

VEČERNIK

POŠTNA PLAČANA V GOTOVINI

Leto XIII.
Štev. 206

TELEFON UREDNIŠTVA: 25-67
UPRAVE: 25-67 in 29-67
POSLOVALNICA CELJE, Prešernova 3, tel. 280
POŠTNI ČEKOVNI RAČUN 11.409

Maribor, 9. in 10. septembra 1939

NAROČNINA NA MESEC
Prejeman v upravi ali po pošti 14 din,
dostavljen na dom 16 din, tujina 30 din

Cena
din 1.—

Varšava še ni padla Nemci se na Zahodu umikajo

Vest o zavzetju Varšave ni točna - Poljaki jo bodo branili do zadnjega moža - Nemci na Poljskem povsod napredujejo - Francozi na zahodu zavzemajo ozemlje med obema črtama, Nemci pa rušijo za seboj vse komunikacije - Dogodki na morju - Madžarski zunanji minister grof Csaky odletel v Nemčijo

Varšava je še v oblasti Poljakov

VARŠAVA, 9. sept. Vesti, ki so jih sinoči razširili iz Berlina po radiu, da je bila Varšava že zavzeta, niso resnične. Mesto je slej ko prej v trdni poljski posesti. Motorizirana kolona, ki se ji je posrečilo res prodreti v bližino mesta, je bila odbita in deloma zajeta.

LONDON, 9. sept. Reuter. Poljsko veleposlaništvo v Londonu je izdalo obveščilo, v katerem pravi, da so popolnoma neresnične vesti nemškega radia o zavzetju Varšave.

VARŠAVA, 9. sept. Radijska postaja v Varšavi javlja danes ob 10., da je Varšava doživela strašno noč. Vso noč so letli, v kateri so letali in z letali in z letali. Poročenih je veliko hiš. Radio poljskega prebivalstva, naj ne bo na ulicah, kjer se vršijo boji.

LONDON, 9. sept. Reuter: Nemško uradno poročilo od včeraj popoldne pravi, da so Nemci zavzeli Varšavo. Poljsko uradno poročilo, ki ga je varšavski radio oddal danes zgodaj zjutraj, pa pravi, da oddaja neka nemška radijska postaja vezeta. Davi je govoril po varšavskem radu tudi poveljnik vojaške obrambe Varšave, general Suma, ki je čital proklamacijo na prebivalce, naj se branijo do zadnjega moža. V proklamaciji je rekel, da je vrhovno vojaško poveljstvo odločilo, da se mora Varšava braniti do zadnjega hiše in da se mora ustaviti nemško napredovanje. Vojaški poveljnik Varšave je dejal: »Govorim vam iz varšavske poljske radijske postaje, ki jo Nemci ves čas s težkimi granatami obstreljujejo. Lahko se zgodi, da me v prihodnjem trenutku en boste več slišali. V tem primeru bom pustil plakirati vse ukaze po ulicah.«

Povelje branilca Varšave

VARŠAVA, 9. sept. Havas. Dnevno povelje generala Suma, poveljn. obrambe Varšave, je bilo prečitano včeraj ob 22. po radiu. Glasil se: Vrhovni poveljnik obrambe Varšave, Rydz nam je poveril, da mu je bomo dali. Poročilo, ki ga poveljnik, se glasi: »Dovolj in en korak več!« Če bo sovražnik Varšavo zavzel, pomeni to, da je zadnji poljski vojak pomandran od nemških to-
gov. Zgodovinsko poslanstvo Varšave je,

Objava poljskega poveljstva

VARŠAVA, 9. sept. Havas. Osmi komunikacijski vrhovne komande se glasi: Aktivnost letalstva: Sovražnikova letala še nadalje bombardirajo naše čete ter bombardirane črte in mostove na Visli. Bombardiranih je več mest in center Varšave. Bombardirano letalstvo je imelo izgube, ki jih je prizadejalo naše letalstvo in naše protiletalsko topništvo. Operacije

šave je dejal: »Govorim vam iz varšavske poljske radijske postaje, ki jo Nemci ves čas s težkimi granatami obstreljujejo. Lahko se zgodi, da me v prihodnjem trenutku en boste več slišali. V tem primeru bom pustil plakirati vse ukaze po ulicah.«

LONDON, 9. sept. Reuter. Sinoči je poljsko veleposlaništvo bilo v radiotelegrafski zvezi z Varšavo. Varšava javlja, da Nemci obstreljujejo mesto, vendar pa mesto nasprotno nemškim vestem ni padlo. 150.000 ljudi gradi rove v središču mesta. Poljskemu veleposlaništvu je bilo sporočeno, da se bo Varšava branila.

PARIZ, 9. sept. Havas poroča iz Varšave, da je nadžupan Starzynski sinoči ob 17.30 imel po radiu govor na prebivalstvo, v katerem je vse pozval, naj sodelujejo pri zračni obrambi. V nasprotju s tem poročila Reuter iz Londona, da je varšavski nadžupan govoril šele ob 19.17. V svojem govoru je pozval meščane, naj kopljejo strelske järke, da se pripravi obramba mesta. V ostalem je obvestil prebivalstvo, da je vlada prenesla svoj sedež na varnejši kraj.

AMSTERDAM, 9. sept. (DNB) Včerajšnji večerni listi poročajo na prvem mestu o naglem prodiranju nemških čet na Poljskem. »Handelsblad« prinaša reportažo svojega berlinskega poročevalca na nemški vzhodni fronti, ki poudarja, da so Poljaki sicer hrabri vojaki, da pa so bili tehnično nezadostno pripravljeni.

da ona še enkrat pokaže svoje rodoljubje, ker se sedaj nahaja v prvi vojni črti. Nato je speaker radijske postaje dejal: »Govorim Vam s poljske postaje, ki more vsak trenutek biti porušena od sovražnikovih granat. Če bo naša antena umolknila, pomeni, da je porušena. V tem primeru bomo na drug način izdajali povelja.« Nato je bila zaigrana poljska narodna himna in to večkrat. Kakor znano, se glasil prva kltica himne: »Poljska še ni propadla.« (Avala).

na suhem: Pod pritiskom sovražnika in njegovih motoriziranih kolon se naše čete umikajo v oblasteh Lodža, Komarova, Rozanija in Pułtusk.

MASARYK PO RADIU

LONDON, 9. sept. Pri prvi češki oddaji angleškega radia je govoril bivši poslanik ČSR v Londonu dr. Jan Masaryk.

Nemška in druga poročila

BERLIN, 9. sept. Hitre čete so dosegle Vislo pri Sandomiru v južni Poljski in pri Gori Kalvariji južnovzhodno od Varšave.

BERLIN, 9. sept. Londonski radio ve poročati, da se razvija umik poljske vojske v popolnem redu. Ta umik ustreza strateškemu interesom, da se fronta kar najbolj skrajša. Poljaki so še vedno v stanju, da se utrdijo v strelskih jarkih in vodijo pozicijsko vojno.

PARIZ, 9. sept. Kakor piše »Oeuvre«, so tukajšnji poljski krogi mnenja, da je Poljska doslej postavila v boj samo 15 di-

vizij, tako da lahko vrže na fronto še 45 divizij, da izpelje poljski strateški načrt. Ta načrt obstoji v tem, da se zveza med napredujočimi nemškimi četami vedno bolj raztegne, dokler ne bodo nekega dne te čete odrezane od svoje baze. V istih krogih so sinoči izjavili, da bo ta načrt prav kmalu pokazal svoj učinek in da bo poljska armada zasedla svoje nepremagljive postojanke.

LONDON, 9. sept. Reuter. Nemške čete napredujejo od Krakova proti vzhodu in so zavzele Tarnov.

Csaky odletel v Nemčijo

BUDIMPEŠTA, 9. sept. Reuter. MADŽARSKI ZUNANJI MINISTER GROF CSAKY SE JE Z NEMŠKIM VLADNIM

LETALOM ODPELJAL V NEMČIJO. NI ŠE ZNANO, KAM JE ODŠEL.

Nemci organizirajo poljsko vlado?

AMSTERDAM, 9. sept. Kakor je izvedel »Vaderland« od dopisnika v Berlinu, je od nemške strani v primeru, da se sestavi nov poljski kabinet, ki bi bil po nemški zmagi pripravljen se z Nemčijo pogajati, namenjena prejšnjemu poljskemu velposlanku Lipskemu posebna vloga. List spominja na to, da se je Lipski poprej vedno zavzemal za poravnavo z Nemčijo.

MADRID, 9. sept. Špansko časopisje se ukvarja s položajem na zahodni fronti in čudnimi francosko-angleškimi vojnimi poročili, iz katerih bi bilo sklepati, da ostane konflikt lokaliziran. Listi prina-

šajo komentarje »Börsenzeitung« in tiska »Deutscher Dienst«, po katerih je Führer načelno pripravljen k pogajanjem s Poljsko in napraviti konec sovražnosti med obema narodoma. »Arriba« računa s separatnim mirom med Nemčijo in Poljsko.

SOFIJA, 9. sept. Dočim prinašajo tukajšnji listi obširna poročila o bojih na Poljskem, poročajo o položaju na francoski fronti večinoma le na kratko z napisi »Na zapadu nič novega«. Včerajšnji listi so napovedovali padeč Varšave in spravljali to v zvezo z vestmi o najnovejših mirovnihih prizadevanjih Mussolinija.

Obramba na peterorečju

VARŠAVA, 9. sept. Havas. Boji, ki se sedaj bijejo na Poljskem, imajo namen omogočiti pregrupacijo poljske vojske. Velika poljska obrambna linija se ustvarja na tako imenovanem peterorečju, ki je znano tudi še iz svetovne vojne. Te reke ustvarjajo okoli Varšave nekako zvezdo. To so Narev, ki se pritekaajo od severa izliva v Bug, pritok Visle z ustjem pri Varšavi, Visla sama, Bzura Ravka in Pilica na levi obali Visle. Na tej liniji bodo mogle poljske čete nuditi zadosten odpor, naslanjajoč se na železniško križišče pri Varšavi. Na desni obali reke Visle bodo naletele nemške čete na trikot, ki ga tvorijo trdnjave Moslin, Serok in Varšava sama, ki obstajajo še iz ruskih časov, a so bile izpopolnjene sedaj s še novimi utrdbami in obrambnimi napravami. Primer Verduna dokazuje, kako velikega

pomena morejo biti take utrdbe, čeprav so morda tudi že nekoliko zastarele, samo ako se pravilno izkoristijo. Glede padca Krakova je treba naglasiti, da mesto ni imelo nobenega strateškega pomena, ampak samo gospodarsko in kulturno važnost. Krakov je samo umetniško mesto, karakterizirano po 56 cerkvah in samostanih romanskega sloga iz devetega in enajstega stoletja, pa vse do renesance v Italiji, prehajajoč preko gotškega v tako imenovani »krakovski« stil. Tu tudi ni industrije, ako izvažamo tovarno za čokolado. Obramba mesta v okolici, all celo po ulicah, bi povzročila nepopravljivo umetniško in zgodovinsko škodo. Ako bi zato mesto predstavljalo kakršno koli strateško važnost, ga poljske čete ne bi bile prepustile Nemcem brez boja.

Nadaljevanje bojev na Zahodu

PARIZ, 9. sept. Reuter. Deseto vojno poročilo francoskega poveljstva pravi, da se nemške čete na francoskem bojišču umikajo in podirajo za seboj vse komunikacije. Lokalno napredovanje francoskih čet je precejšnje. Francoske čete nalezijo pri napredovanju na porušene objekte ter komunikacije. Prišle so že tudi do prvih polj z minami. Francosko letalstvo opravlja izvidniške polete, mornarica pa v zvezi z britsko polizkuša osigurati morske poti.

PARIZ, 9. sept. (Havas) Objava št. 10: Nadaljujemo z našimi lokalnimi napredovanji. Na krajih, kjer se sovražnik umika, pognavši v zrak vse vrste prometnih objektov, zadevamo na podminirana polja. Naša akcija je aktivna v izvidniških pohodih. Na morju razvijajo naše patrolne ladje nenavadno živahno delavnost. Sodelovanje z britanskimi edinicami je popolnoma zasigurano v cilju zaščite pomorskega prometa.

AMSTERDAM, 9. sept. Nizozemski listi prinašajo vest United Press, po katerih so boji na zapadni fronti po prihodu novih nemških divizij postali živahniji. Francozi izvajajo v Posariu s podporo topništva z Maginotove linije močan pritisk s pehoto in tanki. Prodrli so že v veliki gozd nasproti mesta Karlsruhe. Čim najdejo kako slabotno točko v nemški črti, preidejo v napad. (Avala)

PARIZ, 9. sept. Reuter. Neuradno poročilo pravi, da Nemci pri umiku podirajo mostove ter rušijo predore.

PARIZ, 9. sept. Reuter. Nemci so popolnoma evakuirali ozemlje med Saarbrückom, Coblezom in Kölnom.

PARIZ, 9. sept. K položaju na nemško-francoski meji piše »Journal«, da poteka operacije, ki jih Francozi vodijo z Maginotove linije, zelo metodično. Nemskim četam ne bo dana nobena možnost za uspeh. Nemci so pred zapadnim brankom napravili dobro opremljene postojanke in francoske čete so uničile te postojanke drugo za drugo, dočim vrši

francosko zračno brodogojstvo izvidniško službo na sovražnikovi obrambni črti. Bivši francoski vojni minister Fabry piše v tej zvezi v »Matinu«, da se je na zahodni fronti, kjer se pojačuje francoski pritisk, pričel trdnjavski boj. Zahodni trdnjavski pas se razteza brez prekinitev od Rena do Mosele, od Strassburga do Mainza in od Metza do Koblenza. Za reko Saro pa je dopolnjen ta pas še z drugo obrambno črto. Francoske čete so na fronti okoli 200 kilometrov povsod v tesnem stiku s temi obrambnimi postojankami, ki so zasedene od elitnih čet. (Avala)

Nemške čete se umikajo

PARIZ, 9. sept. Havas. (Avala) Že sam tekst komunikacije francoskega vrhovnega poveljstva, ki je bil sinoči objavljen, in ki govori o fiziognomiji operacij med Renom in Mozelo, potrjuje, da francoske čete nadaljujejo premikanje, ki so ga začele pred štirimi dnevi. Čeprav je komunikacija zelo kratek in strnjen, je razvidno, da niso nemška pojačanja, ki jih Nemci z veliko naglico dovažajo iz notranosti na francosko mejo, nadalje niti vsa obilica avtomatskega orožja in niti vsi »blaki« armiranega betona mogli zadržati francoskega napredovanja že takoj pri izhodu iz Maginotove črte. Napredovanje

je toliko hitro, da mora sovražnik uničevati za seboj mostove in predore. Demaskirati mora celo polja min, ki so bila namenjena Francozom, ker bi sicer nemške čete pri umiku naletele na mine. Nemogoče pa je že označiti zavzete pozicije, ker je meja zelo vjugasta in posejana s hribčki. Prvi dnevi sovražnosti so bili posvečeni reduciranju naprej poslanih nemških odredov ter uničevanju nemških utrd. Tudi utrdbe, ki so jih Nemci pri umiku porušili, dokazujejo, da je prva naloga bila uspešno dovršena. Na alzaškem bojišču, kjer je Ren porastel, ni bojev.

Francoski komentar položaja na Poljskem

PARIZ, 9. sept. »Tems« piše o vojaških operacijah na Poljskem: Fragmentarni značaj včeraj in danes zjutraj s poljskih front dospelih poročil javnosti ne sme vznemirjati. Pomanjkanje vesti izhaja iz popolnoma nezadostnih in provizoričnih radiofonskih naprav. Položaj zvečer 7. t. m. se da sledeče razlagati: Nemške čete obvladajo premogovniški in industrijski revir Gornje Šlezije in od smeri Krakova stoje pri Tarnovu. Severno od tod se blijejo krvavi boji za Lodž. Na predelu Gruzidzadz-Torunjski so bili v akciji nemški motorizirani oddelki. Po vsem tem je jasno, da se nemške bojne sile pripravljajo na ofenzivo v južno-

vzhodni smeri. Namen te ofenzive bi bil v tem, prerezati zvezo med Poznanjem in Varšavo in doseči tako stik z nemškimi četami, ki prodirajo iz Gornje Šlezije v severnovzhodni smeri in so trenutno zadele na poljski odpor pri Lodžu. Namen poljskega generalnega štaba je sedaj pregrupirati poljsko vojsko, ki se bojujoč s sovražnikom, umika. Njen odpor je večji le na tistih mestih, kjer je treba nemško napredovanje zadržati, da se lahko v redu izvrši v ozadju potrebna pregrupacija. Tako se dajo razložiti dolgotrajni boji pri Lodžu. Poljske čete imajo tu dve nalogi: omogočiti umikanje v smeri Varšave in kriti obenem umikanje

poljskih čet iz Poznanja. Nemški napad je razbil obmejni obrambni sistem, katerega je bilo zaradi dolžine nemško-poljske meje zelo težko držati, ni pa prav nič prizadel glavnih sil poljske vojske, ki so slej ko prej popolnoma intaktni in trdno v rokah svojega vrhovnega poveljstva. Na zahodnem bojišču se razvijajo boji po značaju položaja: nasproti si stojita dve vojski, ki se pa obe opirata na močne utrdbe. Doslej nemške čete še niso pričele nobenih večjih operacij in so s tem omogočile francoske uspehe. Sicer pa gre tu za oblegovalno vojno, ki terja ogromno uporabo bojnega materiala.

Atentat na železno co pri Lyonu
PARIZ, 10. septembra. »Petit Parisien« javlja iz Lyona, da je b'l v bližini kolodvora v Baixu (departement Ardeche) izvršen atentat na železniško progo. Neki občinski uradnik, ki je slučajno prišel mimo, je b'l od treh atentatorjev napaden in ranjen z revolversko kroglo. Nemski atentatorji so mogli pobegniti.

Vsa Kanada na strani Anglije
OTTAWA, 9. septembra. Predsednik valde Mackenzie Kind je dejal, da bo parlament odločil o vstopu v vojno. Kanada bo na strani Anglije, drugače pa naj si izbere drugo vladjo. Vodja liberalne opozicije je dejal, da je britanska vojna tudi kanadska vojna. Vodja celokupne opozicije dr. Manian pa je dejal, da opozicija v celoti podpira vladjo.

SVICA SE ČUTI VARNO
BASEL, 9. septembra. (DNB) »Basler Nationalzeitung« vidi v dejstvu, da je Nemčija poverila zaščito nemških interesov v Veliki Britaniji švicarskemu diplomatskemu zastopniku, nov dokaz njene priznanja nedotakljivosti nevtralnosti Švice s strani Nemčije.

PRIDIGA KARDINALA VERDIERJA
PARIZ, 9. septembra. Kardinal in pariški nadškof Verdier je včeraj na Marijin praznik daroval mašo. V svoji pridigi je dejal, da Francija brani svojo svobodo obenem pa vodi tudi križarsko vojno proti barbarstvu.

BREZPOSELNE PODPORE V ANGLIJI
LONDON, 9. septembra. Ministrstvo za informacije sporoča, da se bodo podpore brezposelnim izplačevale kot doslej.

JAMAJKA NA STRANI ANGLIJE
LONDON, 9. septembra. Ministrstvo za informacije javlja z Jamaike, da so tam vsi družbeni sloji izrazili javno svobodo vdanost Veliki Britaniji in željo, da pomagajo v vojni. Voditelj delavcev v stamentu se je stavil vladni osebnosti in polnoma na razpolago skupno z delavski zvezo.

VOJAŠKA PRIPRAVLJENOST V USA
NEW YORK, 9. septembra. Roosevelt je podpisal proklamacijo, ki stavlja Združene države v vojaško pripravljenost.

DANES GOVORI GOERING
BERLIN, 9. septembra. Danes bo govoril po nemškem radiu maršal Göring.

MOBILIZACIJA V RUSIJI
MOSKVA, 9. septembra. Reuter. Sedaj je že popolnoma jasno, da Rusija mobilizira brez javne objave.

PROTILETALSKI ALARMI V FRANCII
PARIZ, 9. sept. V Lilleu, Nancyu in Marseillu so bili v teku včerajšnjega dneva in g'či dani zračni alarmi. V Lilleu je trajal ta alarm v četrtek zjutraj od 8. do 10.20 ure, v Nancyu od polnoči do 3. ure zjutraj in v Marseillu od 20.37 do 20.45 ure, v drugič pa od 20.57 do 2. ure. Samo iz Nancyja poročajo, da so streljali protiletalski topovi.

SVET ZVEZE NARODOV BO LE ORL-CAN

BERN, 9. sept. K odgoditvi zasedanja Zveze narodov piše »Journal des nations«, da je gotovo, da se bo v poznejšem času sklicalo zasedanje že zato, da se zagotovijo nadaljnji materialni obtoji te ustanove. Totalitarne države, ki so izstopile iz zveze, so očitno opustile, da bi švicarsko mu zveznemu svetu zaradi ostajanja te ustanove v Ženevi delalo kakšno težavo.

BOJ MED RADIOODAJNICAMI
BERLIN, 9. sept. Snoči je Ivovski radio demontiral breslavski radio, ki je zasl svoj oddajo z besedami »Priljučen Ivovski dajnik Litov. Kot odgovor je poslal Ivovski radio koračnico »Lvovski sinovci«.

NOŠNJA PLINSKIH MASK OBVEZNA
PARIZ, 9. sept. Listi opozarjajo prebivalstvo, da je nošenje plinskih mask obvezno. Vsak Francoz, ki bo na ulici zasčen brez plinske maske, tvega policjsko kazen.

Obojestranske bojne operacije na morju

LONDON, 9. sept. Reuter. Neki glasgowski tovorni parnik je v Biskajskem zalivu, 300 km severno španske obale, napadla nemška podmornica. V poznih popoldanskih urah so s parnika nenadoma zapazili podmornico. Uiti je bilo nemogoče. Kmalu nato je podmornica spustila torpeda, ki je parnik zadel. Moštvo se je vkrvalo na rešilne čolne. Nemška podmornica je čakala do mraka, nato pa je bilo z megafonom rešenim mornarjem sporočeno, da se bliža neki ameriški parnik. Tedaj je podmornica izginila. Kmalu je prišel na mesto potopitve ameriški parnik »Washington«, ki je posadko prejel v Cork na Irskem.

NEW YORK, 9. sept. Ameriška obalna

straža je zapazila ob obali neko neznamo podmornico.

AMSTERDAM, 9. sept. Neki holandski polagalec min je zadel na mino ter se potopil. Od 51 mornarjev se jih je utopilo 29.

AMSTERDAM, 9. sept. Neka nemška ladja je zadel na mino v nemškem polju min med Nemčijo in Švedsko. Osem mornarjev se je utopilo, 7 so jih rešili.

LONDON, 9. sept. Reuter. Informacijsko ministrstvo je izdalo poročilo, da je sedaj jasno, da se vršijo napadi nemških podmornic na trgovske ladje kot l. 1917. Podmornice so bile na svojih mestih že nekaj dni pred začetkom vojne. Angleške vojne ladje jim bodo preprečile povratek

v Nemčijo tako dolgo, da jim bo zmanjkalo petroleja.

LONDON, 9. sept. Reuter. Admiralitet je izdala poročilo, v katerem je rečeno, da ne bo več objavljala, kdaj in kje je bila potopljena kakšna nemška podmornica. Ta ukrep je storjen zaradi tega, da ne bi soražnik izvedel za potopitev ter na mesto potopljene podmornice poslal drugo.

NEW YORK, 9. sept. (Havas) Hell, radiopostaja »Marine corporation«, je ujela brezžično vest belgijske križarke »Jean Jadov«, ki javlja, da je križarka rešila 44 moških posadke angleškega tovornega parnika »Regent Tiger«, ki ga je torpedirala neka podmornica.

Dogodki na Slovaškem

BRATISLAVA, 9. sept. Slovak Press. V Bratislavi je ustanovljen rdeči križ pod poveljstvom pehotnega generala Georga von Scharitzerja.

BRATISLAVA, 9. sept. Slovak Press. Na vzhodnem Slovaškem je orožništvo ujelo dva Poljaka, ki sta prišla preko meje očitno v cilju špijonaže. Oba špijona sta bila takoj izročena nemškemu vojnemu sodišču.

BRATISLAVA, 9. sept. Notranji minister dr. Tuka je sprejel predstavnike nemške stranke na Slovaškem in Hlinkove garde. Pri tej priliki je dejal, da se bo židovsko vprašanje na Slovaškem rešilo z vsjo potrebno naglico in v smislu resolucije, katero je nemška stranka na Slovaškem izročila v teku včerajšnjega dne.

BUDIMPEŠTA, 9. sept. Okoli 6000 slovaških dezerterjev so madžarske obmejne straže prijele ter odpeljale v koncentracijska taborišča.

DR. BELA TUKA

Kontrola proti tihotapstvu

LONDON, 9. sept. Reuter. Vlada je ustanovila kontrolne baze proti tihotapstvu v Kirkwalu, Weymouthu, Gibraltarju in Halifi. Ladje, ki so v nevtralnih pristaniščih, so dobile nasvet, naj se same vrnejo v kontrolne baze. Ladje, ki se ne bodo same vrnile v baze, bodo dovedeni in njihovo blago se bo smatralo, da je zaplenjeno.

„Queen Mary“ in „Normandie“ na poti v Evropo

NEW YORK, 9. sept. V dobro poučenih krogih zatrjujejo, da bosta največja prekoceanska parobroda, angleška »Queen Mary« in francoska »Normandie«, kljub vojni nvarnosti nastopila pot v Evropo. Na »Queen Mary« so že vkrkali tri obrambne čete z orožjem, ki bodo spremljale parobrod na poti v Evropo.

POLJSKA MISIJA V LONDONU

LONDON, 9. sept. Poljska vojaška misija je prispela v London.

Zadržanje Italije strogo nevtrano

BERN, 9. sept. Zenevski francoski list »Journal de nations« se živahno ukvarja z Italijo in hiše v z italijanskim komunikejem od 4. septembra: »Današnje zadržanje Italije je nesporno stroga nevtralnost. Ne da bi hoteli precenjevati pomen mnogoterih znakov popuščenja napetosti med obema velikima demokracijama in njunim nekdanjim vojnim zavezništvom od 1914 do 1918, moremo vendar reči, da je nastopil ugoden okret.«

RIM, 9. sept. Kakor večina evropskih držav, je storila tudi Italija vrsto vojnogospodarskih ukrepov. Prepovedano je povišanje cen bencinu. Potrošnja pogonskih snovi se mora omejiti na neobhodno potrebo. Omejen je promet na železnica, avtobusnih in zračnih progah ter v jezerski plovbi za 50 odst. Prepovedana je uporaba železa in betona za privatne zgradbe. Upeljana je enotna policijska ura do polnoči. Zaprti so vsi nočni lokali in plesišča. Izdane so posebne odredbe o živežnih potrebščinah, tobaku,

alkoholnih pijačah itd.

RIM, 9. sept. Sir Percy Lorraine, angleški veleposlanik v Riu, je obiskal grofa Ciana ter bil z njim dalje časa v razgovoru.

RIM, 9. sept. Mussolini je včeraj v navzočnosti italijanskega zunanjega ministra grofa Ciana sprejel japonskega veleposlanika Širatorija, ki, kakor znano, v kratkem zapusti svoje mesto, in je imel z njim dolg razgovor.

Amerika vztraja pri nevtralnosti

WASHINGTON, 9. sept. Roosevelt je raztegnil proklamacijo o nevtralnosti tudi na južnoafriško unijo in je na tiskovni konferenci izjavil, da je proklamacija glede na Kanado pripravljena in pričakuje samo še formalno vojno napoved kanadnega parlamenta.

WASHINGTON, 9. sept. Tukajšnja javnost pričakuje z največjo napetostjo, ali se bo tudi Kanada formalno udeležila vojne proti Nemčiji. Do tedaj je Kanada iz nevtralnostnega zakona glede na izvoz orožja izvzeta in lahko neovirano na svoj račun in za lastno potrebo naroča ves vojni material v Zedinjenih državah. Da gre s tem izogibanjem zapore izvoza orožja v Angijo roko v roki, je tako očitno, da je zunanji minister Hull na konferenci tiska s posebno trdovratnostjo po-

izkušal spodbijati to domnevo, ki jo izražajo ameriški listi. Roosevelt je na tej konferenci tudi priznal, da je v zadnjih dneh osebno povprašal člane reprezentančnega doma, da bi zasigural njihovo glasovanje za preklic izvoza orožja, ko se v kratkem sestane kongres na izredno zasedanje. Roosevelt je tudi izjavil, da je nepotrebno zahtevati ukinitve nevtralnostnega zakona samega.

WASHINGTON, 9. sept. Predsednik Roosevelt je sporočil, da je podpisal proklamacijo, v kateri se naglašajo omejeno zasilno stanje. Na podlagi te proklamacije se lahko povišajo moštva vojske, mornarice in zračnega brodograja do višine, ki jo je odobril kongres. Izvršilne navedbe o tem bodo izdane že danes. Roosevelt je tudi izjavil, da ne namerava iz-

dati naredb glede na morsko plovbo ali glede na tuje valute.

WASHINGTON, 9. sept. Od Roosevelta naznanjena zasilna naredba predvideva pripravo 500.000 dolarjev v obliki kreditov za evakuacijo ameriških beguncev iz Evrope. Nadalje se bo pomnožilo osebje za vohunsko službo in za obrambo proti sabotazi.

OTTAWA, 9. sept. Reuter. Predsednik kanadske vlade Makenzie King je izjavil, da bo Kanada v sedanji vojni sodelovala z Anglijo in Francijo, posebno ob obali Atlantskega morja in New Foundlanda. Nadalje bo Kanada preskrbovala Anglijo in Francijo z gospodarskim in industrijskimi izdelki ter s finančno pomočjo. Vsi ti ukrepi se bodo začeli takoj izvajati. Makenzie King upa, da ga bo podprlo pri tem ukrepu vse kanadsko prebivalstvo.

ANGLIJA ZA NOVA POGAJANJA Z JAPONCI

LONDON, 9. septembra. Državni podtajnik Butler je izjavil na neko vprašanje, da je angleška vlada že dala razumeti, da je pripravljena znova začeti v Tjencinu pogajanja z Japonsko. Upati je, da bi se dal v vseh vseh vprašanjih doseči sporazum. Butler je izjavil, da se bo Anglija v vprašanju izročitve tistih 4 Kitajcev državal sklepa londonskega sodišča.

nja vrata ptujskega gledališča, pod katerim se nahaja Kinglova urarna, v gledališko vežo, od tod v gledališki bufe, kjer je odtrgal s tal deske, predrl obok nad trgovino in se splazil v njo. Vlom se je izvršil najbrže okoli tretje ure, ko je mimoideči stražnik sicer opazil neki šum ter preiskal vso okolico. Ker pa ni našel ničesar sumljivega, je odšel.

Omejitev telefonskih razgovorov

Poštno ministrstvo je izdalo odlok, s katerim se omejuje telefonskim abonentom število razgovorov mesečno na gotovo število. Za vsak nadaljnji razgovor bo moral telefonski abonent plačati 50 par.

Poštno ministrstvo je storilo to zaradi tega, ker imajo naši telefonski abonent po mestih mnogo več razgovorov, kakor telefonski abonent po velikih evropskih mestih. Lokalni telefonski promet je ponekod tako narasel, da naše avtomatične centrale, ki so preračunane za soraz-

Drzen vlomilec je najbrže zaradi tega opustil nadaljnje vrtnje blagajne, v kateri so se nahajale največje vrednosti v urarni ter pobegnil s plenom, ki ga je pobral po delavnici in trgovini. Mariborski daktiloskop g. Grobin, ki se je pripeljal v Ptuj, je mnenja, da je vlom izvršil isti vlomilec, ki je 13. avgusta vlomil v Slov. Bistrico pri trgovcu Francu Kacu.

merno večji promet kakor v ostalih evropskih mestih, ne zmaguje več dela. To nemogoče stanje so zakrivali največ oni telefonski abonent, ki plačajo po večini najmanjšo telefonsko naročnino, a govorijo po telefonih vse mogoče in nemogoče razgovore.

Odlok je razdelil telefonske abonent v 5 skupin. I. skupina bo lahko imela 500 razgovorov, II. 370, III. 270, IV. 170, V. pa 120 razgovorov. Vsak nadaljnji razgovor pa bo stal 50 para. Za štetje razgovorov bodo nameščeni posebni števeci.

Od pohorskih pavrov vam hočem zapet

V nedeljo bodo v Rušah že četrtič ponovili Jankovo ljudsko igro »Od pohorskih pavrov vam hočem zapet«, ki so jo doslej že trikrat igrali s tako velikim uspehom. Znova bodo zaživel na zelenem ruškem gledališču pristni pohorski tipi, kakor so stari Hribar, njegov sin, Iglič, Iglička, oglar, pastir Tijek, župnik in premnogi drugi, ki še danes živijo v spominu vseh onih, ki so si enkrat ali dvakrat ogledali posrečeno ljudsko igro ruškega domačina Vekoslava Janka,

ki bo letos poživil svoje delo s tem, da bo sam prevzel vlogo starega pohorskega kmeta Hribarja. Nova vloga starega Hribarja in na novo nastudirana ljudska igra bo v nedeljo popoldne še enkrat pri- vabila številno ruško, okoliško in mariborsko občinstvo, da bo prisostvovalo zadnji prireditvi letošnjega letnega gledališča v Rušah. V prihodnji sezoni pa bo letno gledališče vprizorilo Kreftovo puntarsko dramo »Matija Gubec«.

ZA POLITIČNO TUDI FINANČNA AMNESTIJA

Na osnovi čl. 130 ustave je bila izdana velika finančna amnestija, na podlagi katere se bo ustavilo postopanje, oziroma se bo odstopilo od izrečene kazni glede kaznivih dejanj, ki so bile izrečene po par. 101, odst. 1, točka 1, 2, 12 in 13, po par. 102, toč. 1, 2, 3, 4, 5 in 8 ter po par. 103 zakona o državnih monopolih; dalje po čl. 145, 149, 158, 159 in pripombah 1 k čl. 166 carinskega zakona ter po čl. 58, 60 in 61 carinsko-pomorskega pravilnika in končno po čl. 71 zakona o državnih tro-

šarini zaradi proizvodnje žganja iz skroba in moke.

o. Grajski kino v Murski Soboti. Od nedelje do torka vefilim »Verdi«, od srede 14. sept. »Trojica v snegu«, od 17. sept. Pola Negri »Tango Notturno«.

n. Trebušni legar v zapadni Hercegovini. Iz Mostarja javljajo, da se je v treh najbolj zaostalih, zapuščenih in siromaš- nejših krajih zapadne Hercegovine poja- vil legar. Dosedaj je obolelo za trebušnim legarjem že 100 oseb.

n. Bala zida tovarno za cement. Država vil legar. Do sedaj je obolelo za trebušnim njo velike tovarne za cement v Krčadini pri Rumi.

Pred konferenco ameriških držav

WASHINGTON, 9. sept. Havas. Po zav- nesljivih vesteh se bo na panameriški kon- ferenci, ki se snide v Panami, razpravlja- lo o sledečih vprašanjih: 1. nevtralnost, 2. ohranitvi miru na ameriški celini, 3. gospodarskem sodelovanju. Glayna raz- prava se bo sukala okoli vprašanja, kako naj se zagotovi mir na ameriški kon-

tinentu in kako naj se organizirata trgo- vina i ndenarstvo, na kar bi utegnili do- godki v Evropi zelo močno vplivati. Sku- šale se bodo še bolj povečati in poglobiti gospodarske zveze, ki že sedaj obstajajo med posameznimi državami ameriške ce- line. Prezident Roosevelt je prispel danes v Hyde Park, kjer bo preživel nedeljo.

Ureditev denarnega poslovanja

S posebno uredbo je ministrski svet izdal novo nastali razmer uredil po- slovanje pri denarnih zavodih, zlasti kar se tiče izplačevanja vlog na štednjo s- kladnici in na tekoči račun. Tozadev- no je »Večerniki« o predlogu te uredbe že poročal, ker pa se je besedilo pred- metne uredbe v nekaterih točkah bistve- no izpremenilo, objavljamo uredbo v na- slednjem:

1. Vse obveznosti, nastale iz pogodb in drugih pravnih poslov, ki imajo za predmet vlaganje denarja v hranitev v katerikoli obliki, ostanejo v veljavi in se morajo izplačevati po predpisih te uredbe, kakor tudi po dosedanjih pravil- nih, v kolikor ta uredba pravilnikov ne bi spremenila.

2. Hranilne vloge na knjižice in hranil- ne vloge po tekočih računih se bodo iz- plačevale po tej lestvici: a) vsote do 5000 din. brez oziroma na višino vlog, se bodo izplačevale brez odpovedi; b) vsote od 5000 do 20.000 din po enomesečnem odpovednem roku; c) vsote preko 20.000 din po dvomesečnem odpoved- nem roku; d) vsote nad 50.000 din po tri- mesečnem odpovednem roku.

Vsote, ki so odpovedane in ki ne bi bi- razpoložo vlagateljem.

3. Terjatve po tekočih in drugih raču- nih, katerih lastniki so protokolarane fir- me in gospodarstveniki, se bodo izplače- vane brez odpovednih rokov, toda samo v stvarne potrebe. Glede stvarnih po- treb se bosta sporazumela lastnik računa in dotični denarni zavod. V primeru spo- razuma bo odločil minister za trgovino in in- dustrijo preko svojih organov, a v bano- vni Hrvatski hrvatski ban.

4. Terjatve po tekočih računih in dru- gi vlogah privatnih oseb, s katerimi se

morajo izvršiti obveznosti za dovršitev že započetih gradenj, se izplačujejo brez odpovednega roka do zneska, ki je po- treben za ureditev teh obveznosti. V pri- meru spora se bo uporabila določba prejšnjega člena.

5. Omejitve, predvidene v tej uredbi, se ne nanašajo: na terjatve pri Narodni banki, na čekovne račune Poštne hranil- nice, na tekoče račune pri Državni hipo- tekarni banki, na terjatve enega denar- nega zavoda pri drugem denarnem zavodu, in končno na terjatve zavarovalnih družb pri denarnih zavodih zaradi izpla- čila elementarne škode in dospelih živ- ljenjskih zavarovalnih glavnih. Istočasno so izvzete terjave javnih teles pri drugih denarnih zavodih in samoupravnih hranilnicah.

6. Prenosi z enega terjatvenega računa na drugi terjatveni račun pri istem zavodu se morejo izvršiti neomejeno, toda s tem prenosom ne more nihče pridobiti večje pravice kot jo je imel prvotni last- nik računa.

7. Za zneske, položene v gotovini po 7. sept. 1939, se omejitve, predpisane po tej uredbi, ne nanašajo.

8. S predpisi te uredbe se ne spremin- jajo pogoji za izplačilo starih vlog pri denarnih zavodih, ki uživajo državno za- ščitbo po uredbi od 23. nov. 1934 s spre- membami in dopolnili.

9. Odgovorne upravitelje denarnih za- vodov, ki se bodo pregrešili zoper pred- pise te uredbe, bo kaznoval minister za trgovino in industrijo z denarno kaznijo do 500.000 din, a zavodu more odvzeti pravico sprejemanja hranilnih vlog.

10. Dokler je ta uredba v veljavi, so denarni zavodi dolžni, mesečno pošiljati Narodni banki podrobne podatke, ki jih bo Narodna banka od njih zahtevala.

Drzen vlom v Ptuj

Ptuj, 9. septembra. Danes zjutraj se je po Ptuj raznesla vest o drznem vlamu v zlatarno in urar- narni v Prešernovi ulici. Doslej še ne- poznani vlomilec, katerim pa so že na- slednji, so ponoči na drzen način vdrl v

urarsko delavnico in prodajalno ter od- nesli iz nje najrazličnejše dragocenosti ka- kor zlatino, srebrnino, ure za 80.000 din vrednosti.

Dosedanja preiskava je ugotovila, da sta bila vlomilca najbrže dva. Medtem ko je eden stražil, se je drugi splazil skozi zad-

Sporazum in Slovenci

Danilo Viher, Zagreb

Ban g. dr. Šubašić je izjavil v svojem govoru v sabornici, da bo z jamčena enakopravnost Hrvatov in Srbov v novi banovini.

Dokler se Slovenci ne bomo pokazali v stvarih, ki so življenjskega pomena za naš narod, složni, energični in nepopustljivi, ne bomo drugo kot smo: sredstvo. Dogodki bi nas morali že enkrat spametovati: bili smo popustljivi in prilepljivi na vsako stvar, a za vse to smo od državnega monopola dobili tu in tam skromne drobtine. Država se organizira na novih osnovah in k vsemu temu je potrebno zavzeti že enkrat stališče.

Predvsem mislim, da bi bilo dobro, če bi bil drugi podpredsednik vlade Slovenec. Ker bodo v doglednem času volitve, mislim, da je potrebno že enkrat trezno premisliti, kdo nas zastopa. Ker naš slovenski kmeti-ko-delavski narod ne bo mogel več vzdržati finančnega pritiska, bi bil sabor ali pa kaka slovenskim razmeram odgovarjajoča institucija v Ljubljani dovolj, iz njegovih vrst bi se delegirali odposlanci v centralni parlament in vlado. Torej selekcija, ki bi nam vsekakor koristila, a obenem rešila narod prepogostih poplav raznih obljub, ki se dele pri agitaciji!

V Sloveniji je potrebno, da vsaj za nekoliko let opustimo igranje s strankami in stranci. Delitev atoma je sicer zanimiv znanstven problem, v politiki pa se z njim ne moremo proslaviti, a še manj uspeti.

Vsi denarni dohodki Slovenije naj se koncentrirajo v Ljubljani in šele z odobritvijo zbora pravično in proporcionalno pošiljajo v Beograd. S tem bi investicije, ki jih obljublja centralna vlada, ne bile, samo prazne besede. Dalje je brezpogojno nujno omiljenje davčnega pritiska v Sloveniji, posebno z ozirom na kmete. Dražbe in slične katastrofe je potrebno reducirati na minimum. Prvo je zadovoljen kmeti in delavski stan, a potem bo tudi drugim dobro.

Za najnujnejše narodno-obrambne zadeve Slovenije moramo dobiti vsaj 100 do 200 milijonov dinarjev, ker se je v tem pogledu doslej neodpustljivo grešilo. Z banovino Hrvatsko bi bilo dobro urediti dostop do morja in si osigurati privilegije na Sušaku.

Število ministrov v centralni vladi z ozirom na posamezne pokrajine naj se, poleg ostalih razlogov, določa posebno po višini faktično plačanih davkov, iz ministrstev pa odstranijo zadnji ostanki strankarskih agentov.

Posebno važno vprašanje je, da Slovenci uredimo položaj naših ljudi izven Slovenije. Tega problema ne smemo podcenjevati, ker nam in našemu ugledu nihče toliko ne škodi, kot naši renegati. Poleg tega se mora že enkrat najti na tem svetu mesto, kjer se bodo brutalne žalitve, nanese na našim ljudem, obravnavale brez strahu. Potrebno je zaradi tega pri vseh banovinah postaviti posebne referente za Slovenijo, ki bodo znali braniti naše pravice. Organizacije Slovencev izven domovine je potrebno tudi materialno bolj podpirati. Sploh mora vsak Slovenec čutiti močno roko, ki ga ščiti in ki skrbi zanj tudi tedaj ko ni doma.

Vsaj za neko dobo je potrebno z zakonom zabraniti pisanje člankov in razprav po časopisih, revijah itd., kjer se naravnost z neko naslado blebeče o našem suženstvu, hlapčevstvu, denuncianstvu itd., tako da naš človek ko zapušča Slovenijo, stoji pod težkim vtisom tega blekanja. Pogledimo drugam! Iz najneznatnejšega dogodka, iz najnepomembnejše stvari, vstajajo čuda minule slave, a da o drugem ne govorim. Potrebno je že enkrat poudariti velike pozitivne črte našega narodnega značaja, ki si je znal ustvariti navzlic težki prošlosti vse ono, kar mu daje oznake kulturnega, progresivnega naroda. Ni povsod drugod vse zlato, kar se sveti! Ako pa poznamo katerega, po katerem se pretaka kri slovenskega očeta, a so mu tuji interesi važnejši od svojih narodnih, pojdemo z nasmehom in preziranjem mimo njega. Sam sebe je najlepše obsodil.

V hrvatskem saboru so govorili zastopniki Hrvatov in Srbov. Ali ne bi mogli imeti tudi Slovenci vsaj enega človeka, ki bi branil naše interese. Kaj smo za

druge narode res samo »Kranjci«? Srbi imajo v Zagrebu (!!) svojo ljudsko šolo in druge organizacije. Nihče nima pravice, da gleda na nas z viška, a najmanj tisti, ki to mislijo. Zakaj na državnem denarju ni slovenščine? Zakaj na raznih važnih dokumentih ni materinščine? Zakaj o slovenskih osnovnih narodno-obrambni problemih izven Slovenije ljudje nimajo niti pojma? Slovenski narod tu ni kriv. Ne po nas, po naših voditeljih nas sodijo. Kdor je živel v Zagrebu zadnja leta, ve, kaj hočem reči. Upam, da nas bodo vsaj sedaj dogodki spametovali. Eno pa nas v teh časih teši. To je naš

mlajši rod. Duh, ki ga preveva je zdrav. Ni več zagrizenosti in slabe vesti. Povezanost z življenjem, delovni optimizem, smisel za grudo, so znaki lepše bodočnosti, ki nam ga on pripravlja. Kdor je čital poročila o delu akademičark v Halozah, akademikov ob meji, kdor zasleduje vesti o delu za kmeti-ko-prosveto, ob času ko se polnih želodcev napolnjena čreva hlade od napornega dela, mora opaziti da polagoma le gremo naprej.

Mnogo let sem opozarjal in pisal, da je potrebno predvsem zblizanje z brati Hrvati. Naletel sem posebno pri starejših na mestoma naravnost smešne pomisle-

ke. Niso verjeli. Danes je banovina hrvatska, hrvatski sabor, deistvo. Mi mlajši se tega veselimo, ker verujemo, da je »svaka sila do vremena«, vera, ki je posebnost danes edina uteha. Naša usoda je odsej tesno povezana s hrvatsko, in upamo, da bo bratski narod imel umevanje za naše probleme. Iz srca se veselimo njegove svobode, za katero so nam dali tako lep primer borbenosti in požrtvovanja.

Mi pa v Sloveniji moramo napeti vse sile, da gospodje ministri ne bodo hoteli več samo na Bled in v Rogaško Slabo, ampak tudi v Haloze, Trbovlje, Prevalje in Prekmurje, to je, hočemo ljudi, ki jim je prvo narod in samo narod.

Za napredek agrarne proizvodnje

Če opazujemo razvoj našega kmeti-ko-gospodarstva v zadnjih desetletjih, ugotovimo v agrarni proizvodni tehniki prejšnjazadovolje kot napredovanje. Vzrok takemu stanju je po eni strani brezbržnost in pomanjkanje gospodarske izobraženosti samih kmetov, po drugi strani pa agrarna politika vladajočih slojev in le od časa do časa gospodarska kriza. Finančni krogi se dobro zavedajo, da bi z uvedbo industrijskih proizvodnih metod v poljedelstvo nastale razne gospodarske in socialne spremembe, ki bi zanje ne bile preveč povoljne; predvsem ta, da bi kmetije prenehali biti politična opora desnice in stopili na stran delavske levice, s čimer bi se nevarno omajal položaj industrijsko-finančnih krogov v družbenem sklopu.

Mi si hočemo ogledati to vprašanje s stališča kmetov samih, ugotoviti žalostne posledice zaostalosti v tehniki kmetijske proizvodnje in poiskati leka temu stanju.

Po svetovni vojni je poljedelska proizvodna tehnika v nekaterih deželah, zlasti v Ameriki, Sovjetski Rusiji in zapadni Evropi, silno napredovala. Ta napredek lahko označimo z eno samo besedo: racionalizacija. Posledica racionalizacije je bila povečana produktivnost poljedelstva.

Kot dokaz za to naj nam služi sledeči primer: V USA so potrebni po izvršeni racionalizaciji na farmah za popolno opravitev dela od oranja do pospravitve žita samo štiri ljudje za 1000 ha polja (Jamnik). Na naših kmetijah pa je potrebno za oranje iste površine 10 dnevno delo 400 oračev; za žetev na 10 dnevno delo 2000 žanjic (Bratko). Da so potemtakem

tudi produkcijski stroški pri nas mnogo večji, je menda popolnoma jasno.

Ker se cene dobrin določajo po produkcijskih stroških, je tudi cena kmetijskim pridelkom na svetovnem trgu — pod vplivom racionalizacije v glavnih izvoznih državah — nujno padla. Pri nas so radi neizvršene racionalizacije produkcijski stroški ostali na stari višini, toda kljub temu smo morali na svetovnem tržišču svoje poljedelske pridelke prodajati po novi nižji ceni, ki je odgovarjala produkcijskim stroškom racionalizirane proizvodnje v glavnih izvoznih kmetijskih državah. Prilike na svetovnem tržišču so bile torej take, da je bil naš producent prisiljen prodajati svoje pridelke izpod lastnih produkcijskih stroškov, če jih je sploh hotel spraviti v promet. To žalostno stanje je še znatno poslabšala splošna gospodarska kriza in pa vse jačji vpliv kartelov v industrijski proizvodnji; karteli so mnogo pripomogli k temu, da so se »škarje cen« med industrijskimi in poljedelskimi proizvodi še bolj odprle. Naš kmet je po vsem tem bil v veliki večini prisiljen, da je popolnoma prenehal proizvajati za tržišče in vedno bolj težil k avtarkiji kmetijskega gospodarstva, kar znači povratek v primitivno naravno gospodarstvo — torej nazadovanje.

Vidimo torej, da je naš kmet zabredel v tak položaj, v katerem je skoraj vsak napredek sploh nemogoč. Prvi pogoj, da se naš kmet reši te slepe ulice, v kateri tiči, je racionalizacija kmetijske proizvodnje s pomočjo izpopolnitve proizvodne tehnike. Zavedati se moramo, da bo naš kmet pripravljen poslati svoje pridelke na

tržišče le takrat, kadar bo pri njihovi prodaji imel poplačane vsaj produkcijske stroške in lastno delo. Sedaj pa se postavlja težko vprašanje, kako naj si obubožni kmet nabavi drage poljedelske stroje? Jasno je, da posamezen kmet sam tega ne zmore. Toda kar ne more posameznik, sam za sebe, to z lahkoto zmore v skupnosti z drugimi poedinci. To se pravi, če si posamezen kmet ne more nabavi vseh potrebnih modernih poljedelskih strojev, to prav gotovo zmore v skupnosti z drugimi kmeti s pomočjo strojne zadrage. Potom teh zadrug bi mogli kmetije skupno nabavljati in skupno izkoriščati poljedelske stroje. Značilnost teh zadrug je v tem: kmetije iz ene ali več vasi se združijo v organizacijo, ki ima nalogo nabavljati poljedelske stroje in orodja ter jih za primerno odškodnino izposojati po potrebi posameznim članom.

S pomočjo uporabe modernih poljedelskih strojev bi se produkcijski stroški naših kmetijskih pridelkov zmanjšali in naši pridelki bi na svetovnem trgu dobili večjo konkurenčno zmožnost. Kmet bi tako ne imel več računa proizvajati samo za lastne potrebe, temveč bi vedel več proizvajal za tržišče. In če bi se vzporedno s to pridobitvijo podvzeli še drugi ukrepi, kakor n. pr. preusmeritev proizvodnje, večja uporaba umetnih gnojil, večja paznja za semenogojstvo in globlja strokovna izobrazba, bi se našemu kmetu prav gotovo odprla široka pot h gospodarskemu prosopehu in splošnemu napredku.

Maribor

Desetletja borbe za drugi mariborski most

Zgodovina bojev pobreške občine za most, ki naj bi vezal Pobrežje z Meljem, sega v začetek tega stoletja. Po starih zapisih se je pokazala potreba po tem mostu že dvajset let preje, preden je sklepala o stvari pobreška občina. Ta pa je sklenila 14. decembra 1906. leta, da bo zgradila most na kraju, kjer je pričel voziti l. 1889. brod. Datumi potrjujejo, da so se borili že stari očeti za most, ki se zdaj obeta vnucom in ga bodo morda učakali šele sinovi teh, če bodo nastale ovire, ki bodo zmešale račune občinskih, banovinskih in državnih proračunom.

PRVA PROŠNJA NA »VISOKI ŠTAJERSKI DEŽELNI ZBOR«

Leto dni po »zgodovinskem« sklepu tedanjega pobreškega občinskega odbora je naslovila občina na »visoki štajerski deželni zbor prošnjo občine Pobrežje pri Mariboru za subvencijo pri gradnji mostu, ki bo vezal občino Pobrežje z mestnim okrajem Meljem mesta Maribora«. Seveda je bila ta prošnja pisana v nemščini — saj Slovenec po rodu in prepričanju ni mogel med občinske može —, bila je tiskana na dober bel papir in razdeljena vsem poslancem, dostavljena oblastim in uradništvu. (Danes si takega luksuza občina ne more privoščiti.)

POBREŽJE — REVNA VAŠKA OBČINA

V tej prošnji je opisano Pobrežje kot okoliška občina s 300 hišami in nad 2000 prebivalci. »Pobrežje je k napredku stre-

meča, toda revna vaška občina. Prebivalci so tako imenovani mali kmetje; velik del prebivalstva so delavci in ti imajo v vasi hišice ali so pa najemniki, delajo pa bodisi pri južni železnici ali v kakšni obrti ali v industrijskih podjetjih. Občina torej ni davčno močna. Razen tega je še zadolžena. Za zidavo šole (1899. leta) je bil najet kapital 54.400 kron... Naložen je novi davek na hišne posesti in pasji davek... V kratkem času bo potrebna zidava ene šole... Ta opis je prav zanimiv, saj kaže močan pričetek tiste poti, po kateri je hodilo Pobrežje do danes, ko se je razvilo v tako izrazito na pol kmeti-ko, na pol industrijsko predmestje.

PROMET SE JE PODVOJIL IN TUDI BROD NE ZADOŠČA VEČ

V prošnji je utemeljena potreba po novem mostu: promet se je v dvajsetih letih podvojil in potroji in brod že dolgo ne zadošča več, posebno ne pozimi, kadar Drava zamrzne, in poleti, kadar je reka preplutva. Na vzhodu mesta nasproti Pobrežju leže najvažnejša prometna in gospodarska središča mesta. V Melju je klavnica, sta živinski in svinjski trg, so usnjarne, mlinci, je glavni kolodvor s skladišči in drugo. Kdor hoče sem — kmetje z živino z vzhoda in jugovzhoda, vozniki s krmo, tovarni vozovi polni peska — mora narediti nekaj kilometrov dolg ovinek, da pride do cilja. Na Pobrežju je še dvojje pokopališče in verjetno

je, da bo tudi mariborsko glavno pokopališče postavljeno na Pobrežje, je utemeljevala občina. Prav posebne važnosti pa bi bil most za meljsko kasarno, iz katere bi imeli vojniki blizu do vežbališča na Pobrežju in Tezmem in bi s tem prihranili na času, država pa na eraričnih čevljih.

LESEN MOST ZA 120.000 KRON

Tej prošnji je priložila občina načrte in nje za gradbo lesenega mostu, načrte in stroškovnik v znesku 100.000 kron, ki je bil v prošnji popravljen na 120.000 kron, ker so občinski može pozneje odločili, da bo most za meter višji, kakor je bil v načrtu projektiran, in ker so poskočile cene lesu in so se dvignile mitnine. Na novem mostu naj bi se pobirala mitnina za osebo po 4 h, za vprego 10 h, za rogato živino in konja po 4 h, za kolo leta, svinjo, ovco, kozo po 2 h, za kolo pa bi ne bilo treba plačati mitnine. Tak most bi bil v korist vsej deželi in mesta in zato naj bi prispevala k stroškom dežela tretjino in — tudi mesto tretjino.

AKCIJA JE ZASPALA

Potem so se kar vrstile prav živahne akcije za most. Dnevnik so pisali o njem, dunajsko podjetje Buss je poslalo pobleški občini celo mapo majhnih in velikih načrtov za železen most, ki bi stal 134.100 kron. Pred svetovno vojno je napredovala stvar že toliko, da je bilo navoženo na breg kamenje za regulacijo Drave, kolikor je bilo potrebno za grad-

Tekstilne tovarne dobijo surovine

Povsem upravičeno se je zadnje tedne pojavila v mariborski tekstilni industriji skrb zaradi tekstilnih surovin. Ta nevesna okolnost je imela močan odziv razumljivo predvsem v vrstah tekstilnega delavstva, ki zadnje dobo zaradi delovnih vprašanj in nabave surovin občutijo na lastni koži večno negotovost. Na-

stop svetovne vojne je dal slutiti, da bo nastala glede dobave potrebnih surovin velika težava. Ker pa je ostala Italija ob strani sedanjem dogodkom, obstaja možnost nemotene dobave potrebnega bombaža in preje iz prekmorskih krajev. Po zadnjem sporočilu bo že v nekaj dneh pristala v Trstu večja ameriška ladja z

bombažem, ki je izključno namenjen mariborski tekstilni industriji. Kakor smo izvedeli, za te dobave tudi ne bo nobenih deviznih težav, tako da se za enkrat ni treba bati, da bi v tekstilni industriji nastopile take težave, ki bi resno ogrozile eksistenco več tisočev pridnega mariborskega tekstilnega delavstva.

Velika regulacijska dela

„Večernik“ je že večkrat naglaševal potrebo regulacije Drave ter njenih pritokov, v prvi vrsti Dravinje in Pesnice. Smotno regulacijo zadnjih dveh dravinskih pritokov bi se na eni strani preprečile neprestane poplave, na drugi strani pa bi se z regulacijami lahko osušili tudi številni zamočvirjeni kompleksi, ki zavzemajo največje razsežnosti na Dravskem polju. Enako pa se čuti v obmejnih krajih močna potreba po vodovodih. Močno so na odgovornih mestih sprevidele, da je treba pereča vprašanja rešiti in tako je država določila za začetek regulacijskih del 13.000.000 din, banovina in zasebni interesenti pa so prispevali še nadaljnje 4.000.000 din. Vsota se bo poravnala za regulacijska dela med Št. Janjem in Vurbergom, kjer Drava odnaša vsako leto tamkajšnjim posestnikom ogromne komplekse njiv in travnikov, z regulacijskimi deli pa se bo začelo tudi na Spodnjem Dravskem polju na obeh straneh borilskega mosta. Vsa ta dela se bodo izvedla v šestih letih.

V načrtu pa je tudi regulacija Dravinje in Pesnice. Pravkar izdeluje banska uprava načrte za regulacijo Dravinje od Makol do izliva Dravinje v Dravo. Ob tej priložnosti se bo regulirala tudi Loznica, ki teče skozi Slov. Bistrico ter zaradi svojega vijugastega toka preplavlja vsa leta celo ozemlja ter ustvarja močvirnat svet. Reguliran bo ves spodnji del Loznice do železniške proge. Z deli se bo začelo že letos ter je določeno zanje 700.000 din. Vsa dela bodo stala okrog 6.000.000 din. Po tej regulaciji se bo lahko začelo izsuševati ogromen močvirnat svet okrog Dravinje in Loznice, s čimer

se bo pridobilo mnogo plodne zemlje in travnikov, ki bodo dajali prvovrstno krmno.

Da bi se regulacijska dela tem uspešneje izvedla, se bodo snovale za izsušitev močvirnatih kompleksov posebne vodne zadržuge, v katere se bodo včlanili prizadeti kmetje. V načrtu so tri zadržugi, v Dravinski dolini, v Pesniški dolini in v Slov. Bistrici za Loznico, katera je že osnovana.

V načrtu pa je tudi več vodovodov: tako se bo kmalu začelo z gradnjo vodovoda v Slov. Bistrici, za katerega bo banovina prispevala 400.000 din; ostalo vsoto pa bodo prispevali občina in zasebni interesenti. Celotni stroški za vodovod pa bodo znašali 4.000.000 din. Prav tako so gotovi tudi načrti za vodovoda v Prevaljah in v Lešah v Mežiški dolini, za katere znaša proračun 2.000.000 din. Nadalje je banovina vnesla v letošnji proračun znesek 50.000 din za vodovod v Zg. Sv. Kungoti, pripravljajo pa se načrti za vodovode tudi v drugih krajih kakor v Remšniku itd.

Kakor regulacija Dravinje in njenih pritokov, prav tako bi bila potrebna regulacija Pesnice, s čimer bi se prav tako pridobili ogromni kompleksi rodovitne zemlje, preprečilo bi se pa tudi vsakoletne poplave, ki napravljajo prav v Pesniški dolini ogromno škodo.

STAVBENO GIBANJE V MARIBORU

Kljub v sorazmerju proti lanskemu letu zelo zaostali gradbeni sezoni bo letos še pred zimo v Mariboru dograjenih precej večjih poslopij. V Dvořakovi ulici bosta dozidani Sedejevi trinadstropni stavbi, na

LETNO GLEDALIŠČE SOKOLA RUŠE

bo vprizorilo v nedeljo, 10. sept., ob pol 16. ur že tolikokrat uspelo ljudsko igro ruškega rojaka Vekoslava Janjka

„Od pohorskih pavrov vam hočem zapeti“
Novo pri vprizoritvi bo, da bo igral vlogo starega pohorskega pavra Hribarja avtor V. Janko sam. Vsi Mariborčani v nedeljo v Ruše!

bo mostu. Po vojni se je to kamenje spet razvozilo in uporabilo pri vinarski šoli in drugje.

POZIV »SPOŠTOVANIM MARIBORSKIM SOMEŠČANOM«

Tiskane prošnje, predlogi in poročila so krožila, nepoznani občan — letak ni obranjen cel in manjka podpis — je izdal poziv »na spoštovane mariborske someščane«. Pritoževal se je (najbrže okrog leta 1910.), kako se zadeva vleče in zavarnjal misel, naj se zgradi most na kraju, kjer je sedaj brod. To priča, da so se takrat prepirali interesenti, kje bo bil most. (Tudi danes ugovarjajo neje, češ da je treba razbremeniti glavni državni most in zgraditi most v bližini tega, morda pri Narodnem domu.) Neznane opozarja med drugim tudi na to, da bi most dovolj širok za promet in da bi ga mogel teči preko njega — tramvaj.

FRANC EILETZ — »ADVOKAT« ZA NOV MOST

Najnetejši pobornik za pobeški most je bil lesni trgovec Franc Eiletz. Pred nekaj leti je sklical celo shod, o katerem se ni ve mnogo. Tam so se prisotni sprli radi — mitnine. Menda so čisto pozabili, da se nimajo mostu in so se razdelili v dva tabora: eni so bili za drugi proti temu, da bi se pobiral davek za prehod čez most. Eiletz je baje zavrnil druge: »Če ne bo mitnine, tudi mosta ne bo!« Mo, njegova napoved se je uresničila. Še danes ni mitnine in tudi ne mostu. Če bi bila mitnina, bi bil prav gotovo tudi

MOZ JE UMRL, NE DA BI SEL ČEZ MOST

To je šala, Eiletz pa je mislil prav res-

no in je pričel po vojni spet akcijo za most. Pošiljal je v nemščini vloge, prošnje in zahteve na vse strani in z banovine so mu odgovorili pred nekaj leti, da ni to tako enostavna stvar, treba je predložiti načrte itd. Mož je umrl pred nekaj leti — in ni dočkal dneva, da bi peljal preko novega mostu voz drv v mesto.

BORBA ZA POBIRANJE MITNINE

Pred devetimi leti je dovolilo ministrstvo pobiranje mitnine na bodočem novem dravskem mostu. Še preden pa je imel Pobrežan prijetno dolžnost plačati prehod čez most, je izšel novi, cestni zakon, ki je ukinil nove mitnine in boj za pravico do pobiranja tega prispevka se je pričel znova.

SEDAJ JE ŽE VSE STORJENO — SAMO MOSTU ŠE NI!

Tako stoji pred nami že leto 1940. Dravo je medtem pobeška občina zregulirala, tezenska Splošna stavbena družba je sestavila proračun za železen most, ki bi stal 16.923.660 din, banovina pa proračun za železo-betonski most, ki bi stal 15.380.000 din. Posestniki, katerih polja leže tam, kjer bi naj peljala nova dovozna cesta na novi most — vse bo novo! — so pripravljeni za majhno odškodnino, kompenzacijo ali celo zastoj odstopiti potrebno zemljo. Čez nekaj let ta ugodnost ugasne in če ne bo kmalu mostu, bo morala občina spet reševati to vprašanje. Regulacijski načrt čestnega omrežja je v delu. Tako rekoč vse lepo teče in tudi Pobrežani nimajo nič proti lepim, širokim in ravnim cestam in vroče si žele novi most, ki je bil že sen očetov in dedov in radi katerega se je prelilo že veliko črnila in je zanj občina izdala že lepe denarce — le denarja nimajo. —ski.

Bodite razsodni

V zadnjem času se pojavljajo pri nas v zvezi z zunanjimi dogodki raznovrstne vesti, ki nimajo nobene osnove. Te vesti širijo nezavedno ali zlohotno posamezniki, ki so popolnoma neobveščeni ali ki so pod vplivom neodgovornih činiteljev, ki imajo interes na tem, da se širijo med ljudstvom netočna in neobjektivna obveščila. S širjenjem takih vesti se spravlja ljudstvo v zmotu in se bega, čemur se je treba v teh težkih časih izogibati. Zaradi tega se opozarja prebivalstvo, da takim vestem ne veruje in da njihovo razširjenje onemogoči ter prijavi oblastim osebe, ki širijo take vesti, da bi se proti njim lahko postopalo po zakonu. Vsem je znano, da je Jugoslavija glede današnjih dogodkov zavzela nevtralnost stališče in da je naša država pomemben faktor miru v tem delu Evrope. Takemu stališču mora odgovarjati tudi dostojanstvena mirnost prebivalcev glede presoje mednarodnih dogodkov. Vse prebivalstvo mora dostojanstveno in mirno ter vzdržno zavzeti nepristransko stališče glede presoje dnevnih dogodkov, ki se nanašajo na obe vojskujoči se stranki.

SOKOLSKO DRUŠTVO MARIBOR I.

opozarja na svojo prireditev v nedeljo, 10. t. m., ob 15. uri na letnem telovadišču. Že najavljeni spored se spremeni in toliko, da odpade torkrat povorka, in da pri zaključni zabavi plesa ne bo. Skupna vaja vseh nastopajočih bo predpoldan ob 9. uri, zbor vseh nastopajočih in članstva v kroju pa je ob 14.30 na telovadišču. Bratški so vabljeni vsa sosedna društva in Sokolu I. naklonjeno občinstvo. Če se pa tudi torkrat prireditev z razvitjem praprorov iz katerega koli vzroka ne bi mogla izvršiti, potem bo vse odloženo za nedoločen čas.

m. Sprememba v poštni službi. Iz pošte Maribor II. je bila premeščena k pošti Maribor I. viš. kontrolorka Josipina Makuc.

Univ. med. dr. Stana Leban-Klemenc
Specialistka za otroške bolezni
ordinira Metliška cesta 1/1. od 9.—12. in 14.—16. ure

m. Zdravniško dežurno službo za nujno pomoč članom OUZD in njihovim svojim ima v nedeljo, 10. t. m., zdravnik g. dr. Pogruje Stanko, Maribor, Tyrševa ul. 14/1.

m. Drugič cveti jablana poleg cerkve v Kamnici. Od prvega letošnjega cvetja je dozorelo samo eno, izredno lepo jabolko, vprašanje pa je, ali bo drevesce rodilo tudi še v drugič. To izredno igro narave je opazil na svojem vsakodnevnem izprehodu g. Vinko Leskošek iz Studencev.

m. Težkoče pri izvažanju našega sadja v Nemčijo. Nemčija se zadnje čase zelo zanima za nakup našega sadja, posebno iz severnega obmejnega ozemlja. Pojavile so se pa težkoče zaradi prevoza, kajti Nemčija nima na razpolago vagonov za prevoz sadja iz naših pokrajin, naša država pa jim vagonov ne more posoditi, ker nima zanje potrebnih garancij. Upati je, da se bo to vprašanje vkljub temu v najkrajšem času ugodno rešilo.

Jutri vsi na nastop Sokola I. Začetek ob 14.30 uri

m. Napad na viničarko. Na samotni cesti proti Zg. Hočam je neki neznani možki, ki so mu orožniki že na sledu, napadel in po glavi težko poškodoval viničarko Dragico Majhnovo iz Polan pri Framu.

m. Nesreča v vodnjaku. Pri kopanju vodnjaka si je z ostrim krampom predrl levo nogo 33 letni delavec Franc Kranjc iz Počehove.

Govornik:

... Kaj nam je najljubše, čemu se ne bomo nikdar odrekli?

Glas iz množice:

Znamo!

Ki-ki

Proizvaja UNION, Zagreb.

m. 75.000 obiskovalcev Mariborskega otoka. Letošnje število obiskovalcev Mariborskega otoka presega števila prejšnjih let, in sicer je obiskalo otok letos 75.000 kopalcev. Ker pa je september še zelo sončen, se bo verjetno obisk še zelo zvišal.

m. Bratje strelci. Jutri 10. t. m. se vrše društvene izbirne strelske tekme na vojaškem strelišču v Radvanju. Zbor ob 7. uri v Sokolskem domu.

m. Novi šolski nadzornik. Za nadzornika v I. šolskem okraju mariborskega okraja levi breg je imenovan učitelj Leopold Kovac iz Slovenjgradca.

Preproge

iz jute, kokosi, sisal, volna, Smyrna, Perzija najceneje pri **OBNOVA**, F. NOVAK, MARIBOR Jurčičeva ul. 6 Glavni trg 1

m. Karambol med motociklistoma. Na križišču Tržaške ceste in Jadranske ulice sta zavozila drug v drugega z motocikli zasebni uradnik Rudolf Sular iz Dravograda in posestnik Franc Wudler iz Platenškega vrha v Jakobskem dolu. Wudler si je zlomil nogo. Poklicali so rešilni avto ter ga prepeljali v bolnišnico.

m. Tatvina obleke v Mejni ulici. Mizarju Francu Klančniku iz Mejne ulice je neznan tat odnesel 600 dinarjev vreden zelenkast suknjič.

m. Nečakinja okradla strica. Ključavničar K. V. je prijavil policiji, da je njegova nečakinja izrabila njegovo odsotnost, ko je bil z doma, ter mu odnesla za 900 do 1000 din različnih oblek.

* Rdeči križ Devica Marija v Brezju pri Mariboru preloži svojo proslavo za nedoločen čas.

* Gostilna Kremlj. Perutnina, divjačina, pečenice itd., pristna sortirana vina.

* Zlato po zvišanem cenil kupuje J. Janko, urar - draguljar Maribor, Jurčičeva ul. 8.

* Vse šolske knjige, nove ali rabljene, kakor vse šolske potrebščine dobite v knjigarni V. Heinz, Maribor, Gosposka 26.

* V knjigarni Koren, Gosposka 9 kupujete šolske knjige in potrebščine.

* GRIC, sladki vinski mošt, grozdje, avtogaraže.

* Opozorilo. Mariborsko trgovstvo ponovno opozarjamo, da morajo imeti njihovi nameščenci brezpogojno poslovne knjižice, za kar so oni kot delodajalci odgovorni. Prosimo torej, da gg. trgovci nemudoma ukrenajo, da si nabavijo vsi trgovski pomočniki(ce) in trgovski vajenci(ke) omenjene knjižice čimprej pri podpisnem Združenju, da ne bo ob koncu leta neprilika, če bo ostal kdo brez knjižice, nakar bo sledila kazen. — Pripomnimo še, da se brez poslovne knjižice ne sme nihče sprejeti v službo.

Združenje trgovcev za mesto Maribor.

Kino

* Grajski kino. Antonio Adverso, po znamenitem romanu Harnay Alten. Eden najboljših filmov ameriške filmske industrije.

* Kino Esplanade. Najboljši in najlepši češki film „Župnikov križev pot“. Hana Vitova, Zdenek Stepanek.

* Union kino. Do vključno torka „Pesem reke“, muzikalna drama ameriškega juga z Ireno Dunne.

* Zvočni kino Pobrežje, 9. in 10. sept. prenapeti film „Dih smrti“.

DRŽAVNA RAZREDNA LOTERIJA.

Dne 8. t. m. so bili izžrebani sledeči večji dobitki:

Din 200.000.—:	76561
Din 80.000.—:	3678 28344
Din 60.000.—:	44208
Din 50.000.—:	79552
Din 16.000.—:	19332 33963 77210 83366
	93610
Din 12.000.—:	12118 35778
	Din 10.000.—:
6303 32815 40102 40847 46150 46532 53372	
76559 77323 83328 94388	
	Din 8000.—:
1304 4335 4268 12013 67913 70537 70587	
84126 93118 97150	
	Din 6000.—:
15816 18795 22122 26168 33946 43349 43913	
72867 79456 94642 95768 98212	
	Din 5000.—:
8749 14688 14755 20558 20586 27653 29684	
47896 55209 61246 65482 65497 69040 80970	
86106 93195 97021 97380	
	Din 4000.—:
3861 6566 8557 20588 22266 23275 37457	
39541 41016 42738 44284 47911 56463 60588	
61815 70085 74601 77994 78013 78023 78986	
79428 83440 83526 87034 87969 89151 89615	
90550 91562 95362 96815	

Pooblaščen glavna kolektura drž. razredno loterije bančna poslovalnica BEZJAK, Maribor, Gosposka ulica 25.

Novice

Organizacija kmetijstva in prehrana prebivalstva

Na podlagi zakona o državni obrambi je ministrski svet izdal posebno uredbo o ustanovitvi zavoda za proučevanje in organizacijo kmetijstva zaradi prehrane prebivalstva. Naloga tega novo ustanovljenega zavoda je v tem, da v dobi miru proučuje vsa vprašanja, ki so v zvezi s prehrano prebivalstva, posebno pa vprašanja, ki se tičejo organizacije agrarne proizvodnje. V vojnem času pa bo imel zavod zlasti nalogo, da skrbi tako za prehrano civilnega prebivalstva kakor za prehrano mobilizirane vojske.

Novo ustanovljeni zavod ima pet oddelkov: I. oddelek za statistiko, II. oddelek za živila in živalsko krmo, III. oddelek za kmetijsko industrijo, IV. oddelek za kmetijsko delovno silo in V. oddelek za proučevanje in razna raziskovanja. I. oddelek bo vodil statistiko o stanju kmetijstva in zbiral podatke o gibanju cen na živilskem trgu in cen živinske krme. Poleg tega pa bo zbiral tudi podatke o cenah na tujih tržiščih. O svojem delu bo izdajal posebna obvestila. II. oddelek bo določal po predhodni proučitvi potrebne obroke živil za prebivalstvo in krme za živino tako v mirnem kakor v

vojnem času. Mimo tega bo proučeval tudi vprašanje zavarovanja kmetijskih obratov in ustanov pred zračnimi napadi ter določal rezervo živil in nadzorstvo nad skladišči za živila in krmo. III. oddelek bo vodil evidenco nad vsemi podjetji in ustanovami, ki se pečejo s proizvodnjo in predelavo živil in krme. Vodil bo nadzorstvo nad proizvodnjo živil in krme ter bo tozadevno sodeloval z različnimi združenimi organizacijami. Izdeloval bo tudi načrte, kako naj se potrebam državne obrambe prilagodi presušenitve vseh panog industrije za predelovanje kmetijskih proizvodov. IV. od-

delek bo skrbel za to, da bo v kmetijski proizvodnji vedno na razpolago dovolj delovnih sil, prav tako pa tudi v industriji za predelavo kmetijskih pridelkov. V. oddelek bo proučeval socialne in gospodarske pogoje dela in življenja na vasi s ozirom na prilagoditev potrebam prehrane prebivalstva in mobilizirane vojske.

Kmetijski minister lahko predpiše k tej uredbi še posebne pravilnike, ki so potrebni za nemoteno izvajanje in zlasti za sodelovanje z različnimi organizacijami, ki prihajajo tozadevno v poštev.

Nadzorstvo nad uvozom in izvozom

Finančni minister je z ozirom na novo nastali položaj v Evropi, ki močno vpliva na celokupno gospodarstvo, izdal glede izvoza in uvoza naslednje odredbe:

1. Od 12. t. m. dalje se uvede splošno nadzorstvo nad uvozom blaga iz držav, ki nam plačujejo blago s svobodnimi devizami. Od tega dne dalje se blago iz teh držav ne sme uvažati ali ocariniti

brez predhodnega uvoznega dovoljenja, ki ga izda devizno ravateljstvo Narodne banke.

2. Devizni odbor Narodne banke je pooblaščen, da uvede preko deviznega ravateljstva nadzorstvo tudi nad izvozom nekaterih predmetov v kliniške in ne-kliniške države z izdajanjem izvoznih potrdil in podobnimi ukrepi.

Važni gospodarski ukrepi

Gospodarski odbor ministrov je na svoji zadnji seji razpravljal o nekaterih važnih vprašanjih, ki so se pojavila v zadnjem času. Sem spada v prvi vrsti pojav verižništva in špekulantov, ki skušajo na povsem neupravičen način zbežati široke vrste konsumentov in navijati cene raznemu blagu. Ker so se na trgu pojavile že špekulacije in goljufije s cenami pšenice, ko skušajo razni prekupčevalci po svoje določiti ceno, je kmetijski minister izjavil, da bo v prihodnjih dneh izdala vlada več ukrepov, ki bodo uredili vsa ta vprašanja, tako da bodo v bodoče izključene vsakršne go-

ljufije in poskusi verižništva. Poleg tega bo vlada s posebnimi koraki tudi poskrbela za to, da se letošnja prav dobra sadna letina ne bo prodajala pod ceno. Tozadevno se bo zlasti organiziral domači trg, da bodo konsumenti lahko prišli do sadja po pravičnih cenah. Prodajalec in kupec bosta oproščena nekaterih trošarinskih in prevoznih carin. Zaradi naravnost odlične letine sliv je bilo izdano dovoljenje, da se lahko iz njih kuha močno žganje z več kakor 45 odst. alkohola. Poštna tarifa za zabojske sadja in sliv do 5 kg se bo znižala za 1 dinar na kg.

Ljubavna tragedija v Savinjski dolini

Ni se še popolnoma poleglo razburjenje po šeščanskem umoru, ko je včeraj vznemirila Savinjsčane vest o ljubavni tragediji, ki je terjala življenje dveh mladih ljudi.

Te dni je odšel 28-letni posestniški sin Jakob Zagožen iz Matke pri Sv. Pavlu pri Preboldu k vojakom. S težkim srcem se je poslovil od svoje nesojene izvoljenke. 25-letne kočarjeve hčerke Karline Prosinc s Planine nad Matko. Mladenič se je v sredo zvečer vrnil še enkrat k očetu po slovo. Že se je vračal v Celje, ko je srečal Karlinco, ki je čakala nani. To srečanje je postalo za oba zaljubljenca usodno. Že prej nesrečna v ljubezni, ker je mladeničev oče branil njuno zvezo, sta ob slovesu sklenila, da se skupno poslovita od življenja.

V četrtek popoldne sta odšla na njen dom na Planino in tavalu po tamkajšnjih gozdovih. Ob prvem mraku sta odšla na Prosincovo njivo, ki je posajena s korozi. Tam sta izpila večjo količino ocetne kisljine, ki je kmalu pričela delovati. Po-

noči je strup opravil svoje delo.

Ko je včeraj, na praznik, dekletov oče pobiral v svojem sadovnjaku hruške, je ob robu koroze zagledal zaljubljenca. Mislil je, da spita in ju zato ni motil. Proti večeru se je ponovno vrnil na njivo, hoteč poklicati svojo hčerko in njenega fanta. Toda nista se odzvala. Ko je pristopil, je stari oče z grozo ugotovil, da sta oba mrtva. Poleg trupel je ležala prazna steklenica, iz katere je še dišalo po ocetni kisljini. Nesrečni oče je takoj obvestil orožniškega komandirja g. Cvetka iz Sv. Pavla pri Preboldu in banovinskega zdravnika g. dr. Vajnskega, pokojničina sestra pa mladeničevega očeta, starega Zagožena. Po komisijskem ogledu so trupli prenesli na domove.

Pokojni mladenič je bil edini sin zelo bogatega posestnika, ki je že več let bolan. Stari Zagožen se je protivil tej ljubezni, ker je bila Prosincova vedno z doma. Vse prebivalstvo sočustvuje z Zagoženom, ki je pred letom izgubil ženo, sedaj pa svojega edinca.

Savinjčani plačujejo življenjske potrebščine s hmeljem

Ker je hmeljska letina v popolnem zastoju, Savinjčani nimajo denarja. Zato se je razvila v celi Savinjski dolini zanimiva trgovina. Savinjčani si nabavljajo v velikih količinah najrazličnejše življenjske potrebščine, ki jih plačujejo s hmeljem. Zelo zanimiv je pogled v trgovino, pred katero stoji vedno več košev hme-

lja, za katerega jim da trgovec svoje blago. Seveda ga trgovci plačujejo sedaj samo po 32 do 35 din kilogram. Mnogi hmeljarji so svoje zaloge hmelja spravili v skladišča Hmeljarske zadruge v Zalcu, kar je znak, da ne pričakujejo skorajšnje oživitve hmeljske trgovine.

goslaviji pa se vrši z malenkostnimi izjemami docela normalno. Na zagrebško letališče ne prihajajo več letala z Dunaja. Vse ostale proge z Italijo in Madžarsko pa poslujejo normalno. V Beogradu so ukinjele samo proge, ki so vezale Beograd z Anglijo in Francijo.

n. Mednarodna razstava fotografije v Zagrebu. Letos bo ob priliki 100 letnice odkritja fotografije organiziral v Zagrebu tamkajšnji Fotoklub sedmo mednarodno razstavo fotografij, na katero se je do danes prijavilo že 500 avtorjev iz 37 držav.

Barometer zastonj!

Dobi vsak čitatelj našega lista.

Krasno izdelan, zanesljiv, velikost 13 krat 16 cm, povprečna cena 5.— v znakih pohvale.

povračilo stroškov din 5.— v znakih pohvale.

BAROMETER, Ljubljana-L. poštni nab. št. 1.

delke. 17 oddelkov bo imelo dopolnilno 15 pa popoldanski pouk. Učiteljski zbor šteje 55 učnih moči, med temi 13 nastavnice. Navedene številk so nov dokaz, da nujno potrebna je gradnja drugega gimnazijskega poslopja v Celju.

c. Obrtniški sestanek, ki ga je sklical Slovensko obrtno društvo v Celju, se je vršil v četrtek zvečer v hotelu „Beli vrh“ v Celju. Na sestanku so se obravnavale sedanji čas važne obrtniške zadeve. V zvezi so izvajanjem poročevalca z zanimanjem sledili.

c. Zdravniško dežurno službo ima od OUZD ima v nedeljo dr. Premšek na Cankarjevi cesti.

c. Nočno lekarniško službo ima od 15. septembra lekarna „Pri križi“ na Kralja Petra cesti.

c. Sadjarski tečaj na Kmetijski št. St. Juriju pri Celju bo v ponedeljek torek prihodnjega tedna. Namesto upravnika sadnih sušilnic, da se izvežbali v vseh podrobnostih pri sadjarstvu.

c. Umrla je v Celju v 79. letu stara Antanija Reguc.

c. Vpisovanje v Gostilničarsko strokovno nadaljevalno šolo v Celju bo v petek 15. t. m., od 14. do 15. v pisarni meščanske šole.

c. Celjsko pevsko društvo ima prvo mešanega zbora v petek, 15. t. m., od 8. Nove pevke in pevci dobrodošli.

c. Padee s hruške. 15 letni praktikant Stanko Rednak je v St. Pavlu pri Preboldu padel s hruške in si zlomil desno roko pod laktom. Zdravi se v celjski bolnišnici.

c. Na poti domov je padla 57 letna gospodinja Marija Pernovskova iz Velikega rešice in si zlomila levo nogo nad gležnjem. Prepeljali so jo v celjsko bolnišnico.

c. Sprememba posesti v Laškem. V barjavi ulici je kupil od splitske trgovine „Salonit“ stanovanjsko poslopje bivše varne škrlja „Kamenit“ veletrgovca g. d. Dergan. Kupec misli poslopje urediti, ker je hiša zgrajena v neoklasičnem slogu.

c. Smrtna nesreča. Pretekli petek je ljal posestnik Frane Kajž iz Podkraj. Na drva težko naložen voz drv iz Jagnjenici. Vozelj po klanecu navzdol hotel voz zavreti. Pri tem je prišel na kolesa, ki so ga povozila. Dobil je hude poškodbe, da je kmalu po nesreči umrl.

c. Ne zvišujte cen! Slisijo se govorice da nekateri trgovci — poudarjamo nekateri — že razmišljajo, kako bi zvišali cene posebno manufakturnemu blagu. Pred takim postopanjem, za katero ni prav nobenega poudarja, je take špekulante resno svariti. Oblas naj takoj podvzame ukrepe, da se taki poskusi že v kali zatrejo.

Ptuj

p. Živilski trg je dobro založen. Mladci izdelki imajo običajno ceno. Mnogo je sadja in poci, posebno slive, ki se prodajajo po 0,75 din, breskve 2,50 din, jabolka 1,50, grozdje 3, jabolka pa 1 din. Je v zastoji. Krompir je po 0,75 din. Letos je sicer malo krompirja in je v letu sezoni bilo odpramljeno iz Ptujja. Za kmetije 60 odnosno 70 par za kg. Zdal pa ga oni, ki ga imajo kaj odveč, niti po tej ceni ne morejo prodati.

p. Znižane cene mesu. Razveseljejo delstvo za konsumente je, da je končno tudi pri nas meso ceneje in sicer se prodaja teletina od 8—10 din, cena govedine je 10 in svinjskemu mesu 14 din.

p. Omejitev obrata. Ker se vsled nasilnih razmer galanterijsko usnje ne izvažajo, je tukajšnja tovarna Pirich odpovedala delavcem in sicer ženskam in neporočeni moškim. Tudi tovarna slamatih tulcev Vessely je začasno ustavila svoj obrat. Tako je prizadeto večje število delavcev.

p. Zvočni kino predvaja 9. in 10. sept. vsakokrat ob 20. uri film „Lunina sonata“, to je prvi in edini film prvega predsednika Poljske in največjega pianista sveta Iwana Ladarovskega.

Lep uspeh Ljubljanskega velesejma

Kljub izrednim razmeram, ki vladajo po svetu, se letošnji Ljubljanski velesejem razvija povsem normalno. Obisk je z vsakim dnem večji, zlasti velik pa je ob praznikih, ko more na velesejem tudi podeželsko prebivalstvo. Veliko število obiskovalcev iz ostalih slovenskih mest in zlasti s podeželja se obeta za to nedeljo, ki bo tudi zadnja pred zaključkom velesejma. Letošnji velesejem se posebno odlikuje s svojo naravnost vzorno organizirano razstavo slovenskega kmetijstva, ki prikazuje visoko stopnjo kmetijstva, ki ga zavzema Slovenija v naši državi.

Kmetijska razstava je prirejena v posebnih oddelkih, ki nazorno prikazujejo najvažnejše panoge slovenske agrarne proizvodnje. Tudi v kupčijskem oziru ter doselej opaziti precejšnjo živahnost ter bilo sklenjenih že več prav ugodnih zadev ključkov. Veliko zanimanje vladajo za one panoge kmetijstva, ki služijo za predelavo v živilski industriji. Pričakovati je, da se bo slovensko prebivalstvo v velikem številu urejeno v teh zaključnih dneh prekrasnega velesejma v Ljubljani.

Priradobisna kramljanja

Ko obleče gozd pisano obleko...

Dr. Stanko Bevk / Kar spomladi si sejal, to jeseni boš požel!

september je mesec zorenja. Gozd obleče polagoma pisano obleko. Njive polajajo prazne druga za drugo. Tu kopajo krompir, tam rujejo fižol; kmalu pride na vrsto turščica, nato korenje in repa; ajda se požanje — in prazno je polje. Pred nekaj stoletji je bil pogled na naše polje ob tem času povsem drug kakor danes. Glavnih sedanjih pridelkov takrat ni bilo na njivah. Odkritje Amerike proti koncu 15. stoletja je polagoma izpremenilo lice obdelanega sveta v Evropi.

Splošno je znano, da smo dobili krompir iz Amerike. Ko so v prvi polovici 16. stoletja Španci prodirali v Južno Ameriko, je bil krompir tamkaj že davno kulturna rastlina. Na Špansko so ga prinesli v letih 1560—70, kjer so ga začeli saditi. Od tam se je razširil v Italijo in potem po vsej Srednji Evropi, vendar se ga ljudje dolgo niso poprijeli. K razširjenju krompirja je pripomogla šele tridesetletna vojna (1618—1648), še bolj pa luda lakota v letih 1771 in 1772, zlasti pa 1816 in 1817. Danes zavzema krompir prevažno mesto v prehrani in prihaja na razno načine pripravljen dnevno na mizo. Tudi najbližji sorodnik krompirja, paradiznik, je doma v Južni Ameriki. Dolgo časa so ga sadili tu pa tam v Evropi le kot lepoto rastlino zaradi rdečih plodov in le pred dobrimi petdesetimi leti so pri nas spoznali, da je užiten in jako zdravilen zaradi vitaminov, ki so v plodovih. Kakor vsi razhudniki, je v bistvu tudi paradiznik strupena rastlina: vsebuje alkaloid solanin, ki pa iz zrelih plodov izide.

K razhudnikom spadata tudi paprika in malancano. Papriko smo dobili iz Amerike, malancano pa iz južne Azije. Po svetovni vojni se je uživanje plodov teh dveh rastlin pri nas precej udomačilo: z malancano smo povzeli po srbski kuhinji, paprika ima v sebi mnogo C-vitamina, se več nego pomaranče in citrone, zato je uživanje surove paprike priporočeno. Precejšnjo množino tega vitamina pa tudi vitamina A imajo zrela jabolka, in sicer tik pod kožo. Zato naj se jedo jabolka neolupljena, seveda pa oprana ali vsaj dobro obrisana. S sadjem se namreč najlaže nalezemo glist, zlasti če je ležalo v sadovnjaku na tleh in se sadovnjak znoj. Sicer pa je jabolko jako zdrava hrana in tudi tečna jed zaradi svojih kislin in ogljikovih hidratov. Jabolko naj bi bila naša zadnja jed po večerji. Poleg drugega nam koristi tudi s tem, da kislina očisti zobe in jih varuje gnolobe.

Druge važna rastlina, ki je prišla k nam iz Amerike, je turščica ali koruza. V mnogih pokrajinah je glavna hrana prebivalstva. Kakor krompir se je tudi turščica razširila po Evropi iz Španije. Ameriki so jo prinesli že leta 1520. V Južni Ameriki so jo gojili kot pitovno rastlino že davno pred Kolumbom. Največ koruze se porabi za moko, pa tudi skrob izdelujejo iz nje po tavnih načinih, zlasti v Severni Ameriki in na Ogrskem. Mnogo se je porabi za krmo domačim živalim. V Boliviji pripravljajo iz prežvečenih zrn žganje in iz njega in tudi iz stebelnega stržana, ki je sladkor v sebi, žgo alkoholno pijačo. Iz zrnja stiskajo tudi olje za mazanje strojev in za izdelovanje mila.

Manj znano kakor za krompir in za turščico je za fižol, da so nam ga dali Amerikanci. Ime »fižol«, starogrško *phaselus*, latinsko *faselus*, pa se je rabilo v starem svetu že davno pred odkritjem Amerike. Pomenilo je fižolu jako slično stročnico vigo, od katere so prednamci prav tako jedli stročje in semena kakor zdaj fižolovo. Slučajno je mehiški kmet imenoval za fižol namreč »frizol«, sličen tedaj v Valdes (1478—1557) je imenoval to novo ameriško »fazalese«. Tako se je ime domače rastline. Če torej stari pisarji omenjajo fižol, faseoles, to ni današnji fižol, ampak viga ali celo bob. V Sredozemlju so prvotno sadili afriško vigo, pozneje pa je to vrsto nadomestila kine-

ška viga, ki jo je na Grško najbrže prinesel Aleksander Veliki. Seme vigne je ledvičasto kakor fižolovo, stroki pa so ravni in okrogli.

V naših krajih so pred fižolom sadili največ bob. Bob je poleg graha jako stara kulturna rastlina iz družine stročnic. Ostanke obeh so našli v izkopaninah iz neolitske dobe. Bob (pol) se omenja tudi v Starem testamentu in tudi Homer ga navaja (Kýamos). Do 16. ali celo 17. stoletja je bil bob v Evropi ena izmed najbolj važnih rastlin za hrano, pa potem so ga fižol, krompir in turščica skoraj popolnoma izpodrinili.

Fižol se je po naših krajih razširil šele v 17. stoletju. Zdej ga sade povsod, kjer je le toliko toplo podnebje, da more uspevati. Sta pa dve vrsti fižola: navadni fižol in turški fižol. Ta cvete rdeče in ima velika, ploščata semena. Za mrz ni tako občutljiv kakor navadni fižol, ki zmrzne že pri -10°C , zato ga sade bolj v mrzlih pokrajinah. V toplih pokrajinah turški fižol prezimi in naslednje leto zopet rodi. Postaja vztrajna rastlina.

Od navadnega fižola je znanih okoli 500 zvrsti, ki jih lahko podelimo v dve skupini: v skupino natiškega fižola ali preclanca in v skupino nizkega fižola. V

Sloveniji sade kakšnih 40 zvrsti, kakor kaže kmetijska razstava na ljubljanskem velesejmu. Preklanec se ovija okoli opor in napravi ob toplem vremenu v dveh urah cel ovoj. Ovija se kakor skoraj vse ovijalke v levo stran. Izjemo dela hmelja, ki se ovija na desno.

Čaj iz fižolovih strokov smatrajo v novejšem času za zdravilo pri sladkorni bolezni.

Ob istem času kakor krompir, koruzo in fižol so prinesli iz Amerike tudi nekaj živali. Med temi se je najbolj udomačil puran, ki ga danes tudi v naši državi goje ponekod kar na veliko. Puran je doma v Severni Ameriki, kjer živi še danes divji po višinskih gozdovih ob rekah Misisipi, Misuri in Ohio. Pozimi potuje peš z višin v nižave. Divji puran je večji od pitovnega in tudi bojevitejši; doseže do 20 kg teže in samci se med seboj srdito bojujejo, često do smrti. V zameno za purana so dobili Amerikanci od nas domačo kuro. Njena zarodnica bankiva je doma v gozdovih Indije. Bankivo so udomačili že v pradavnih časih. Zanimivo je, da so že stari Egipčani imeli umetne valivne peči, kakor jih imajo današnji kurje-rejci na veliko.

V Muri iščejo zlato

Reka Mura je zadnje čase predmet velike pozornosti. Ne samo, da se nahajajo ob Muri bogati zakladi nafte in drugih važnih surovin, ampak menijo tudi, da prinaša voda v svojem drobnem pesku iz gornjega toka tudi žlahtno kovino. Že v prejšnjih časih so v dolnjem teku reke Mure iskali zlato s pomočjo izpiranja, vendar uspehi niso bili tako povoljni, da bi se to izpiranje izplačalo. Vendar so nekateri našli drobna zlatna zrnca med rečnim peskom.

Kako je neki ta zadeva glede zlata v Muri prišla na ušesa Angležem, nam ni znano in se čudimo. Neka angleška rudokopna družba je baje dobila dovoljenje, da lahko do podrobnosti prouči in preišče murski pesek in ugotovi, če se na-

haja v njem res zlato. Sedaj sta prišla v Vučjo vas dva inženirja omenjene angleške družbe, ki preiskujeta pesek iz Mure. Eden govori samo angleško, dočim je drugi Slovenec. S seboj imata najmodernejšo aparate, s katerimi defata razne poizkuse. Oba trdita, da jima tu zelo ugaja in sta se v kraj, kakor tudi v delo popolnoma vživela. O uspehih dela pa nočeta dati nikakih izjav.

Ljudje tukaj z vidnim zanimanjem komentirajo početje obeh inženirjev. Če bi res uspešno končala svojo misijo in svoje raziskovanje, bi se tu menda pričel pravi lov za zlatom. A s tem menda ne bo nič, ker bi razne priprave in pa vse delo več stalo, kakor pa bi bila vredna najdena količina zlata.

Koliko spanja potrebujejo živali

MAJHNE PTICE VELIKO VEČ KOT VELIKI SESALCI

Po najnovejših dognanjih ameriških prirodoslovcev je splošno razširjeno mnenje, da je potreba spanja pri živalih odvisna od velikosti in razvoja njihovih možganov, napačno. Tu je dokaz predvsem slon, ki je v tem pogledu sploh uganka zooloških vrtov. Očividno je njemu potrebno samo nekaj uric pokoja. Strežaji slonov zatirajo po svojih dolgoletnih izkušnjah, da se debelokožci enako kakor konji le redkokdaj vležejo, in če to store, pa se pri najmanjšem šumu spet dvignejo. Tudi kiti in morski prašički spijo kaj malo.

V newyorškem akvariju so na primer opazovali, da so tam živeči morski prašički skozi sedem mesecev bili v neprestanem gibanju, čeprav se je to ponoči pokazovalo manj nemirno in bolj počasno.

Najmanj pa velja domneva, da je velikost možganov v zvezi s potrebo spanja, za pripadnike krilatega sveta. Možgani ptic povprečno niso večji od možganov gaščaric, vsekakor pa brezprimerno manjši od možganov velikih sesavcev. Kljub temu so ptice večinoma veliki zaspanci in jim je dano tudi nenavadno globoko spanje. To velja zlasti za

ZA SIGURNO IN DOBRO HOJO, SAMO

ptice, ki spijo podnevi, kakor sove in nočne lastovice, neki ptici te vrste, to je v Avstraliji in Indiji živeči pogarus ima tako dolgo in globoko spanje, da se zdi kot mrtev. Tega ptica lahko dvigne z veje brez vsakega upora. Mirno bo spal dalje, tudi če odstreliš poleg čepeče njegove tovaršice.

Svetovni rekord v spanju pa menda drži neki puščavski polž, ki se je, potem ko je v prirodopisnem muzeju v Newyorku nad dve leti in pol trdno spal, naenkrat prebudil in si začel ogledovati svet naokoli.

JUNAK VEČNEGA LEDU

V Klerksdorp (Transvaal) je umrl 55-letni angleški pomorski častnik Frank Wild, ki se je smel ponašati, da je napravil največ potovanj v Arktido. Vsega skupaj je prebil deset let v pokrajinah južnega tečaja. Tako se je udeležil tudi znamenite odprave kapitana Scotta, ki je odkrila južni tečaj. Razen tega je spremljal raziskovalce Shaktelona, Mawsona in druge na njihovih potovanjih v »beli molk.« Wild je bil po materi potomec Jamesa Cooka, ki je prav za prav odkril Avstralijo kot peti del sveta.

Darujte za azilni sklad PTLI

— Janez, meni se zdi, da smo kupili kad za eno številko premajhno!

Če si prepovedana ljubezen privošči letovišče

Smešno resna zgodba podeželskega Don Juana v našem zdravilišču

Cisto po naključju sva se po več letih spet znašla skupaj z nepozabnim vojnim tovarišem: Jožkom. Se vedno je tovariš »židane volje«; z običajnim nasmehom mi je stiskal roko in govoril:

»O, pozdravljen mi Tonček! Že spet sva skupaj, veš kaj, kar tu sredi ceste ne bova stala, pojdiva tja v ono hišo, kjer Bog roko ven moli!«

V tej goslini sva se marsikaj pogovarila. Najbolj pa sem bil dobre volje, ko sem poslušal tole Jožkovo prigodnico: »Lani sem bil spet odpuščen iz tovarne, pa hajdi spet malo v božji svet! Dokler je bilo še kaj drobiža v žepu je že še šlo. Ko mi je zmanjkalo tega, sem hočeš nočeš moral tu in tam potrkati na vrata, da sem dobil kaj za kruleči želo-dec.

Pridem tako do lepe hiše na Ptujskem polju. Bila je gostilna. Že sem vedel, kaj bom poskusil. V lepi prostorni gostilniški sobi dobim gostilničarko. Lepo jo pozdravim, pa se ji predstavim kot brezposeln — ki pa mi ni do tega posla — ampak bi rad delal. Našel sem prijazni gospe vse svoje zmožnosti. Da sem vajen vseh kmetijskih del, tudi na vrtu me lahko porabi, pa da sem bil že sluga itd. Imel sem uspeh! Za začetek smo se

pogodili mesečno za 150 din in hrano — no če bom priden, bodo tudi cigarete povrh.

No ta moja služba res ni bila težka. Imel sem dobro hrano, vsi so me radi imeli, le natakarcica me je bolj po strani gledala. Premišljeval sem in premišljeval, kaj neki sem se tako zameril tej Treziki. No, pa sem prišel »na svitlo«, še preden sem mislil.

Neki večer sem moral oditi k kmetu, da bo drugo jutro prignal tele. V temni noči sem se vračal. Šel sem kar po bližnjici. Ko sem stopal že po domačem vrtu in se bližal čebelnjaku, sem slišal govorjenje.

Previdno kakor tat sem se priplazil bližje in stopil za velik španski bezeg. Imel sem kaj slišati!

V čebelnjaku sta imela prepovedan stanek naš gospodar in natakarcica...

Torej, tako je na tem svetu. Moj gospodar je običinski odbornik, cerkveni ključar in prebrisan kajon, ki skače čez zakonske ojnice...

Kmalu za tem je gospodar povedal ženk, da se mora iti zdraviti v Rogaško Slatino. Odsel je že čez nekaj dni. Dva dni zatem je ta čemerna natakarcica prejela brzojav, da je njena sestra na smrt bolna,

naj se takoj odpelje, če jo še hoče videti.

Vse do tega časa sem molčal, dalje nisem mogel!

Dobri gospej sem razkril vso zakonsko strategijo nezvesteža. Gospa je sprva strmelala, naposled se je odločila, da se skupaj odpeljeva v Rogaško Slatino, pogledat, kako se zdravita njen možiček in natakarcica...

To je bilo svidenje, vredno filmskega operaterja! V hladnem drevoredu sva že od daleč zagledala, kako sta gospodar in natakarcica vsa zadovoljna in srečna sedela na klopi. Gospodar je objemal dekle čez pas.

Ustavil sem se, gospa je razburjena segla v torbico in mi porinila kar pet stotakov z besedami:

»Jožko, to imate za pot, sedaj pa le glejte!«

Kot vihra je poletela k mirni klopi, začel se je obračun! Zaušnice so padale na levo in desno! Sele čez čas se je posrečilo natakarcici, da je pobegnila. Nesrečnega moža je razljutena gospa vzela v svoje varstvo. Ko sta tako šla po »križevi poti«, ga je izpovedala: »A, a, tako bolezen si imel ti, ti, ki se delaš tako svetega, — sedaj je pa vsega tega konec, več, konec...!«

Ženski kotiček

Odkritosrčnost: da ne bo zadrege

Mož in žena predstavljata dva tovariša, katerih tovarišvo temelji na najgloblji zaupljivosti. Samo da ta zaupljivost mnogokrat obsega vse mogoče doživljanje iz preteklosti — tem podobne brezsmiselnosti, redkokdaj bo pa mož ženi zaupal razne tajne in važne zadeve, ki zadevajo njuno gospodarsko življenje. Mož vodi podjetje, trgovino, obrt, poses vo ali kar koli, on urejuje račune in podobne stvari, žena pa o tem nima pojma, ker o tem nikoli ne govori, a iz lastnega nagiba se žena tudi ne vtika v moževe zadeve.

Tako enostransko poznavanje gospodarskih razmer v neki družini ima lahko zle posledice. Mož lahko nenadoma od-

potuje, težko zbolí ali umre. Žena se znajde v situaciji, iz katere si ne more in ne zna pomagati. Ne spozna se na moževe zapiske, nima pojma o morebitnih moževih dolžnikih in upnikih, o njegovih zvezah in nadaljnjih načrtih, in sploh ne pozna njegovega službenega položaja. Nima pojma o svojih novo nasalih dolžnostih in pravicah. Z eno besedo, ostane prava sirota. Okoli nje se pojavijo razni sladkobesedni in dobrohoteči svetovalci, ki jo, videč njeno nevednost, samo izkoriščajo.

Zato naj mož takoj od začetka vpele ženo v vse svoje poslovne zadeve, da se v slučaju po rebe ne bo znašla v tako neprijetnem položaju.

Če se že šminkaš, potem bodi vsaj spretna

Ako že šminkanje mora biti, potem naj bo vsaj pravilno. Strokovnjaki-kozmetičarji pa se pogosto izražajo, da se sicer mnogo žensk šminka, a le malo izmed njih se zna tako našminkati, da ohrani obraz svojo prirodnost in prikupljivost. Tako pa vidimo včasih obraze, ki so podobni slikarjevi paleti. Ni dovolj, da šminko namečemo na obraz, važno je, kako jo namečemo, ako se sploh lahko poslužimo tega izraza, kajti le fin, tanek sloj šminke deluje prikupno, vse, kar je pretrano, pa je odvratno.

Puder in šminka mora vedno odgovarjati barvi polti. Rdečeličnim obrazom nikakor ne odgovarja puder rožne e barve in močno namazane ustnice, rumeni koži pa zopet ne rjavi ali beli puder. Ali pre-

studirajte lice sami, ali pa se obrnite na strokovnjakinjo. Predvsem pa se n'kdar ne šminkajte na suho kožo, ker to grdo izgleda in koži škoduje. Ako hočete, da ostane vaša koža elastična, nikar ne dajajte nanjo predebel sloj pudra, predvsem pa nikoli puder na puder, temveč starega vedno odsranite. N'kar ne nanašajte puder na lice s pomočjo običajne blazinice za pudranje, ki jo uporabljate več mesecev in postane mastna, temveč vsak dan s svežim koščkom vate. Ne uporabljajte rdeče šminke za lice, če s'cer dobro izgledate. Šminka za lice (rouge) pride vedno pod puder, ne preko pudra. Ne šminkajte se pa doma in za službo, ker si s tem samo po nepotrebnem kvarite polt.

Namizni prtiki nekda in sedaj

Nam je danes nekaj samo ob sebi razumljivega, da ko sedemo za mizo, razgrnemo po kolenih prtike, v katerega si v slučaju potrebe obrišemo usta ali roke.

Ne smemo si pa domišljati, da je tak prtik iznajdba našega časa. Že pred tisoč leti so ga poznali, samo da je njegova oblika in uporaba bila drugačna. Ta kratni prtik je bil podoben velikemu, dolgemu predpasniku, ki je imel zgoraj okrogel izrez, da so si ga lahko natakali preko glave. Tako je bil ves prednji del obleke pokrit. Danes bi bilo to nekaj smešnega, v oni dobi pa ni bilo, če

upoštevamo to, da so tja do trinajstega stoletja bile roke edino jedilno orodje. Ljudje so jedli z rokami, zato je bilo potrebno, da so si pred jedjo in po jedi roke umivali, kot brisača pa je služil predpasnik podoben prtik. Da pa je trebalo tudi med jedjo roke večkrat obrisati, je pač dovolj jasno.

Pozneje, in vse do svetovne vojne je imel prtik več ali manj že današnjo obliko, samo, da ga še niso polagali na kolena, temveč vezali okoli vratu ali vtikali za ovratnik. Na ta način ga danes uporabljajo samo manjši otroci in tu in tam starejši gospodje.

Velika vloga bluže v prihodnjih mesecih

Odkar je zavzel v ženski garderobi tako važno mesto kostim, so prišle tudi bluže do velike veljave. Prve bluže so bile jako enostavne, v priprostem sportnem kroju, Danes igrajo v modnem življenju veliko vlogo vse bluže od sportnega do večernega kroja. Posebno lahko poudarimo to za letošnje jesensko-zimsko sezo-

no. Za sport in izlete prijetno učinkuje dopasna bluža iz kariranega blaga, z velikimi reverji. Za popoldan nosimo bluže iz raznih, prijetno učinkujočih vzorčkov. Je visoko zaprta, segajoča do bokov in skromno okrašena. Razkošnejša je večerna bluža, ki sega tudi do bokov, ima dolge balončaste rokave in je pri vratu tudi

visoko zaprta. Narejena je iz svile in čipk, velika moda pa je tudi izvezena svila. Životek je enostaven, rokavi in ramena do prsi in zadaj preko pleč pa iz čipk ali vezanine. V poštev prihajata samo dve barvi (n. pr.: žvotek crem, ostalo v

zlati barvi, ali pa dve niansi iste barve). Oblečenje s pomočjo bluže je mnogo cenejše, a lahko prav učinkovito. Poudariti pa je treba, zlasti, kar se tiče večernih bluz, da jih priporočamo le višjim in višjim postavam.

Se par besed o čebuli

Nikoli ni preveč besed o zdravilni vrednosti čebule. Mnogi ljudje jo namreč v toliki meri zapostavljajo, da jo uporabljajo res samo v onih jedeh, kjer je po receptu nujno potrebna. Res je, da po čebuli človek malo smrdi, toda koliko je bolnikov, ki bi radi še bolj smrdeli, samo, da bi ozdraveli. Sicer pa se lahko s čašo mleka ta neprijetni duh popolnoma odstrani.

Čebula vsebuje mnogo eteričnega olja, katero ji daje ta močan duh, razen tega fosforne in žveplene soli, ki izvrstno vplivajo na prečiščevanje krvi, odvajanje vode in prebavo. V črevesju pa uničuje razne bakterije. Sploh so te soli koristne za ves organizem. Sok čebule, pomešan s sladkorjem, ojači delovanje ledvic. Z-

dostuje dnevno ena žlica tega soka. Teko dihanje, hripavost in katarje v dihalnih organih čebulni sok ublažuje. Ta naredimo tako: Drobno zrezano čebulo pomešamo s sladkorjem, ki smo ga na ognju sprazili do rjavkaste barve. To pustimo stati par ur, da izstopi sluz, nakar damo vso zmes na sito, da sok odteče.

Drugi način je ta: četrt kilograma narazane čebule kuhamo 3-4 ure v pol litru vode s 40 dkg medu in 20 dkg sladkorja. Ko se ohladi, precedimo skozi sito, ga damo v steklenice in dobro zamašimo.

Ako vdihavamo vonj čebule, prepreči nahod, če taremo z njo ozeblino, prepreči srbenje.

Kuhinja

Spinačna juha. Deni v kozico na štedilnik žlico masti, zarumeni v njej žlico drobno zrezane čebule, prideni še žlico presnega masla, malo drobno zrezanega peteršilja in 4 žlice moke, ko ta nekoliko zarumeni, prideni 25 dkg kuhane ter fino sesekane špinace in 1/2 l sveže smetane; nadalje prilij polagoma 1/2 l mleka in 2 l vrele slane vode in malo popra, ko dobro prevre, je juha gotova. Vlij jo v juhni lonec, v katerem si že prej zmešala 2 rumenjaka ali eno jajce, prideni še opečenega kruha in daj na mizo.

Ribja majoneza. Mešaj v skledi na ledu ali vsaj v mrzli vodi 5 rumenjakov; ko so dobro narasli, primešaj pičlo 1/2 kavne žlice soli, za nožev vrh fino stolčenega belega popra, eno kavno žlico francoske gorčice in 1/2 l finega namiznega olja, pa ga prilij med vednim mešanjem prav počasi, da se ne usiri. Primešaj še precej sok 1 limone, 2 žlici dobrega kisa in 1/2 l raztopljenega, a vendar mrzlega aspika. Vlij omako na mrzle ribe ali pečenko ali piščanec. Ali pa deni posebej poleg mrzlih rib ali mesa na mizo.

Polževa juha. Kuhaj v slani vodi kakih 35 polžev 10 minut, potegni jih z vilicami iz hišic, odrezi glavo in zadnji del, operi jih v topli vodi, zribaj s soljo; nato jih operi še enkrat v topli vodi in jih zreži na drobno s čebulo in peteršiljem vred. V kozico deni dve žlici presnega masla in 3 žlice moke; ko zarumeni, prideni polže, mešaj in zalij z zelenjavno juho ter jo pusti vreti še 1/4 ure. Daj jo potem z na kocke zrezanimi in v presnem maslu praženimi ali opečenimi žemljami na mizo.

Praktični nasveti

Vodil, v kateri kuhaš riž, dodaj par kapljic limonovega soka, da bo riž ostal lep bel. Posebno je to važno pri vodi, ki ima v sebi mnogo apnenca.

Sendviče od prejšnjega dne lahko opraviš na vročem surovem maslu in serviraš tople.

Nohti ostanejo pri pomivanju posode čisti, če popraskaš z njimi pred umivanjem pa navadnem milu, tako, da se vdolbina pod nohtom z milom napolni in nesnaga ne anore notri.

Nespečnost. Najboljše sredstvo proti nespečnosti je čaša tople vode, ki jo izpiješ pred spanjem, ali pa sok ene do dveh čebul.

H. de Vere-Stacpoole

USODNA LJUBEZEN MORNARJA ERICSSONA

ROMAN

11

Proti večeru so bila popravila gotova, dvakratni »hura!« je zazvenel in delavci so dobili grog.

Kapitan je bil svečano razporejen, in telegrafično je prosil podružnico družbe za nova naročila. Dobil je odgovor: »Stopili smo v zvezo s Kopenhagenom; odgovor čakajte do jutri.«

Spomnil se je Ericssonovega dopusta.

»Toda res samo dvanajst ur,« mu je dejal. »Ob petih zjutraj bodite spet na obali, drugače odplujemo brez vas.«

»Da, gospod kapitan!«

Ko so jih spuščali v vodo, so se vsule čez Ericssona kakor koncentriran ogenj iz pušk neštivilne zbadljivke in zafirakcije.

Takoj, ko je stopil na suho, je obvestil japonskega prijatelja o dopustu.

Šla sta proti vasi. Vse ženske so bile na delu, in kraj je ležal zapuščen in tih.

Vrata dekletove kočje so bila odprta.

»Nocoj moram govoriti z njo,« pravi Ericsson.

»Kaj ste res še vedno obsedeni na-

njo?«

Ericsson je pokimal.

»Potem ji pustite tu znamenje kakor prvič.«

»Rože? Ali bo razumela? Saj vendar ne ve, da sem na kopnem.«

»Te morske ženske vedo vse. Videle so čolin.«

Ericsson je natrgal rož in jih položil kakor prvič.

»Poglejte tja-le,« je pokazal zdaj Japonec Ericssonu nekega moža, ki je tekkel po vaški cesti. »Zdaj gre povedat ženskimi, da ste tu. Opazoval naju je. Če se ne motim, snubi ta možak vaše dekle. Večkrat sta skupaj.«

»Možak?« pravi Ericsson. »Takega slabica pa res ne morete imenovati tako?«

»O okusu se ne da pričati. Te ženske ljubijo šibke može, medtem ko normalne ženske ljubijo krepke može...«

»Ona je drugačna kakor druge.«

»Kdo ve?«

Končno se je znočilo.

Ericssona je nekaj svarilo, naj se ne spušča v pustolovščino, toda tega glasu ni poslušal. Te morske ženske so drugačne kakor navadni ljudje; če se razjezijo nad vsiljivcem, ki je vdrl v njihovo carstvo, so baje strašne v maščevanju. Toda tudi ta preudarek ga ni odvrnil.

Vračal se je spet proti vasi. Nikogar ni bilo videti; mesec je obseval kočje; noben vetrič se ni zganil.

Dekletova kočja je ležala v senci. Šele čez dobro uro bo posijal mesec nanjo.

Stopil je tja.

Vrata so bila priprta. Potrkal je lahno in prisluskoval. Niti glasu. Potrka zopet, to pot glasneje, in zaslišal je tihe korake. Odrinil je vrata samo toliko, da se je lahko zmuznil čez prag — in v naslednjem trenutku jo je držal v svojem objemu.

Poizkusil jo je poljubiti, toda okoli glave in obraza je imela ovito ruto, ki je bila napojena z dišavo, ki je ni še nikoli duhal; — parfum, ki je vseboval ves čudni vonj vzhoda, rahel in pri tem prodoren, opajajoč kakor kaka čarovnja.

Slabotna mesečina je prilezla do špranje vrat. Bil je čas, da gre.

Obrnil se je, in pri tem se je dotaknila njegova roka njene; čutil je njeno

spodnjo laket, potem se je dvignil, poskušal iopico, se oblekel in vzel škatico žveplenk iz žepa.

Ko je držal gorečo vžgalico v roki, so se njegove oči zazrle v obraz dekleta, ki je čepelo na tleh v položaju, kakor da čaka, kdaj jo bo ubil. En strašen trenutek je strmel vanjo...

Potem je spustil žveplenko in z vzkrikom groze planil iz kočje. Vrata za njim so se zdobila.

Drvel je k morju, kakor da bi se hotel vreči vanj. Nenadoma je čutil, da ga je nekdo zgrabil za rame in ga okrenil.

Bil je njegov japonski prijatelj, ki je silil njegov krik in ga, tresočega se kakor prestrašeno dete, peljal počasi proti obali.

Mesec je stal globoko nad zapadnim morjem in metal senci obeh mož na pesek. Niti najtišji glas ni prodiral iz vasi morskih žena; noč je bila tiha, valovi so mrmrali.

Drugi del.

»Prezident Girling« je plul skozi morskino ožino Tsu-Shima in potem med paradižem otokov v luko Osako, katere visoki tovarniški dimniki so štrleli proti modremu nebu.

(Dolje jutri.)

Sah

75-letni J. Mieses v Bournemouthu

Redkokateri šahovski mojster igra na stara leta se dober šah. Mojster rase do svojega najvišjega vzpona, nato pa jame pogloma ugašati njegova sila. Moči pešajo in njimi tudi »šahovska odpornost«. Igranje na turnirjih je namreč silno naporna stvar, ki terja zlasti precej fizične odpornosti. Zato tak redkokateri mojster doseže na turnirjih vsaj povojne uspehe. Dva šahovska mojstra pa tvorita v tem oziru nekako častno izjemo: dr. Emanuel Lasker in J. Mieses. Na velikem turnirju v Moskvi 1935 je bil dr. Lasker star že 67 let, pa mu je še uspelo, da je odnesel nagrado med vele mojstri, ki so takrat igrali v Moskvi. Zadnja leta na raznih turnirjih čeno srečujemo 75-letnega mojstra J. Miesesa. Starček, svojčas odlični turnirski mojster in šahovski pisatelj, igra še danes prav dobro in podjetno. Vrhovi tabel so kajpada zanj že zgubljeni, toda tu pa tam zaigra naravnost odlično. V pravkar končanem turnirju v Bournemouthu je zasedel častno mesto. Našem mojstru Königu je v Sicilijanki pripravil čeden poraz, prav takega tudi Landau. V lepem stilu in z dobro strategijo pa je nadigral Angleža P. N. Wallisa.

162. Nepravilna otvoritev.

(3. kolo v Bournemouthu)
Beli: P. Wallis Črni: J. Mieses
1. e4, d6 2. d4, Sc6 (običajno se igra 2... f5) 3. d5, Sb8 (to je pa res kar ultramoderno, čeprav šteje Mieses že 75 let. Črni tukaj s tem manevrom izvabi bel center bliže) 4. Sf3, Sf6 5. Sc3, g6 6. h3, e5 7. Lg7 8. Dd2, b6 9. Lb5+, Ld7 10. Lc4, Dg8 (da bi razvil konja preko a6) 11. Lh6, 0-0 12. g4, Sa6 13. Sh4, b5 14. Ld3 (ne 14. Lxb5 zaradi 14... Lxb5 15. Sxb5, Sxe4 in bel izgubi silno važnega centralnega kmeta) 15. Lxg7, Kxg7 16. f3 (grozilo je 17. Sxd3+, h5 (črni je uspešno zavrnil bel napad ter pričinja s protinapadom) 18. Dd2, Th8 19. Se2? (potrebno je bilo 0-0-0, Dd8 20. Dg5 (na to potezo je pripravil Mieses belemu čedno presenečenje), 21. Lxg4, Sxe4! 22. Dxd8, Txd8 23. Td1+, Lxg4, Lxf5 25. Txb8, Txb8 grozi 26... Td1+, 24. Kf2, Txd4 25. Txb4, gxb4 26. Td1, Th8 27. Kf3, c6 28. dxc6, Lxc6 29. Th2, Kd8 30. Sg3, d5! (kakor »ledolomilec«) 31. exd5, Lxd5+ 32. Ke3, Kg5 33. Td2, Kxg4 34. Txd5, Kxg3 in bel preda.

163. Caro-Kann.

(1. kolo v Bournemouthu)
Beli: M. Aitken Črni: S. Flohr
1. e4, c6 2. d4, d5 3. exd5, cxd5 4. Ld3 (ostrejša je varianta ruskega mojstra Panova 4. c4!), Sc6 5. c3, Sf6 6. Lf4, Lg4 (v tej va-

rianti mora črni naglo razviti damskega lovca, ker sicer izgubi »teren«) 7. Dd3, Dd7 (Capablanca priporoča 7... Sa5 8. Da4+, Ld7 9. Dc2, Db6 10. Sd2, Lb5! z izenačeno igro) 8. h3, Lh5 9. Sd2, Lg6! 10. Lxg6, hxg6 11. 0-0-0? (sicer podjetno, toda tvegano, ker se s tem bel izpostavi napadu b7-b5-b4), Tc8 12. Sg13, e6 13. Kb1, Sa5 14. Dc2, Le7 15. The1, 0-0 16. g4, b5! 17. Se5, Db7 18. Sb3, Sxb3 19. Dxb3, a5 20. a3, a4 21. Dc2? (potrebno je bilo Da2), b4! 22. axb4, Lxb4 23. Dxa4, Lxc3 24. Te2, Se4 25. Dd7 (beli nima več izgledne obrambe proti grozečemu 25... Lxb2 26. Txb2, Sc3+; n. pr. 25. Lc1, Lxb2 26. Txb2, Sc3+ 27. Ka1, Da8! in bel izgubi damo in — kralja), Te7 26. Dxc7 (končni obup), Dxc7 27. Sxg6, Dc4 28. Se7+, Kh7 29. Txe4, dxe4 in bel preda.

Partije iz Zagreba

164. Retijeva otvoritev

(4. kolo zagrebškega finala)

Beli: Šubarić Črni: Šorli
1. Sf3, Sf6; 2. c4, e6; 3. g3, d5; 4. Lg2, Le7; 5. b3, 0-0; 6. Lb2, c5; 7. 0-0, Sc6; 8. exd5, Sxd5; 9. d4, Lf6; (nekoliko prezgodaj, boljše 9... b6 in nato Lb7, s čemer bi črni znatno paraliziral potezo belega e4) 10. e4!, Sdb4; 11. a3, Sa6; 12. e5, Le7; 13. Dc2, exd4; 14. Dc4, Sa5; 15. Dc2, Sc6; 16. b4 (beli spretno izkorišča neugoden položaj črnih konjev), Dc7; 17. Tfe1, Db6; 18. Sbd2, Tfd8; 19. Lf1 (beli grozi b5, obenem pa na zanimiv način zasede diagonalno b1-h7), d3 (zelo zanimiva kombinacija, toda nekorektna); 20. Lxd3, Lxb4; 21. Lxh7+, Kh8; 22. axb4, Sxb4; 23. Dc4, Sd3 (to naj bi bila pointa kombinacije, toda črni je prezrl nekatere skrite možnosti belega); 24. Dh4, Sxb2; 25. Ta6!, bxa6; 26. Txc6, Da5; 27. Sg5! (to je sedaj ključ položaja, na f7 grozi mat), Td7; 28. Td6 (v časovni stiski je bel prezlil dve lepi možnosti nagle zmage I.: 28. Txe6!, fxe6; 29. Lg6+, Kg8; 30. Dh7+, Kf8; 31. Dh8, Ke7; 32. De8+mat, ali II.: 28. Lg6+, Kg8; 29. Dh7+, Kf8; 30. Dh8+, Ke7; 31. Txe6! in mat v naslednji potezi); 29. Txd7, Dxd7; 30. Sxf7+, Dxf7; 31. Lg6+, Kg8; 32. Lx7+, Kxf7; 33. Df1+, Ke8; 34. Db4, Sd3; 35. De4 in črni preda.

165. Retijeva otvoritev.

(4. kolo zagrebškega finala)

Beli: Rabar Črni: Gabrovšek
1. Sf3, Sf6 2. c4, e6 3. Sc3, b6 4. g3, Lb7 5. Lg2, Le7 6. 0-0, 0-0 7. d4, d5 8. Se5, c6 9. e4, Sa6 10. Le3, Tac8 11. De2, dxc4

12. Sxc4, b5 13. Sd2, b4 (prepušča belemu važno točko c4) 14. Sa4, Da5 15. b3, c5 16. Tfd1, cxd4 17. Lxd4, Sc7 18. Sc4, Dd5 19. Lxa7, Lc6 20. Ld4, Tca8 21. Dc2 (beli ima popolno premoč na daminem krilu), Tfd8 22. Sb6!, Ta7 (izsiljeno; Tab8 velja po Tc1 celo figuro) 23. Tac1 (beli bi ta lahko takoj dobil s 23. e5!, ker dobi bel na 23... Sd5 s 24. Sxd5 stolpa, na 23... Lxg2 pa sledi 24. exf6 in dobi figuro), e5 24. Sd5, Txd5 25. exd5, exd4 26. Dxc6, Dxc6 27. Txc6, Sb5 28. Tc8, Lf8 29. Tcb8, Sc3 30. Sxc3, dxc3 31. d6, Txa2 32. Te8, g6 33. d7, Sxd7 34. Txd7 in črni preda.

166. Holandska obramba.

(4. kolo zagrebškega finala)

Beli: Jerman Črni: Šiška
1. c4, e6 2. Sf3, f5 3. g3, Sf6 4. Lg2, Le7 5. 0-0, 0-0 6. d4, d5 7. b3, c6 8. Sc3, De8 9. Ld2, Sbd7 10. Dc2, Dh5 11. a3, Se4 12. b4, Lf6 13. b5, g5 14. e3, g4 15. Se1, Sg5 16. Se2, Sb6 17. Sf4 (s to potezo je bel zavaroval vse točke, črni napad zato ne more uspeti), Dh6 18. bxc6, bxc6 19. Lb4, Tf7 20. c5, Sc4 21. Sed3, Se4 (na 21... e5 sledi 22. Sxd5!) 22. Da4, e5 23. dxe5, Sxe5 24. Tac1, Sg5 25. Sxe5, Lxe5 26. Sd3, Lc7? 27. Lc3 (črni je brez razloga prepuštil belemu važno diagonalno), Tfe7 28. Dd4, La6 (duhovita past, ki je pa bel ne prezre) 29. Tfd1! (na 29. Dh8+, Kf7 30. Dxa8 sledi Lxd3!), Tae8 30. Df6!, Dh5 31. Dh8+, Kf7 32. Df6+, Kg8 33. Dh8+ (beli je očitno v časovni stiski), Kf7 34. Dg7+, Ke6 35. Df6+, Kd7 36. Dxf5+, Kd8 37. Df6, tu je bila partija prekinjena, črni pa je preda brez nadaljnje igre, in to povsem upravičeno, kajti na 37... Se6 sledi 38. Sb4, Lb7 39. Lxd5, cxd5 40. c6, Tf8 41. Sxd5! in dobi, na 38... Lxd3 pa zmaga bel z 39. Dxc6.

OLIMPIADA V BUENOS-AIRESU

V 2 kolu finala je pripravila Argentina veliko presenečenje letošnjemu favoritu olimpiade Češko-Moravski, ki je izgubila ta match v razmerju 3½:1½. Danska je porazila Palestino 4:0, Nemčija Litvo 3:1, Poljska Brazilijo 2½:1½ in Kuba Chile 3:1. Matcha Nizozemska-Francija in Estonska-Letonska sta bila prekinjena, dočim je bila Švedska v tem kolu prosta. V drugem kolu vodi Argentina 6½, Danska in Poljska 6, Nemčija 5½, Češko-Moravska 4 itd.

TURNIR V PEČUHU ODPOVEDAN

V Pečuhu na Madžarskem so pripravljali večji mednarodni turnir, ki bi se ga udeležila tudi naš vele mojster Vasja Pirc in mojster Milan Vidmar ml. Zaradi nepetih razmer v Evropi pa je bil turnir odpovedan oz. preložen na kasneje.

Poln meh za smeh

— Slišala sem, da je vaš sin postal slikar — najbrže slika same lepe reči?
— Ne, je namreč portretni slikar!

Kapetan (vojaku): — Prijavljen si, da si pred sodiščem srečal častnika, da ga nisi pozdravil!

Vojak: — Saj ste rekli, gospod kapetan, da smo pred sodiščem vsi enaki.

Profesor Zbogor je zapustil restavracijo držal dva dežnika v roki in delal svoji ženi: — Vidiš, Mara, Zmerom se jeziš, da sem pozabljen. Ne le svojega, tudi tvoje sem vzel s seboj.

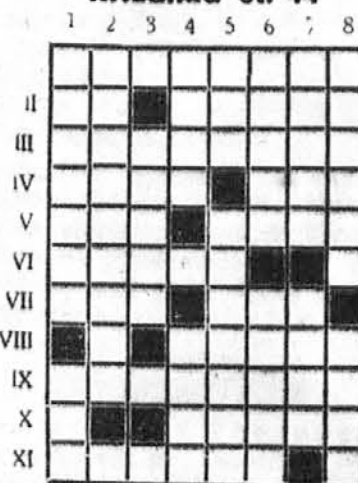
— Ježeš, se odreže žena. Takoj ju nes! naj! Saj vendar nisva vzela dežnikov s seboj, ko sva šla od doma...

Zdravnik: — Povem vam, to je zelo nevarna operacija. Od petih primerov uspe običajno le eden.

Pacient: — Za Boga svetega!

Zdravnik: — Nikar se ne razburite, dragi prijatelji. Ta teden sem spravil že štiri srečne primere pod streho, vi ste peti na vrsti.

Križanka št. 44

Besede pomenijo:

Vodoravno: I. cvetica; II. pesnitev; tekmeč; III. nasilništvo; IV. raj; vladar; V. zver; opica; VI. posedujeva; VII. afriška reka; zaradi tega...; VIII. kraj v hrv. Primorju; IX. palestinska pokrajina; X. riba; XI. žensko ime.

Navpično: 1. domača ptica; riba; 2. bolezen; 3. severno mesto; 4. planet; otok, ki ga imenujejo zemeljski raj; 5. mesto v Dalmaciji; moško ime; 6. dekliško ime; moštvo; 7. čoln; zatirano ljudstvo; 8. vladar iz časov preseljevanja narodov; poškodba.

Kržanka

Vodoravno: 1. prva tema (narobe); 5. prepričanje; 6. posoda za cvetje; 7. obrtnik (narobe); 8. veznik; 9. števnik (sr. sp.); 10. dela

DIRKAČ

(Vladko Kos)

Dirkač, zastopnik neke firme, je dirkal tolikokrat po evropskih predam — 1, Beograd — 1, Madrid — 1, Roma — 2, London — 1, Oslo — 4, Pariz — 4, Berlin — 5, Varšava — 6. Kaj izdehuje dirkačeva firma v Amsterdamu?

Na morje

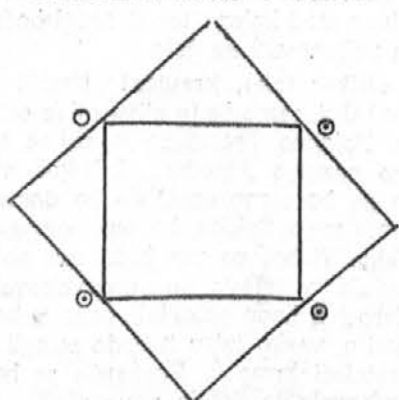
Igor Samoród.

»Dalje!«
Vas je ostala za nama; luči so izginile in zopet sva vozila po temi. Mesec je bil najin edini spremljevalec. Na pol porogljivo, na pol nevarno je mežikal skozi oblake, bi dejal. Ali midva sva vozila dalje. Na cesti sva opazila temno postavo... Z naglico sva šinila mimo. Bil je tisti pijanec. »Si ga videl?« sem zašepetal in se ponovno ozrl. Sključena postava se je opotekala po cesti, nato pa po travniku; končno je izginila za vrhami ob potoku. Ustavila sva se. Tik pred nama je zrasel kozolec, razteknjen lesen kozolec.

Kdo je prvi izmeril velikost zemlje?

Prvi, ki je hotel izmeriti zemeljsko površino je bil Orastosten, ki je živel tri stoletja pred K. Izmeril je lok ki spaja Aleksandrijo z Asnanom.

Premajhen ribnik — rešitev.

Vladimir Plošč iz Rogoznice pri Ptuj bi takole razširil ribnik — in bi ga pravilno razširil.

Tako, tukaj bo slama za naju!«
Veter je šumel okoli ogla in temen gozd mi je pomahal.
Skobacala sva na slamo in se zakopala globoko v njo.
Lesena stavba je škripala in se majala. Hm — uspavanka...
Sanje so se prikradle. Doma bi bil, topla, sladka kava, dišeča skleda žgancev. In topla postelja, topla, zelo topla.

Stresel sem se. Mraz je.
Zdelo se mi je, da se vse vrti okoli mene; skedenj, Vlado, cesta in gozdovi. Jaz pa na kolesu, s peklenko brzino, proti morju, besnečim valovom in skalam.
Tedaj je utihnila peklenka melodija vetra, ugasnil vrišč iz gozdov — in zaspal sem.

KONEC

»Večernik«

za mladino

Leto 1

Maribor, 10. septembra 1939

Štev. 36

Mlademu kralju Petru II.

Vladko Kos

Pred teboj, o mladi kralji, stojmo,
z zvestobo večno bratje vsi.
Naša nada si, ki z njo živimo
v viharju naših strašnih dni.

Z nami srca vse so domovine,
ki njeno sonce si in njen vladar.
Na naše gore, na naše vse doline,
na ljudstvo sije tvoj kraljevski žar.

Pred teboj, zdaj, mladi kralji, stojmo,
bratje, domovina vsa!
Naša nada si, ki z njo živimo
srečno mi, vsa Jugoslavija.

V naših srcih so za te darovi,
za tebe, rod obrača zemljo kmet.
Domovina, strti so okovi,
na naši zemlji tujec je preklet.

Pesem slavčka, zvoke strun srebrnih
pesem svojo, srečo, smeh in krk je
klen,
sanje polj, gozdov dritenje črnih
prinaša vse pred tebe brat Sloven.

Povest o kravi Sivi, volu Seku
in kočarju Martinu

(Po Elinu Peñnu.)

Dež je škropil že ves teden. Rosil je tiho ponoči in podnevi. Padal je in padal, namočil mater zemljo, potlejal pa je zapihal vetrič, da se je sčistilo nebo in prisijalo toplo sonce. Vreme se je malo popravilo, zemlja pa vlegla, da je bila kakor nalašč za oranje.

Kočar Martin je napregel Sivo in Šeka ter odšel za plugom. Njegova njiva je ležala v široki dolnini, od vseh strani so jo ščitili gozdi in ji delali zavetja. Zemlja je razpokala in

se drobila kakor sladkor. Martin je zamahnil z bičem in zaklical:

»Gremo, bratje!«

Pok biča je živahno odjeknil od gora. Stari Šek je zamahnil z repom in počasi stopil. Siva, slabotna kravica, dvakrat manjša od Šeka, je prav tako nategnila vprego in odšla z volom.

Brazde so se počasi nabirale, dve, tri, štiri, cel slog... Žalostno Martinovo lice se je malo zjasnilo. Pozabil je na svojo siromaščino in začel

Film

Svet izza Napoleonovih časov v filmu

Ameriški pisatelj Hervey Allen je zaslovel v svetu s svojim obširnimi zgodovinskimi deli »Antonio Adverso«. Delo, ki je bilo kmalu prevedeno na 9 svetovnih jezikov, je doživljalo iz leta v leto nove naklade ter prineslo avtorju milijonske dobičke. Zadnje je dalo pobudo ameriskemu filmskemu podjetju Warner Bros, da je posnelo zgodovinsko delo v 1100 prizorih, dočim se navadni filmi posnemajo samo v 250 do 300 prizorih.

Kdo je Antonio Adverso? In kaj je hotel? Antonio Adverso je večni potnik, ki nas seznani z družabnim ustrojem sveta, kakršen je bil pred 130 leti. Ta je pa prikazan v taki širini, da prekaša do sedaj vse zgodovinske filme, ki so kdaj snemali družabno življenje Napoleonove dobe. Antonio Adverso živi v dneh velike francoske revolucije, ko je vrgel čas na površje mladega Korzičana, v dobi,

ko se je izpreminjal svet, kakor se izpreminja danes. Večni in neumorni popotnik Antonio Adverso potuje po tedanji Italiji, spremlja Napoleonovo revolucionarno armado čez Alpe, je priča velike pomorske bitke med Francijo in Anglijo, kjer je prikazan na filmu tudi admiral Nelson in njegova ljubezen do lady Hamiltonove. Nato zaživijo na platnu takratna Amerika s prečudovitimi in skritimi lepotami nemirne Kube, romantična Španija, deška Afrika, njene lepote in pionirji afriških kolonij. Vso to dejanje je tesno povezano s takratnim evropskim družbenim življenjem.

Glavne vloge v filmu igrajo Frederic March, Gale Sondergaard in Olivia de Havilland. Film bodo začeli te dni vrteti tudi v Mariboru.

Hansi Knoteck (UFA)

Režiser Paul Ostermayer je začel snemati po Ganghoferjevemu romanu novi Ufa film »Gozdna opojnost«. Glavno vlogo v filmu, ki bo posnet v hribovitem svetu v bližini Velikega Kleka, bo igrala Ufa zvezdnica Hansi Knoteck.

»Salamonovi rudniki«

Kdo še ni pri nas bral popularnega Hagarovega romana »Salamonovi rudniki«? Ker dá slutiti zanimanje, ki je še danes po svetu za ta roman, da človeštvo še danes veruje, da so nekje zakopani Salamonovi zakladi in da jih bodo kdaj izkopali, je začela angleška filmska družba General Film Distributors snemati v svojih ateljejih film z naslovom »Zakladi kralja Salomona«. — Originalni posnetki za ta film so bili napravljeni po najbolj divjih predelih vroče Afrike ter ob sodelovanju velikega števila afriških domačinov, s katerimi pač ni šlo vedno vse tako gladko, kakor so si režiserji zadevo zamišljali. Glavne vloge v filmu igrajo slavni zamorski pevec Paul Robeson, John Loder, ki je v svetu znan iz filma »Kača« in priljubljena Anna Lee.

Film, ki ga je režiral slavni režiser Stivenon, obenem prča, da je režiser dorastel največjim nalogam, ki jih terja filmska produkcija.

Hrvatski film »Simfonija Jadrana«

NASI — IGRALCI, GLASBA IN ORKESTER

15. septembra bodo začeli na našem Jadranu snemati film »Simfonija Jadrana«. Film bo snemalo neko angleško filmsko podjetje v hrvaščini. Prav tako bodo v filmu igrali naši igralci. Baje je ravnatelj beograjske opere Lovro Matačić že pristal na to, da bo nastopil v filmu kot muzik in dirigent. Glasbo za film bo pa napisal znani skladatelj Jakov Gotovac. Vsebina filma bo vzeta iz življenja dal-

matinskih izseljencev, ki se vrnejo v domovino kot bogati »Amerikanci«. Režijo bo vodil znani režiser Viktor Gertler, pomagal pa mu bo eden izmed naših mlajših režiserjev. Glavno moško vlogo bo igral Milivoj Popović-Mavid.

Nelson Eddy (MGM)

Slavni zlatolasi pevec iz tolikih zvočnih filmov Nelson Eddy, ki po navadi poje z zvezdnico Jeanette MacDonaldovo, je bil pred kratkim imenovan za člana Ameriškega filmskega instituta.

Vsaka lahko postane filmska zvezdnica

KAKO SE DELAJO IZ DOCELA NEPOMEMNIH LJUDI ZVEZDNICI IN ZVEZDNICE

Filmski zvezdnik lahko postane vsakdo, ki ima le količjak sreče ali količjak talenta, v vsakem slučaju pa mora uživati naklonjenost kakšnega reklamnega agenta. Filmski igralci in igralki žrtvujejo po navadi vse, samo da si pridobijo naklonjenost teh filmskih agentov.

Filmski igralec ima po navadi prav malo dela s tem, da postane popularni filmski zvezdnik; to je delo tako zvanih strokovnjakov za objavljane biografij. Ti s svojimi biografijami napravijo okoli igralcev, ki naj bi postali popularni cel limbus najrazličnejših misterioznih dogodivščin. Ko filmski agent vzame stvar resno v svoje roke, ko reklamni agent napne vse svoje sile in navije vso svojo reklamno spretnost in ko iztuhla pravo pointo biografije, začne svetovni tisk objavljati ime nove zvezde ali zvezdnika, pisati

pohvalno o novem talentu, ki ga mogoče v bistvu nikjer ni.

Po navadi so biografije moških zvezdnikov zanimivejše od filmskih zvezdnic, kajti njihovo življenje je sila šablonsko: sanjarje samo o filmu, hodile več let v igralno kolo, nastopale v varietejah ali gledališčih kot kinstinje, v kakšnih provincialnih gnezdih pa kot statistke — vse dokler jih ni lepega dne iztaknil kak filmski agent ter jih angažiral za film.

Kdor opazuje na filmskem platnu komične gibe Miša Ayerja, mu pač ne pride na misel, da bi ta človek preživel kdaj težke dneve. V rusko-japonski vojni je izgubil roko, ob izbruhu revolucije pa se mater. Tudi je bil star 12 let. Prepuščen tako sam kot je nabral okoli sebe celo vrsto njemu podobnih sirot ter začel z njimi križariti po sinjskih samotah... Po sedmih mesecih takšnega divjaškega življenja pa je na prav divji način naletel na svojo mater. Ker pa se je takrat v Rusiji porajal novi svet, v katerem ni bilo več prostora za monarhistično prepričane aristokrate, je moral tudi Ayer kreniti z materjo iz domovine. Našla sta nečisto zatočišče pri nekem angleškem vojaštvu v južni Rusiji, kjer so ju zaposlila vojaški bolnišnici. Kmalu nato pa je mati umrla.

Miša je ostal sam. Kaj naj počne? Pradel je nakit in odšel v Firenco, kjer ga je sprejela stara prijateljica njegove pokojne matere. Nasitila ga je, ga oblekla ter mu vtila nove vere vase, ki mu je tako primanjkovala. Boljše namene je imela z njim, zato je bila, da bi ga pripeljala na pravo pot. Zato je začel z glasbenim studijem; pri mami pa so kmalu odkrili v njem igralni talent. Pri prvem nastopu so se pokazale vse njegove igralske sposobnosti, njegovo ime pa se je začelo izgovarjati po vsem newyorškem gledališkem svetu. Začel je s koncertnim nastopom po Ameriki in kmalu dosegel takšno spretnost, da je upal začeti tekmovali z najboljšimi muziki. V kratkem času je postal del orkestra neke losangeške skupine. Ko je ob neki priliki ob predvajanju neke vesele glasbene komedije pristopoval v losangeški gledališčni nekaj filmskih režiserjev, so mu prišli ob zaključku predstave k njemu, ga pozvali k filmu in ga tudi angažirali.

Lana Turner se hodi prav za prav v šolo, na platnu pa že igra moderne ženske in vseh vrst ljubavnic. K filmu so jo angažirali brez kakršne koli predhodne igralske šole. Je neko popoldne poobedovala v nekem orkem bifeju, je pristopil k njej mladenič, jo premeril od nog do glave ter jo povprašal za ime. Nekaj dni pozneje pa je dobila povabilo, naj se oglasi pri ravnatelju velikega filmskega podjetja.

f. Naš rojak John Miljan bo igral v novem filmu »Kozaka krič«. Glavne vloge v filmu še igrajo Akim Tamirof, L. Ericsson in drugi.

žvižgati.

»Kam se ti tako mudi, Šek, ali nič ne vidiš, da te Siva ne more dohajati...? Stopi, Siva, stopi, kravica... Zmatrala sta se, ali jaz vama ne morem pomagati. Tudi jaz sem se zmatral... Takole gor in dol!«

Šek, stari žilavi vol, piha skozi nosnice tre vleče kakor kak zmaj. Drobna Sivka vleče z vso močjo. Gobec se ji je odprl, hrbet se ji je zvil kakor daga, suhi rep pa napel. Šek stopi enkrat, ona dvakrat. Izplazi jezik in gre.

V bližini ni nikjer nikogar. Iz gozda je slišati lahko kladičce bosonoge jeseni in pod njim pokanje suhega vejčja.

»Gremo, Siva, gremo, kravica!« je zaklical Martin in s strahom gledal, kako krava bolj in bolj izgublja svoje moči.

»Postojmo, da se malo odpočijemo!«

Zmučena živina obstane. Martin stopi pred živino ter ju začne čehljati po čelu.

»Kakšen pa si ti, Šek, kako si zmučil Sivo?! Ali ne, Siva?« ju je ogorčil.

Siva in Šek sta ga z otožnimi očmi samo mirno zrla in težko dihala. Siva se je počelala iz gobca slina. Ozrla se je po svojem šekastem sotrpimu, potem po gospodarju ter povesila glavo.

»Kaj ti je, kravica? Povej! Je težko? Sivka, slabička! Srce se ti joče, mila moja! Dajmo, pa dokončajmo z delom, jutri je praznik, ves dan bosta počivala. Kaj me gledaš, Šek? Junak si, junak...«, jima je govoril Martin.

Ali Siva ni dvignila glave. Gospodarjeve besede niso potešile njene srca. Njeni globoko upadli boki so dihali močno in hitro. Noge pa so ji

podrhtevale.

»Reci mi, Sivka, kaj ti je?« jo je vprašal Martin in jo začel milovati kakor malega otroka.

Nato pa je prijel za plug in zaklical:

»Stopimo, da se bomo malo razgibal!«

Šek se je napel in potegnil. Siva je zbrala vse svoje moči, da bi mu sledila. Ker pa ni mogla, se je tudi Šek ustavil.

»Gremo... gremo!« je zaklical Martin in jih librabril.

Pok biča je odmeval od hribovja.

Šek je znova potegnil. Siva je še enkrat napela vse svoje moči, ali noge so se ji začele potresati. Klecnila je, padla z jarmom in žalostno zamukala.

Preplašeni Martin je pogledal bič proč, izpregel Šeka in obstal žalosten pred Sivo. Ležala je nepremično z iztegnjenim vratom, z gobcem zaritimi v preorano zemljo, z zaprtimi očmi ter težko dihala.

»Vstani Siva, dvigni se!« ji je začel prigovarjati Martin, ko jo je izpregel iz jarma ter jo skušal dvigniti za rogove.

Ali Siva je komaj odprla oči in se proseče zazrla v svojega gospodarja, kakor da bi mu hotela povedati: Pusti me v miru umreti. Nato je znova zaprla oči.

Martin se je motal okoli nje in ni prav nič vedel, kaj naj napravi. Neodurana zemlja se je pekla na soncu. Edino sonce je zrla z neba na Martinovo nesrečo ter se začelo počasi spuščati proti hribovju. Nikogar ni bilo v bližini, gozd je bil gluh.

»Gremo, Siva, vstani! Poglej, kako se ti Šek posmehuje... Dvigni se!... Ne boji no neumna, kravica... Poglej kako je zemlja mehka, naravnost izvrstna za oranje!«

In Martin je prijel kravo za roge ter jo začel počasi dvigati. Ona se se oprla z nogami v zemljo in se poskušala dvigniti, ali komaj se je premaknila. Znova je žalostno položila glavo na preorano zemljo ter začela še težje dihati.

Martin je sedel kraj nje, vzela njeno glavo med kolena ter jo začel božati in poljubovati na čelo.

»Nikar tako, kravica! Usmili se me! Čuj, samo še ta njiva mi je ostala. Pojdimo, preorimo jo, saj se bomo pozneje odpočili...! Nikoli več te ne bom zapregel. Ko bo dorasla tvoja mala Šekica, bo ona pomagala Šeku. Ti boš pa ves božji dan poležavala v hlevu in prežvekovala. Otroci ti bodo prinašali vodo v belo korito, vsako jutro ti bodo stregli in prinašali krme... Popravila se boš, ozdravela in dobila nove moči, ali ne, ljuba moja?« Takrat bosta orala Šekica in Šek, ti pa se boš pasla ob njivah, jih gledala ter jim klicala: Delajte, delajte!, ter se jih veselila. Zvečer pa, ko bom izpregel, bo prišla Šekica k tebi in ti govorila: Dober večer, stara mati...! Vstani, ljuba moja!... Dvigni se! Gremo!...«

Ali Siva se ni niti ganila, niti ni odprla oči, da bi ga pogledala. Tresla se je, kakor da bi imela mrzlico.

Martin je vstal, odlomil kos kruha, ga posolil in ji ga podržal pred gobec.

»Na, ljuba moja, vzemi!« jo je prosil.

Siva je odprla oči, toplo pogledala svojega gospodarja in jih znova zaprla. Martin je globoko vzdihnil. Pogledal je po njivi, ki se je sušila, pogledal je v gozd, ki je molčal, pogledal Šeka, ki se je mirno pasel po travi na meji, pogledal sonce, kako se mu je mudilo ter spoznal, da je sam v vsej dolinici in da ni od niko-

der pomoči.

Še enkrat se je obrnil k bolni Sivi.

»Vstani, kravica, dvigni se! Medved je v gozdu, prišel bo in te pohrustal!« jo je začel strašiti Martin.

Nato je vzel z voza staro in zdelano streho, se pokrila z njo in odšel z njo v gozd, od koder je začel brundati kakor medved in lesti po vseh štirih proti ubogi kravi.

»Bau!... Au!...« je brundal ter se ji približal.

Odprla je oči. Globoka žalost je sevala iz njenega izmučenega in žalostnega pogleda. Žival je dvignila glavo in pretresljivo zamukala, glave pa ni mogla dvigniti.

Martin je vrgel raz sebe streho, se sklonil bolesto nad kravo, se prekrizal in zajokal.

Siva je še enkrat zamukala, odprla strahotno oči in prenehala dihati.

K O N E C

Kitajski izreki

Razsipnež dela z denarjem kakor z gnojem, štedljiv pa dela iz gnojla denar.

Potrpežljivost je pravi kamen močdrosti; kdor ga najde, naj pazi nanj, da ga ne izgubi.

Rešitev križanke

Vodoravno: 1. otep; 5. unija; 6. s; 7. rog; 8. osebo; 10. pad; 11. aviza.

Navpično: 1. on; 2. iperit; 3. zaboje; 4. pagoda; 5. usoda; 9. s; 12. v.

Rešitev posetnice

Bolničar.

Zanimivosti

Dvojni obraz iz bivše svetovne vojne

Dobičkarji iz sovražnih taborov so delali in skrbeli za skupno malho

V svetovni vojni 1914—1918 so si stale velesile z manjšimi državami nasproti. Vendar se je pa kljub vsem sovražnostim razpislo mednarodno dobičkarstvo z dobavljanjem vojnega materiala.

Za primer si ogledajmo delničarje, ki so započeli eno izmed vojnih firm »Société Française de Torpille Whitehead.« Delničarji so bili: firmi Vikers in Armstrong, direktor Vikersa Nenkar, soproga grofa Renevot, soproga nemškega poslanika grofa Plessen-Cronsten, angleški poslanik Whitehead, soproga avstrijskega častnika von Trappa, vdova Nemca, snaha železnega kanclerja kneza Bismarka, francoski viceadmiral Aubert in g. Bazil Zaharov. Za fabrikacijo francoskih torpedov so se združili in dali denar Francozi, Angleži z Nemci in Avstrijci. Čedna družba!

Sovražna gospoda se je združila pri dobičku.

Kako pa je bilo na frontah, vemo še sedaj dobro! Znano je, da so angleške tovarne zelo zalagale Turke in 1. 1915. so angleški topovi streljali Angleže v Dardanelah in angleške ladje so bile potopljene po angleških minah. Če bi bila Turška založena s slabim vojnim materialom, bi Dardanele padle, vojne bi bilo konec, a zaščiti vojnih liferantov? Manjši bi bili. To se pa ni smelo zgoditi.

Nemčija ni imela prepotrebne niklja. Angleška »nacionalna« orožarna Vikers je ustanovila podružnico »Le Nickel« in dobavljala to kovino iz nove Kaledonije. Od te podružnice je dobivala nikelj nemška Metallgesellschaft iz Frankfurta. Njen glavni delničar je bil cesar Viljem, drugi pa industrijalec Krupp. Pri izvažanju niklja v Nemčijo se je med svetovno vojno čestokrat primerilo, da so kako ladjo zaplenile antantne oblasti. Že takoj v oktobru 1914. so Francozi ujeli eno ladjo, a so jo na povelje iz Pariza morali dovoliti svobodno pot. Neka druga ladja iz Antwerpen. Francoska vlada je prisilila družbo, da je rudo odstopila tvrdki »Le Nickel«.

Nemci so pa delali protiusluge. Tako je Krupp prodal Angležem patent za posebne vrste šrapnelov.

O silnih dobavah in kupcih bi lahko napolnili cele knjige. Krupp se je moral zaradi tega zagovarjati pred sodiščem, pa gospodu niso naredili nič hudega.

Zaharov je ustanovil celo posebno poročevalsko družbo »Agence Radio«. Vsa ta firma si pomaga s propagando! Po sebi se je posvetil svoji domovini, sončni Grčiji. Bila je dalje časa nevtralna. Tedaj je vladal kralj, njegov večni nasprotnik Venizelos ga je pa hotel zrušiti. Dali so mu denar, možu je uspelo priti na oblast, Grčija je spodbila kralja in pokazala pest centralnim silam. Zaharov je bil slavljen kot veliki patriot, razen slave je pa žel dobičke, kajti njegova roba je tudi na domačih tleh šla v denar. Za propagando je bil ustanovil posebni urad za Grčijo, ker »Agence Radio« tu ni uspela. V tem

posebnem uradu je delovalo preko 160 oseb, med njimi 27 tatov, 10 tihotapcev, 21 poklicnih igralcev-hazarderjev, 8 oseb, ki so bile osumljene ubojev in 20 trgovcev z belim blagom, ki dobavljajo dekleta za javne hiše. Zelo krepostna družina, vredna gospoda, ki jih je plačeval v svoje domoljubne namene.

V Angliji je bil ravnatelj za gradnjo vojnih ladij današnji ravnatelj druge znanne orožarne Armstrong. Šef generalnega štaba je bil brat drugega ravnatelja iste firme. Tajniki najvišjega vojno-strateškega organa angleškega imperija, ki v resnici odloča o angleški zunanji politiki, so bili delničarji in ravnatelji Armstronga. V angl. vojaškem društvu je bilo zastopanih osem ravnateljev in predsednikov angleških orožarn. V predsedstvu angl. mornarskega društva so bili štirje ljudje, vsi delničarji italijanskih, avstrijskih in ruskih vojnih tovarn. In celo samo zunanje ministrstvo je dobavljalo Vikersu in Armstrongu po naročilu tujih držav. Veliki angleški bankirji so pa dajali v ta namen velika posojila. Lepa politika!

V Franciji je orožarna Schneider-Creusot, ki je izdelovala 60 odst. francoskega vojnega materiala, je postavljala ministre mornarice, imela glavno besedo v vojnih komisijah parlamenta,

privatno je imela v službi dva admirala

in enega od bratov znanega francoskega državnika Clemenceau-a, ki je diktiral Nemcem kapitulacijo 1. 1918. in so ga splošno imenovali tigra.

V carski Rusiji je bil ves vojni aparat pomešan z agenti tujih orožarn.

V vzhodni Nemčiji je fabrikant oklopnih plošč Stumm gospodaril v zunanem ministrstvu, kjer so njegovi sorodniki zavzemali vsa najodločilnejša mesta. Stumm je tudi izdajal list »Post«, ki je netil nacionalno sovraštvo in podžigal k vojni. V Stummovi družbi je pa sedel tudi francoski legacijski tajnik grof de Waldner. Gospodje so se kljub sovražstvu dobro razumeli in so gotovo vsaki s svoje strani skrbeli, da je prišlo do vojne, ki je zahtevala njihovo robo.

Stari tovariši na novih bojiščih

TUDI SEDAJ BOVA DOČAKALA DAN PREMIRJA ŽIVA IN PONOSNA NA SVOJO SLUŽBO DOMOVINI

Ob priliki sedanje mobilizacije v Franciji so se nenadoma pa dolgih letih znova srečali nekdanji tovariši iz svetovne vojne. Tako sta se na vožnji v Pariz srečala na vlakcu tudi neki Pierre Corbuse izpod Pirenejev in neki Jean Lozere iz Savoje, ki se 20 let nista videla, a sta se takoj zopet spoznala. Corbuse in Lozere sta se bojevala skupaj na fronti pri Verdunu in sta večkrat drug drugemu rešila življenje. Pri zadni nemški ofenzivi pred premirjem sta bila pa oba ranjena in sta se tudi sku paj zdravila v isti bolnišnici. Potem sta se razšla in se nista ves ta čas več videla.

Ko sta se sedaj ob pričetku nove vojne znova tako nepričakovano srečala, sta zaprosila, da bi ju, kakor nekoč, dodelili istemu polku in isti četi, kar se je tudi zgodilo. Oba sta izjavila, da se ničesar ne bojita in sta trdno prepričana, da bo sta tudi sedaj dočkala dan premirja živa in ponosna na svojo službo domovini.

NAJVEČJI DRAGULJ NA SVETU

To je zdaj ogromen topas, ki tehta 35.000 karatov, in ki so ga našli v Indiji. Kupil ga je prirodopisni muzej v Washingtonu.

Jezero, ki menja barvo

»Večernjaja Moskva« poroča o ukrepih, ki jih je podvzela ruska vlada, da ohrani nedotaknjeno znamenito jezero Turgojak v Čeljabinski oblasti. Jezero je znamenito po tem, da nekolikokrat dnevno menja svojo barvo. Zjutraj je temno-modro, potem preide v smaragdno-zelelo barvo, popoldne pa njegova voda dobi višnjevo-rdeč sijaj. Z jezerom je zvezano mnogo pripovedk in bajk baškirske tradicije, ki so seveda prešle tudi v rusko narodno pripovedništvo. Mnoge teh bajk so v zvezi z rusko kolonizacijo tega kraja.

Turgojak se smatra kot sveto jezero med vsem prebivalstvom južnega Urala. Osobito priljubljena izletna točka je Turgojak za prebivalce mest Zlatoust in

Čeljabinska. Dostopno je zelo lahko, ker leži v bližini železniške postaje Mijaske in spada v skupino Mijaskih jezer. Častijo ga tudi Tataři, ki žive precej oddaljeni od baškirskega ozemlja.

Raziskovanja so dognala, da je čudovita barva jezerske vode odvisna od dna, ki je posejano z gruščem iz uralskih poldragih kamnov. Pripovedke seveda govorijo o silnih zakladih, ki so skriti na dnu jezera. Bajke je celo znani upornik Pugačev potopil v jezero znaten del naravnega bogastva, preden je padel v roke oblasti. Ta vera je tako utrjena med prebivalci, da je celo sosednja gora dobila ime po Pugačevu.

Pred desetimi leti so bili napravljeni poskusi posušiti jezero, da bi se tako

Glasbeni recepti

Ameriški psihiater dr. Robert Haven-Schauffler se že več let ukvarja s proučevanjem metode, ki jo že tudi drugi zdravniki često uporabljajo, namreč zdravljenje duševnih bolezni s pomočjo muzike. Dr. Schauffler je s tem dosegel že dokaj pozitivnih uspehov; dognal je že, katere melodije imajo ugoden vpliv na gotove vrste duševnih motenj, tako da more on za tega ali onega bolnika primerno zdravilno glasbo kar predpisati. Njegovi recepti se na primer glasijo: za pojave melanholije Beethovnovo »Pesem radosti«, za nervozne pojave Griegovo »Pomlad« ali Smetanovo »Moldavo«, za bolnike trpeče na preganjavi Chopinovo »Etudo v G-duru« in Beethovnovo »Patetique«, ali pa Dvořakov koncert za violoncelo v H-mollu. Celo na bolno stopnjevanje strasti je po dr. Schaufflerjevem mnenju mogoče ugodno vplivati z muziko; tako predpisuje za ljubosumnost uverturo k oprei »Meistersänger«, za napade besnila pa zbor romarjev iz »Tannhäuser«-ja.

prišlo do zakladov. Zdaj pa je vlada iskalcem zlata prepovedala vsako delovanje v okrožju jezera, da se ne bi na kak način pokvarila izredna krasota jezera, katerega voda je čista kakor v malokaterem jezeru. Vlada je tudi odredila, da se morajo zapisati vse bajke in legende o jezeru, da se otmo pozabi.

Dobra ideja

Znamenitemu francoskemu slikarju Horaciju Vernu je bil za model slike, ki je predstavljala vojno, neki afriški narednik. Nekoč je prišel narednik žalosten v atelje. Slikar ga je vprašal, zakaj je tako otožen. Dejal je, da je bil predlagan za križec častne legije, toda na poveljstvu so ga izpregledali.

Zalost poštenega vojaka je privedla umetnika do ideje, da je naslikal na prsa narednika odlikovanje križca častne legije v zelo živih barvah. Kmalu nato ga je obiskal v delavnici kralj Ludovik Filip.

— Zmotil sem se veličanstvo! je dejal slikar, ko je pokazal navdušenemu vladarju sliko. Mislim, da je ta vojak, ki ima velike zasluge za domovino, odlikovan s križcem častne legije. Kakor sem obveščen, temu ni tako. Škoda, da bo treba zdaj brisati odlikovanje, ki lepo pristaja junaškim prsim.

Kralj je živahno odgovoril:

— Nikar ne izbrišite odlikovanja, saj je popolnoma na mestu. Se danes bom ukazal, poslati naredniku pravo medaljo, ki jo boste v mojem imenu izročili vašemu modelu...

Čarodej v restavraciji:

— Gospod natakar, prinesite dvakrat zeleno salato.

Med življenjem in smrtjo na torpedirani Athenii

Pretrsljive izpodl potnikov s potapljačice se »Athenie«, ko so jedva rešili golo življenje

Preiskava, ki je bila uvedena o potopitvi angleškega potniškega parnika »Athenie« na Atlantskem oceanu, je ugotovila, da je ladja bila torpedirana. Na njej je bilo 1418 potnikov in članov posadke, ki so bili razen 60 vsi rešeni. Rešence so na pomoč prihiteli ladje prepeljale v Gallway in Glasgow na Angleškem.

TORPEDO JE UDARIL TIK POD KABINO

Zanimive so izpovedi neka erih rešenih potnikov. Neki Kanadčan pripoveduje: »Ravno smo povečerjali, in moja žena je odšla s hčerko pod krov v svojo kabino, ko je naenkrat silna eksplozija pretresla ves parnik. Torpedo je udaril vanj tik pod kabino moje žene. Potniki so pričeli divje vreti iz notranjosti na krov in treba je bilo mnogo napora in premagovanja, da sem dospel do kabine, ki je bila že vsa poplavljen. Žena in hčerka sta bili pod vodo in sta moleli le glavi nad gladino. Pograbil sem ju in spravil na krov. V rešilne čolne so šle najprej ženske z otroci.

V našem čolnu je bilo toliko ljudi, da skoraj ni bilo mogoče veslati. Neprenehoma smo morali plati tudi vodo iz njega, da se nismo potopili. Tako smo ostali med življenjem in smrtjo celih 10 ur. Šele ob 4 uri zjutraj smo zagledali luči parnika, ki nam je hitel na pomoč in nas je rešil.«

NA PALUBI POLNO MRLICEV

Neka 17-letna gospodična iz Lancashira je pa opisala dogodek tako-le: »Počivala sem iz Liverpoola na obisk k materi v Vancouver. Do nedelje zvečer je bilo potovanje normalno. Ko se je izvršilo torpediranje, sem trdno spala v svoji postelji. Prebudil me je silen sunek in pok. Planila sem kvišku in odhitela na palubo, ki je že bila vsa polna vznemirjenih potnikov. Vendar prave panike ni bilo. Po eksploziji sem os ala na »Athenie« še kake tri četrt ure. Na palubi je bilo polno mrlčev. Končno sem se vkrčala na neki čoln, v katerem sem ostala 11 ur.«

NA BEGU SMO VSE IZGUBILI

Neki ameriški dijak opisuje dogodek kot »strašno mešanico domišljije in resnice«. Potniki so se držali večinoma zelo junaško. Med njimi je bilo veliko žensk in otrok. Rešenci so bili pri prihodu v Anglijo oblečeni večinoma v izposojena oblačila, ali pa kar zaviti v koce, riuhe itd., ker so pri begu vse izgubili. Zdrave so poslali v hotele, kjer so jih okrepčali s toplimi jedili in pijačami, ranjene in bolne so pa oddali v bolnišnice.

KAPITAN COOK: »ATHENIA« JE BILA TORPEDIRANA

Kapitan parnika James Cook je izjavil po prihodu v Gallway, da ne more biti nobenega dvoma o tem, da je bila »Athenia« torpedirana. Neki častnik je dobro videl periskop podmornice prav nekaj tre nutkov pred torpediranjem. Po torpediranju se je podmornica celo dvignila nad gladino in oddala na ladjo strel, hoteč uničiti radiofonske naprave.

— Glava pravi »Ja«, pišmo pa »Ne«.

Zemlja, človek - kmetstvo, narod

Inž. Josip Teržan / Zemlja mora biti svobodna lastnina kmeta

Običajno se šteje med činitelje kmetijskega napredka: strokovna izobrazba kmetijskega ljudstva in stanje zadržne organizacije, možnost prodaje kmetijskih pridelkov, prometne zveze in tarifska politika za prevoz kmetijskih pridelkov, pravna sigurnost itd.

Prezira pa se važno dejstvo, ki vpliva zelo učinkovito na kmetijsko-gospodarske razmere dežele; t. j. gostota naseljenosti in posestne razmere. Če je naseljenost slaba oz. maloštevilna, rodi najbolj plodna zemlja slabo vsled pomanjkanja delovne sile. Če je dežela gostejše naseljena, je dovolj delovne sile za intenzivno (temeljito) obdelovanje zemlje. Če je pa dežela prenaseljena, postanejo ljudje »lačni zemlje«. Človek je navezan na zemljo kot svojo življenjsko osnovo, oz. svoj življenjski prostor. Zato je vprašanje zemlje in njene razdelitve t. j. vprašanje zemljiške posesti vedno akutno in nikdar dokončno rešeno! Sprememba naseljenosti vpliva na spremembo zemljiško-posetnih razmer. Tako kot je živo in v stalni

meni ljudsko življenje, tako živo in v stalni meni je tudi vprašanje zemljiške posesti in s tem v zvezi pravni odnosi med onimi, ki so lastniki »velike zemlje«, in med onimi, ki so »zemlje lačni«.

V predzgodovinski dobi, ko so bila človeška naselja redka, je bilo obilo rodovitne zemlje na razpolago. Radi osebne varnosti so se združevali družine v plemena ter si izbrale poglavarja, zato da so skupno laže branili skupno posest in imetje vsakega posameznika. Z naraščanjem števila prebivalstva je vprašanje zemljiške posesti zahtevalo nove ureditve. Plemenski gospodari oz. poznejša tvorba držav in državnih poglavarjev: knezov, škofov, kraljev in cesarjev, pa niso hoteli svojevoljno odstopiti od svojih z mečem pridobljenih pravic zemljiške posesti, od katere so imeli velike koristi. Zato so se vprašanja zemljiške posesti reševala vedno med narodi in med posamezniki z največjo srditostjo, težkimi žrtvami, napori in prelivanjem človeške krvi.

manjkuje poljskih delavcev. Veleposestniki so prisiljeni dati zemljo v zakup. Po goji pa so zelo kruti. Zato tudi najemniki ne ostane dolgo na zemlji. Izkoristi njeno rodovitnost, jo redno ne gnoji, temveč jo po par letih zopet zapusti. V Španiji je agrarna politika ustvarila na eni strani ogromna veleposestva, na drugi strani pa gosta naselja bajtarjev, ki živijo zelo skromno in, v pomanjkanju svoje lastne zemlje, jemljejo v zakup zemljo od vele-

posestnikov. Istočasno pa povzroča takšna agrarna politika izseljevanje kmetijskega življa. Nemožnost kupiti zemljo goni španskega kmetijskega človeka v druge kraje in druge države. Iz tega sledi da kmetstvu nenaklonjena državna agrarna politika povzroča nazadnje število in siromaštvo kmetijskega ljudstva ter pomanjkanje delavske sile na pod-

Razmere v Angliji in Franciji

Drugi primer veleposestniške dežele je Anglija. Negativna posledica za kmetijski stan je slična oni v Španiji, drugačen pa je vzrok združevanja zemlje v roki angleških veleposestnikov. Anglija se je v srednjem veku razvijala v industrijskem pogledu in postala med drugimi največja izvozna država za volno. V to svrhu so rabili ogromne pašnike za ovce. Veleposestniki so začeli »iztiskavati« kmete iz zemlje ter spreminjati rodovitna tla v pašnike. Kako vpliva takšna agrarna politika na kmetijski stan in s tem v zvezi na celokupno moč in procvit naroda in njegove življenjske moči, očitujejo statistični podatki o narodnem prirastku. Število rojstev v Angliji pada: Od 10 na 3! (računamo na 1000 prebivalcev).

Padanje rojstev v tem ali onem narodu ne mora biti neobhodna posledica takšne agrarne politike, kot se je vodila v Angliji. Padanje rojstev v Franciji, kjer sicer prevladuje srednja kmetijska posest in ni nobene ovire glede prehoda zemlji-

ške lastnine, to dokazuje. Izumiranje »čiste rase« francoskega naroda je bilo posledica, ki leži v rastočem padanju rojstev. Zato je za Francijo dotok tujcev ogromne važnosti. Zdrav francoski kmetijski stan je tekom srednjega in novega veka doseljenec »po francoski« in »liral«. V našem stoletju pa postaja dotok tujcev v Francijo vedno večji. Asimilacijska sposobnost francoskega kmetstva pa vedno slabša. Tuji se zapovedujejo v večini v industriji, trgovini in obrti, torej v mestih, medtem ko 80% vseh Francozov na dežli. Prirastek francoskega prebivalstva znaša manj kot 1 na 1000!

Dasi živi večina Francozov na dežli, so baš ti skoraj brez otrok. Izumiranje čiste francoske rase je očitno in ima svoj koren v rasi kot takšni. Dotok tujcev v Francijo je tako velik, da število rojstev lastnega naroda ta dotok tujcev ne more več uravnovesiti!

Dotok tujcev v Francijo zadnjih 80 let je bil sledeči:

Leta	1851	se je vselilo	379.289 ljudi,	t. j. 1.05% od celokupn. števila Francozov
"	1866	"	655.036	" t. j. 1.7%
"	1876	"	801.754	" t. j. 2.1%
"	1881	"	1.001.090	" t. j. 2.6%
"	1891	"	1.130.211	" t. j. 2.8%
"	1901	"	1.037.778	" t. j. 2.6%
"	1911	"	1.159.835	" t. j. 2.8%
"	1926	"	2.505.335	" t. j. 6.5%
"	1930	"	3.000.000	" t. j. 7.0%

Francoska naselja izumirajo, vasi so prazne, hiše se rušijo v gorskih zapuščenih ansejih. Ni več onega zdravega kmetijskega življa, ki čuva zdravo narodno kri in z njo pomlajuje in krepi »civilizirane« stanove svojega naroda!

Francoski je obilno in pije redno. Konsumira razmeroma največ alkoholnih pijač. Sličen pojav opazujemo pri nas. Bogata in rodovitna Bačka je pred 150 leti doseljeni švabski element sicer materialno osrečila, zato ga je pa telesno raz-

nežila ter mu z rastočim bogastvom omogočila uživati vse »kulturne« dobrine. Ker nima dotoka svoje zdrave krvi gorščakov, temveč se, radi kopičenja kapitala in zemlje, ženi in moži švabska mladina medsebojno, se bo švabski element utopil v svoji lastni ovdenele krvi in blagostanju. Srbski in hrvatski element, stalno pomlajevan z zdravim in ustvarjajočo krvjo dinarskega človeka, pa raste in nadkriljuje svojo okolico duševno in fizično.

Zemlja in prirastek prebivalstva

Švedska se nahaja glede padanja rojstev v sličnem položaju kot Francija. Tudi ta rojstev starika. Še kritičnejše je v Estoniji. S preseljevanjem kmetijske mladine v mesta in industrijska središča, nazadnje kmetijski stan. Letonija se nahaja deloma v boljšem razmerju, ker se pomlajuje z dotokom poljskega kmetijskega življa, ki prihaja na poljska dela v Letonijo.

V navedenih državah prevladuje veleposestniška agrarna politika. Ta politika je v polni moči tudi na Madžarskem, ki si pa osvežuje svojo kri že skozi sto in stoletja iz močnih slovanskih življenjskih virov: Slovakov, Podkarpatskih Rusov in Hrvatov.

Popolnoma drugačno sliko vidimo v prenaseljenih državah, kjer deloma primanjkuje zemlje in je veleposest samo izjema. V teh krajih nastopa drobljenje zemljiške posesti, ki ima za posledico močan pritisk kmetijskega ljudstva na celokupno gospodarsko, kulturno in socialno življenje. Prenaseljena je na pr. Holandska. Primanjkuje ji zemlje. Holandski kmetije se izseljujejo v Francijo. Pariz je obkrojen z zelenjavnimi vrtovi holandskih vrtnarjev. Slično je z Bolgarijo. Bolgarski vrtnarji so tudi pri nas dobro znani in na glasu kot izredno spretni in vztrajni delavci.

Velik prirastek rojstev pritiska tudi na Poljskem na državno politično vodstvo glede zemljiške posesti. Prirastek je večji pri Ukrajincih in Rusih kot pri Poljaki. Zato se ni izvršena agrarna reforma. Pre-

naseljenost pa je na Poljskem že dokaj občutljiva in kliče po agrarni reformi. Siromašno poljska vas išče sicer izhoda v zadržništvu, ne bo se pa mogla kulturno razviti vse dotlej, dokler ne postane poljska agrarna politika narodna, ki bo branila koristi poljskega kmetijskega stanu.

Zapadne države — Španija, Francija, Anglija — trpijo na pomanjkanju lastne življenjskega prirastka, dasi imajo dovolj zemlje za prehrano večjega števila ljudi. Vzhodne države — pretežno slovanske, izzemši Rusije — pa trpijo na pomanjkanju zemlje za prehrano in zaplavljen naraščajočega prebivalstva.

Med prenaseljenimi na eni in drugi strani ljudstvi, oz. narodi na drugi strani pa so ljudstva, oz. narodi, pri katerih vladajo izenačenost glede zemljiške posesti in prirastka rojstev. To so: Danska, del Holandske in Nemčije, Češko-Moravska, deli Jugoslavije (Vojvodina, Sumadija) ter Rusija. Te dežele, oz. ti narodi imajo pred seboj sigurno bodočnost, vsled tega ker vlada pri njih optimalno razmerje med človekom in zemljo.

Brez kmetstva ni naroda!

Brez zemlje ni kmetstva. Zato so se v zgodovini stalno pojavljale agrarne reforme, takrat ko je kmetstvo zaradi izčrpanja tako obubožalo, da je dospelo že

Zemljiška posest se drobi

Agrarne in socialne reforme, vršče se skozi stoletja, so privedle do sedanjega stanja zemljiške posestvene razdelitve. Zemljiške oz. agrarne reforme, ki se rodijo s stalno naraščajočim številom prebivalstva, imajo za posledico, da se zemljiška posest čedalje bolj drobi!

Lažko pa se tudi zgodi, da se zemljiška posest združuje v eni roki oz. v roki maloštevilnih družin. To nastane v deželah s slabim prirastkom prebivalstva, s padanjem rojstev in veliko umrljivostjo. Padanje rojstev je ali prirodno (degeneracija) ali umetno (moderna zakon — sistem enega otroka). Toda tudi pravna ureditev vpliva na združevanje zemljiške posesti v roki maloštevilnih, kar ima za posledico (emigracijo) izseljevanje onih, ki nimajo zemlje. Slovenija, predvsem Prekmurje, Hrvaško Zagorje, Dalmacija, Hercegovina, Črna gora, deli vzhodne in južne Srbije, itd. Izseljevanje je v zvezi s »prenaseljenostjo«, kar pa je tudi relativen pojem.

Ljudstvo oz. narod občuti prenaseljenost tudi pri razmeroma dovoljni površini zemlje, če je okorno, malo najdljivo, brez volje za delo in iznajdbe, s slabo razvito obrtjo in industrijo. Takšna dežela in njeno ljudstvo trpi pomanjkanje in se ne more preživljati, ker nima nobene zaslužke, kljub temu, da gostota naseljenosti te dežele ni takšna, kot n. pr. v industrijsko razviti deželi. Delazmo-

žen, iniciativen, iznajdljiv narod in energičen (n. pr. Nizozemci, Danci, Bolgari) pa zaposluje svoje ljudstvo poleg kmetijstva še z vsakovrstnimi drugimi zaposlitvami in delom. Ker si znajo ustvariti delo, lahko zaposlujejo več ljudi in »prenaseljenosti« ne občutijo.

Prenaseljenost pelje, kolikor zakonodaja to ne ovira, v drobljenje zemljiške posesti (Hrvaško Zagorje, Prekmurje itd.). Gospodarsko pogubnost tega drobljenja posestev občuti tako posameznik kakor celokupno narodno gospodarstvo na svoji lastni koži in ga zato skuša, vedno, kadar se takšno drobljenje zemljiške posesti poraja, zaječiti. Narodno gospodarska politika vsakega naroda in moderne države, ki ne zanika osebne lastnine, je »srednja kmetija«. Mali kmetovalec, bajtar in delavec pa se združuje v razne oblike in sisteme gospodarskih združenj — zadržništvo —, da postanejo tem potom deležni gospodarskih prednosti veleobratov. To spoznanje malega človeka, zaposlenega v kateri si bodi gospodarski panogi, goni bajtarja, kmetiča, delavca, obrtnika, trgovca, malega industrialca itd. v zadruge! Tako se ustanova iz pradedne obnavlja v moderni obliki, da reši kmetovalca, obrtnika, delavca in druge stanove. V letu 1937 je bilo v Jugoslaviji že 1.324.015 zadržnikov oz. 8.6% celokupnega prebivalstva.

Borba za zemljo v Španiji

Vpliv prirastka prebivalstva in razdelitve zemljiške posesti na kmetijsko in narodno gospodarstvo naj pokažejo primeri v raznih evropskih državah.

Začnimo s Španijo, ki stoji tekom zadnjih par let v ospredju evropske politike. Španija ni bogata v pogledu kmetijstva, kajti njen večji del je visoka ravan z obširnimi nerodovitnimi jasnami. Severni del, pod visokim gorovjem Pirenejev, ima sicer dovolj padavin za bujno vegetacijo, toda poljedelstvo trpi vsled številnih neviht. Obširna srednja španska visoravan, ki zavzema tri petine celokupne dežele, nima dovolj padavin. V pogledu padavin in s tem v zvezi vlage v zemlji, ki je za kakovost in višino žetve vseh kulturnih rastlin odločujoči činitelj, lahko razdelimo Španijo v dva dela: manjši — je deležen preobilice padavin, — drugi del — večji, pa trpi pomanjkanje padavin. Po statistiki je v Španiji 10% neplodne zemlje — skalovje in gorovje; 35% plodne zemlje, ki pa zaradi suše slabo rodi; 45% plodne zemlje, ki s pomočjo natapanja dobro rodi; 10% plodne zemlje za bujno vegetacijo, ki jo pesniki opevajo kot »čarobno lepo Španijo«.

Največji del Španije bi se lahko pretvoril v bogato žitnico, če bi se zgradile naprave za namakanje polja, pašnikov, travnikov in sadonosnikov. Večni boji pa so ta prepotrebna kulturna dela vedno onemogočili oz. zapostavljali. Po krvavih bojih, ki so jih vodili Španci in Mauri, ki

so pogoltnili ogromno ljudi in opustošili cele pokrajine, je zemlja prešla v posest plemičev in cerkve. Zemljo, ki jo enkrat priposestvuje cerkev, jo ta več ne izpusti iz svojih rok! Ker je cerkev »večna«, zato ne dovoli nobene odtujitve zemlje in je tudi izključno vsako podedovanje in delitev cerkvenega premoženja, kot je to pri vseh drugih zemljiških posestnikih običajno. Cerkev si pridobiva zemljo z nakupom, darilom, testamentom itd. Ne proda pa skoraj niti ped zemlje, kvečjemu jo da v zakup ali jo pa koristno menja.

V srednji in južni Španiji poseduje Cerkev največji del zemlje. Vsled omenjenega stališča Cerkev, da ne odstopi svoje zemlje nikomur v posest, je v tem delu Španije razvoj kmetijskega stanu in napredek omejen. V provincah Cordova, Cadiz, Malaga, Granada, Jaen, Kastilija, Leon, Estramadura, je 22 in pol milijona ha obdelane zemlje v pretežni posesti veleposestnikov, od katerih tvori Cerkev oz. samostani večino.

Povprečno je 60—70% celokupne zemlje v rokah veleposestnikov. Tako n. pr. poseduje 655 veleposestnikov v Cadizu 468.150 ha zemlje, v Sevilli 1168 veleposestnikov 774.950 ha zemlje itd.

V Estremaduri in Andalustiji pripada skoraj celokupna plodna zemlja samo par veleposestnikom. Radi tega je tu zemlja redko naseljena ter se zelo »ekstenzivno« obdeluje. Radi teh posestnih razmer pri-

Zaharov, prebrisani agent smrti

Življenjska pot največjega verižnika in vojnega dobavitelja vseh časov

Kakor vemo, je bilo dosti vojska tudi v Evropi. Vsak gospodar zato gospodari, da ima več. Pisano so se gledali med seboj in grabili drug drugemu. A tudi zunaj so se spoprijeli med seboj, za kolonije in svetovni trg.

Vojna je huda reč.

Napoleon ni kdo ve kaj! Saj je imel kane, ampak iz svetovne vojne poznamo tanke, podmornice, letala, plin. Tisočletja je čakal človeški rod, da je lahko zaigral svoj prvi svetovni teater.

Vojna je huda reč, a ne za vse. Nekateri pri tem poslu zaslužijo lepe dobičke. Danes pa v vojne namene zabijejo države milijarde. Da pri teh poslih niso majhne dividende, nas najbolje pouči pokojni kralj orožja Grk Bazil Zaharov, ki je slovel kot najbogatejši človek na svetu. Za svoje bogastvo je moral biti hvaležen milijonom in milijonom pobitih in ranjenih.

Skrivnost rojstva Zaharova

Otroška leta in mladost kralja orožja, ne je zavito v skrivnostno meglo. Ko je bil že velik bogataš, je spreminjal rojstne podatke. V Angliji se je izdal za Anglež, v Franciji za Francoza, v Rusiji za nacionaliziranega Rusa, bil je pa Grk in sicer iz Carigrada. Tu je Zaharov začel kot menjalec denarja, kot »gasilec«, kar je bilo nekaj sličnega kakor ameriški gangster, in kot vodič tujcev. Tujci, ki so bili željni zabave, so v Carigradu s pomočjo vodičev uganjali stvari, ki bi jih doma spravile v ječe. V tem svetu se je Zaharov dobro uveljavil. Od l. 1865. do 1870. je bil v Rusiji, se tam oženil, imel otroka in pobegnil. Nikdar pozneje ni temu zakonitemu otroku priznal svojega očetovstva.

Morilec in tat

Zaharov se je spet znašel v Carigradu, se lotil starih poslov in življenja. Pa ga je vzel stric v trgovino, kjer mu je ponekod večjo vsoto denarja. Zaprli so ga in je bežal, pri tem pa ubil stražnika. Znašel se je v Londonu, kjer so ga zaprli in sicer samo zaradi poverbe. Ušel je spet v Atene. Tu se je kot spreten, lep človek, ki je obvladal mnogo tujih jezikov, prikupil milijonarju Skudulisu. Ta mož je imel visoke zveze, nanj so se obračali razni domači in tuji mogočniki za nasvete. Zaharova je nekaj časa ščitil pred napadi zaradi londonske afere, a je spet znašel v Atenah, je iskala švedska orožarna Nordenfeldt zastopnika za ves Balcan. Skudulis je priporočil spretnega, spletkarjenja in drugih kreposti vajenega Zaharova.

Patriot domovine

Agent smrti se je vrgel z vsemi silami na delo in oborožil je državo za državo. Eden največjih poslov v začetku je pa bil, da je prodal Grkom prvo švedsko podmornico, ki je njegova firma ni mogla nikomur prodati, ker je bila — nerabna. Takoj, ko je bila sklenjena pogodba z Grčijo, je opozoril Turke na povečano grško mornarico in jih oborožil proti njim z novimi ladjami. Tako je ustvaril v oboroževanju svoj zaharovski način, ki je naposled požrl milijone ljudi in milijarde

na rob propada. Da se je rešil narod, se je moralo rešiti in osvoboditi kmetsko ljudstvo.

Ce ta zgodovinski nauk vnesemo v našo današnje gospodarsko življenje, nam ne postane takoj jasno, zakaj naš narod bo in ne napreduje. Zato ker nima zdravega rednih zadnjih 20 let, v lastni narodni državi, za naše kmetstvo? Ali smo mu dali v posest in last zemljo, katere je »lačen in željan«, katero mora obdelovati kot suženj tujcu, v svoji lastni narodni državi in to še pod pogoji, ki mečejo senco srednjeveškega tlačanstva. Analiza zemljišnih posesti v Jeruzalemu, Slovenskih gorah in Halozah, ki sta jo temeljito in izčrpno obdelala v »Obzorjih« Jože Kečkar, statistični podatki Filipa Uratnika in članic društva »Dom visokoškola« v Ljubljani o socialnih razmerah na sever-

ljudskega imetja. Cvetela je vojna industrija in mu donašala lepe, bajne dobičke.

Konkurent in zaveznik

Anglež Maxim je izumil strojno puško. Vsak izum je pa treba pokazati ministrom in generalom. Če se obnese, ga naroče. Ko je Maxim razkazoval habsburškim gospodom svoj patent, se je slabo obnesel. Zaharov je podkupil mehanike, ki so pripravili puško tako, da je po kratkem streljanju odpovedala. Drugič je Maxim uspel, a Zaharov je razglasil, da so te puške predrage in res ni šel Maximu posel od rok.

Na poseben način je osvojil carsko Rusijo. Knez S., poveljnik artilerije, je odločil o naročilih za armado. Bil je nepristopen za vse agente, seveda pa ne za lepe ženske. Živel je z lepoticco plesalko, znano vsemu Petrogradu. Zaharov je bil lep človek in galanten kavalir. Naskočil je plesalko in zadel kneza, ki je naročil municijo, odpravil s tem Zaharova in obdržal ljubico.

Svetovni mojster

Zaharov se je vtaknil vsepovsod, kjer je utegnila gospodariti smrt. Tako se je mudil v Španiji in svoje prste je imel pri vseh krvavih spopadih v Južni Ameriki.

Oboroževal je Japonsko, vezal je med seboj vojno industrijo različnih držav, pod svojo kontrolo in odvisnost je spravil nešteto tverdk širom sveta. Tik pred svetovno vojno, ko so vojni hujskači ubili Jauresa, velikega francoskega pbornika za mir, je prejel Zaharov komandirstvo francoske Častne legije.

Od 1914 do 1918 je dobavila tvrška Vikers, kjer se je udingal tudi Zaharov, velikansko množino malih topov in oklopnih plošč, dalje 100.000 strojnih pušk tipa Maxim, 5500 aeroplanov, 2328 velikih topov, 62 lahkih ladij, 53 podmornic, 4 vojne ladje, 3 pomožne ladje in 3 oklopne križarke. Samo angleški državni dolg se je pri teh poslih povečal od 224 milijonov na poldrugo milijardo funtov sterlingov. (Od 56 milijard dinarjev na 375 milijard dinarjev.)

Vsestranski zaveznik in narodni junak

Zaharov je med svetovno vojno deloval predvsem za Anglijo, Francijo, Rusijo, Italijo, Japonsko in Ameriko. Ni pa pozabil na centralne sile (Nemčijo, Avstro-Ogrsko, Bolgarijo in Turčijo). Za kupčije so zelo dobro služile nevtralne države, kjer so »sovražniki« prodajali »sovražnikom« orožje pod najrazličnejšimi firmami. Veliko je bilo »sovražnih« držav oskrbljenih že ooprej, kajti po Za-

harovem načelu je glavno delo v miru, vojna samo izprazni skladišča, ki jih je treba spet napolniti. L. 1918 je zmagala antanta in z njo tudi Grčija. Zaharov pa ni pozabil nanjo in jo je kmalu po vojni zapel v pogubonosno borbo s Turki. Grki so pri tem izgubili mnogo ljudi in veliko zemlje.

Dobrotnik človeštva

Po svetovni vojni je spet zacvetelo oboroževanje. To je danes kaj očitno, saj je ves svet do zob in še čez oborožen. Seveda je gospod Zaharov zelo pomagal pri tem delu. Bil je že eden najbogatejših ljudi in tudi zelo uvaževanih pri novi delitvi sveta. Sodeloval je pri mirovnih pogajanjih v Parizu in postal lastnik znane kneževine Monaco, kjer je slovita igralnica Monte Carlo. Mož se je tudi oženil z bogato špansko plemkinjo. Na to srečo je čakal mnogo let, kajti njen mož nikakor ni hotel umreti v blaznici, kjer je bival dolgo časa. Ko je umrl, mu je pa tudi Španka kmalu sledila. Ta izguba je Zaharova potrla, morda je pomislil kaj na smrti stotisočev in milijonov, ki jih je pomagal iztrgati iz družin in jih postaviti pod svoje topove.

Na starost se je izkazal Zaharov kot plemenit človek. Po zgledu ameriških bogatašev je obdaroval univerze, bolnišnice, prejel je pa diplome, največja odlikovanja. Zaharov je mrtev, danes so pa na delu njegovi učenci. Njegovo delo lahko obsojamo ali hvalimo, zavedati se pa moramo, da bi ne mogel nikdar tako usodno poseči v svetovni cirkus, če bi bil svet drugače usmerjen.

Položaj in pomen poljskih mest

V času, ko so oči vsega sveta obrnjene na Poljsko, kjer se bijejo že nekaj dni krvavi boji med poljskimi in nemškimi četami, zanimajo vsakogar podatki o poljskih mestih, ki so v ospredju vojnih poročil. Republika Poljska, ki šteje okoli 35 milijonov prebivalcev, je razmeroma goste naseljena in ima tudi večje število velikih mest, in sicer eno z nad enim milijonom, eno z nad pol milijona, dve z nad četrt milijona, devet z nad sto tisoč, štiri z nad petdeset tisoč in štiri z nad štirideset tisoč prebivalci.

ŠTIRI NAJVEČJA POLJSKA MESTA

Glavno in največje poljsko mesto je prestolnica Warszawa (Varšava) s približno 1.200.000 prebivalci. Warszawa je že od leta 1550. poljsko središče; bila je prvotno poljska, nato pruska, glavno mesto Kongresne Poljske, ruska in je od l. 1918. zopet glavno mesto svobodne poljske republike. Ima Akademijo, univerzo in razne druge visoke šole. Od najbližje nemške meje v Vzhodni Prusiji je oddaljena nekaj nad 120 km zračne črte. Drugo največje poljsko mesto je Łódź (Ludž) z okoli 600.000 prebivalci. Mesto je glavno središče poljske tekstilne industrije, »poljski Manchester«, in ima poleg Poljakov okoli 25.000 Nemcev. Od najbližje nemške meje na zahodu je oddaljeno okoli 100 km. Nad 250.000 prebivalcev imata Poznań (Poznanj) in Lwów (Lvov). Poznań je staro poljsko mesto, že od 10. stoletja sedež poljske nadškofije, ima univerzo in veliko industrijo. Od najbližje nemške meje je oddaljeno komaj 60 km. Od delitve Poljske do prevrata l. 1918. je pripadal Poznań Nemčiji, vendar je ves čas ohranil trdno poljsko večino. Lwów je staro mesto v nekdanji avstrijski Galiciji; ima univerzo, razne druge visoke šole, veliko industrijo in tudi močno razvito trgovino. Kljub temu, da leži sredi ukrajinskega ozemlja, ima že od nekdanj poljsko večino. Od najbližje slovaške, in s tem sedaj nemške meje, je oddaljen Lwów okoli 150 km.

MESTA Z NAD 100.000 PREBIVALCI

Največje mesto, ki sledi za četrtmilijonskimi, je Kraków (Krakov) z okroglo 220.000 prebivalci. Bil je nekoč sedež poljskih kraljev,

ima kraljevsko grobnico in tam je pokopan tudi ustanovitelj republike, maršal Piłsudski. Po slavnih dneh glavnega mesta je bil središče Male Poljske, avstrijski, svobodno mesto, avstrijski in po prevratu zopet poljski. Od slovaške ali nemške meje je oddaljen 60 km. Kraków ima univerzo in Akademijo znanosti in umetnosti, industrijo ter mnogo zgodovinskih znamenitosti. Nekoč je bil močna trdnjava. Le malo manjše je Wilno (Vilno) z 210.000 prebivalci. Tudi Wilno ima univerzo ter močno kovinsko in lesno industrijo. Poljski pripada od l. 1920. Mesto so zahtevali Litvanci in je veljalo še vse do lani uradno za njihovo glavno mesto, čeprav je bilo v republiki Poljski. V resnici leži na beloruskem ozemlju. Od najbližje nemške meje v Vzhodni Prusiji je oddaljeno skoraj 200 km zračne črte, v resnici pa zaradi vmesne litvanske meje dosti več. Največje poljsko industrijsko mesto, z ogromno premogovno, kovinsko in strojno industrijo, so Katowice (Katovice) s 130.000 prebivalci. Od nemške meje so oddaljene samo 15 km. Lublin (Lubljin) s katoliško zasebno univerzo šteje okoli 120.000 duš. Leži južnovzhodno od Warszawa in je oddaljen od najbližje nemške meje okoli 250 km, od najbližje slovaške pa okoli 200 km. Enako število, 120.000 prebivalcev, ima Bydgoszcz (Bidgušč), središče strojne industrije z velikimi delavnicami poljskih državnih železnic. Od nemške meje je oddaljen samo 60 km. Le za nekaj tisoč manjša je Czenstochowa (Censtohova), »polj-

ski Lurd« s čudodelno »Črno Materjo božjo« in močno tekstilno industrijo. Od nemške meje je oddaljena komaj 30 km. Nad 100.000 prebivalcev imajo dalje še mesta Gdynja, ki je nastala po vojni iz neznatne ribiške vasi glavno poljsko pristanišče, oddaljeno le 30 km od nemške in 10 od gdanske meje; Sosnowice s premogovniki in železarnami, ki leže pri Katowicah in torej tik nemške meje, in Białystok, oddaljen od vzhodnopruske meje dobrih 80 km.

MESTA S POD 100.000 PREBIVALCI

Ostala pomembnejša poljska mesta so še Krolewska Huta s 95.000 prebivalci in močno industrijo. Leži še bliže meje kakor Katowice. Radom ima 70.000 prebivalcev, veliko usnjarsko industrijo in je oddaljen nad 190 km od nemške meje. Kalisz (Kališ) s 60.000 prebivalci leži le dobrih 50 km od nemške meje. Gališki Przemyśl (Przemysł), slaven po odporu avstrijske vojske l. 1915, ki je bila v njem obkoljena po Rusih in se je nazadnje vladala, šteje 55.000 prebivalcev in je oddaljen od slovaške meje okoli 90 km. Mesta pod 50.000 prebivalci so Kielce, Dombrowa Gora, Piotrków (Piotrkuv), Włocławek, Gniezdo, Grodno, Grudziadz, Suwałki, Równe (Ruvne), Toruń (Torunj) in nekatere druga, ki leže raztresena po vsej Poljski. Značilno je, da leže vsa velika poljska mesta po veliki večini komaj do 50 ali kvečjemu do 100 km od nemške ali slovaške meje.

Zdravnik in lekarnar

Nekoga je jelo trgati v kolenu. Da bi pregnal revmatizem je šel v lekarno, ker ni hotel za vsako malenkost letati k zdravniku.

V lekarni je sedel debelušast človek in se razgovarjal z apotekarjem.

— Želel bi nekaj proti revmatizmu, je dejal prišlec.

Lekarnar je pogledal debelega gospoda in važno dejal:

— Nekaj za masiranje? Ali vam ni nihče kaj posebnega predpisal?

— Čemu tudi, se je odrezal prišlec. Proti revmatizmu imamo danes na desetine preizkušenih domačih zdravil!

Lekarnar je namršil obrvi:

— Rumatizem se zdravi na različne načine. Morate najprej vprašati zdravnika.

— To je neumnost, se je razjezil rev-

matični. Za vsako malenkost ne bom letal k zdravniku. Prišel sem k vam, saj morate tudi vi nekaj vedeti.

Lekarnar je razširil roke in dostavil: — To lahko reče vsak. Ljudje prihajajo z vsemi mogočimi boleznimi v lekarno. Na primer: glavobol ima lahko na tisoče vzrokov, ki jih more ugotoviti le zdravnik.

V tem trenutku se je dvignil debelušni zdravnik in se oprostil. Lekarnar mu je odprl vrata in se priklonil:

— Priporočam se, gospod doktor! Klanjam se, gospod profesor!

Komaj je zaprl vrata, že je segel po stekleničici in jo ponudil revmatičnemu:

— Proti revmatizmu, kajne? Vzemite to za masiranje. Izvrstno sredstvo je. Deluje zelo uspešno...

Postanek človeka

Nekoč je pripovedoval profesor Neroda: — Ne boste mi verjeli, gospodje, da je meni edinemu uspelo eksperimentalno dokazati prehod iz opice na človeka. Takšna evolucija je nastala pred tisoči in tisoči let. S temi dokazi sem nekoč dal znanosti nepobitno potrdilo, da je Darwinova teorija res prava.

Pred mnogimi leti sem bil na znanstvenem potovanju po Afriki. Naletel sem na neko dotleje nepoznano vrsto opice, o kateri so mi rekli, da bi lahko služila za nekakšno sredino med človekom in opico.

Z velikimi težavami sem ujel takšno žival in jo dal prepeljati v Evropo. Moja naloga je bila, da zbudim v tej opici

duševne lastnosti, ki bi odgovarjale človeškim. Vse življenje sem se trudil s tem in nekega dne...

Vsi smo zadrževali sapo, kaj bo zdaj povedal stari profesor, ki je bil vidno ganjen. Končno je nadaljeval:

— Nekega dne, bil je to najlepši dan v mojem življenju, je vendarle prišel ta dolgo pričakovani trenutek. Opica je izpregovorila sicer nekoliko nejasno, vendar razločno.

Kakor da bi nas strela zadela smo planili na noge in vsi hkrati vprašali:

— Kaj je pa dejala opica?

Profesor Neroda se je ganjen dvignil in z največjim ganotjem dejal:

— Opica je izpregovorila edino besedo:

Tata!...

Ce hočete v resnici biti dobro in poceni oblečeni, kupite v „Češkem magazinu“ Maribor, pri glavni policiji. Tam dobite največjo izbiro češkega in angleškega blaga po najnižji ceni, brezobvezno se lahko prepričate. Velika odprodaja ostankov, polovične cene, krojaške potrebščine.

Važno opozorilo!

Vsakega 14. v mesecu začasno ugasne pravica do nezgodnega zavarovanja za 10.000 din tistim starim naročnikom, ki še niso poravnali naročnine do konca tekočega meseca. Čim prejme uprava »Večernika« od njih zaostalo naročnino, stopi njihovo zavarovanje zopet v veljavo.

Poravnajte zato naročnino takoj! V Vašem interesu ne odlašajte niti dneva več!

UPRAVA »VEČERNIKA«.

MALI OGLASI

CENE MALIM OGLASOM: V malih oglasih stane vsaka beseda 50 par. Najmanjša pristojbina za te oglase je din 8.—. Dražbe, preklic, dopisovanja in ženitovanjski oglasi din 1.— po besedi. Najmanjši znesek za te oglase je din 10.—. Debelo tiskane besede se računalo dvojno. Oglasi davek za enkratno objavo znaša din 2.—. Znesek za male oglase se plačuje takoj pri naročilu, oziroma ga je vpsolati v listu skupaj z naročilom ali pa po poštni položnici na čekovni račun št. 11.409. Za vse pisemne odgovore glede malih oglasov se mora priložiti znak za 3 din.

Razno

»KAVALIR«

odlikuje po okusu in aromi. »Kavalir«, Gosposka 28. 8152-1

Prima

ESTRAGON-KIS

za vlaženje kumarcev kakor najboljši olivno in bučno olje. Specialno olje za želodčno bole. »Kavalir«, Gosposka 28. 8154-1

STROJEPISNA DELA

raznoročnega, kopiranje naravnih, prevodi, Kovač, Maribor, Tyrševa 14. 6371-1

»Večernikovi«

malih oglasov

so najcenejši, saj stane beseda samo

50 par

SPOMNITE SE CMD!

SIRITE »VEČERNIK«!

Najboljše

kosovno

apno

Apnenice Ant. Birolla, Kresnice

pisarna: Ant. Birolla, Ljubljana,

Dalmatinova ulica 10

NOGAVICE — PLETENINE

volno za strojna in ročna dela, konjske koce, posteljne odeje, platno - perilo, blago za ženske obleke itd. dobite ugodno v novi trgovini v pletilnici »MARA«, Koroška cesta 26. 7888-1

ŠOLSKO

torbice in nahrbtnike v veliki izbiri priporoča Kravos, Aleksandrova 13. 7933-1

VSAKI OSEBI

— družini — nudi stalni zaslužek »Mara« Maribor, Orožnova 6; Celje, Slomškov trg 1. Pletilnica — Razpošiljalnica. 1803

LEPA OREHOVA JEDERCA

IN MED dobavi najceneje Medarna Ljubljana, Židovska ul. 6. 7710-1

SPALNICE, JEDILNICE, KUHINJE

vseh vrst v najmodernejših lastnoročnih izdelavih dobite v zalogi pohištva, Aleksandrova c. 48. 4311-1

PONIKLANJE

pokrovanje predmetov vseh vrst dobro in poceni pri »Ruda«, Maribor, Trstenjakova ulica 5. 6177-1

TRBOVLJE

Najboljši in najbolji vpeljani premog vseh vrst pri Branko Mejovšek, Kneza Kocija ul. 13, tel. 24-57. Naročite takoj. 7990-1

HALO!

Najceneje kupite ves stavbeni material in rezan les kakor premog in drva pri C. Kraser, Studenci. 8475-3

PROTI REVMI IN ISHIASU znano izborno Mako-perilo za odrasle in otroke, izdelamo tudi po meri tekom 6 ur. »Luna«, Maribor, samo Glavni trg 24. 8560-1

PERJE ZA POSTELJO

kemično čiščeno, po konkurenčnih cenah dobite vedno pri »Luna«, Maribor, samo Glavni trg 24. 8562-1

POZOR!

Prvovestno meščansko hrano opoldan in zvečer odda Antonija Pall, Razlagova 24/II, levo. 8564-1

Dobi se takoj!

HRANA IN STANOVANJE Aljaževa 6. 8569-1

GOSTILNA KREN

(Klemenšak), vsako nedeljo koncert, sladek vinski mošt. 8589-1

300.000 do 400.000 DIN

POSOJILA se išče. Jamstvo nova stavba, vredna preko 1.200.000 dinarjev. Odplačevanje po dogovoru. Vknjižba na prvo mesto. Ponudbe na upravo tega lista pod »Vse ostalo osebno«. 8598-1

VINOTOČ

Jan na Kalvariji. Vino po 8 in 10 dinarjev.

HOTEL OREL

priporoča sobe po znižanih cenah kakor izborno kuhinjo, sortirana ljutomerska vina in pivo Laške pivovarne.

GOSTILNICARJI

dobavljajte pivo Gostilničarske pivovarne d.d. Laško. Zaloga: Hotel Orel, Maribor.

JUTRI V NEDELJO

vsi v Košake, Počehovski dvor, h koncertu. Kolarič.

Sirite »Večernik«

Posesi

HIŠO

s sobo in kuhinjo ugodno prodam. Cena 22.000 din. De vica Marija Brezje 107. 8579-2

42 oravov
LEPEGA MLADEGA GOZDA ob veliki cesti se prodaja za 32 tisoč dinarjev. Naslov v upravi lista. 8587-2

Prodaja se na Tezmem lepa DVOSTANOVANJSKA HIŠA, klet, pritlikline, lep vrt, 1400 kv. metrov, dreve in tršje; vpraša se v gostilni Jelen na Tezmem. 8592-2

STAVBIŠČE (VRT) 470 m² se prodaja. Ob bregu števil. 30.

KRASNO POSESTVO

35 km od Maribora, blizu večjega kolodvora, na glavni cesti, se kompletno ugodno prodaja. Ponudbe na upravo pod »350.000.—«

Prodaj

SADNI MLIN

skoraj nov, na pogon ali ročni pogon in bencin motor ugodno prodaja Križnič, Zolgerjeva 20. 8577-4

Radi selitve se prodaja

SPALNICA

iz trdega lesa za din 950. Obsega omaro, posteljo, stole, linoleum 2x3, pernico. Vprašati: Koroška cesta 6, trgovina Žnidaršič. 8585-4

PRODAM

dve čistokrvni bernhardinki, 10 tednov stari. Strah Fr. trg, Gor. Radgona.

KLAVIR

za začetnike po izvanredno nizki ceni na prodaj. Naslov v upravi.

Kupim

Naročajte blago po pošti!

Kadar pošljete denar po pošti, ni sledu o bojazni—

zakaj bi se torej bali naročiti blago po pošti?

Ako blago, ki ga vam bomo poslali, ne bi ustrezalo, vam ga zamenjamo ali vrnemo denar.

Zahtevajte naš brezplačni, bogato ilustrirani katalog najrazličnejšega blaga pri zelo nizkih cenah.

Veleblagovnica

Klaster: Ohler

Zagreb, Ilica 4 in 6

Copisi Zagreb li., poštni predaj

OTROŠKO POSTELJO

čisto, dobro ohranjeno z madracom, kupim. Ponudbe na upravo Večernika »200«.

SOBA S ŠTEDILNIKOM

se odda. Tyrševa 7.

Stanovanje

STANOVANJE

dve sobi, kuhinja, se odda s 1. oktobrom. Jerovškova 19, prej Magdalenska. 8490-5

ENOSOBNO STANOVANJE

Se odda. Pobrežje, Aleksandrova 43. 8565-5

DVOSOBNO STANOVANJE

se odda s 15. septembrom ali 1. oktobrom. Studenci. Kralja Petra 14. 8566-5

SOBA IN KUHINJA

se odda. Gubčeva 3, Melje. 8570-5

DVOSOBNO STANOVANJE

lepo sončno, 1. nadst., v novi hiši oddam mirni stranki. Naslov v upravi. 8571-5

SOBA IN KUHINJA

blizu kolodvora se odda z konkencem brez otrok. Naslov v upravi. 8573-5

Krasno enosobno in trisobno STANOVANJE

se odda. Ptujška c. 33, Tezmo. 8576-5

Dve dvosobni STANOVANJE

v vili z vrtom za igriščem »Rapid« se odda. Naslov v upravi. 8594-5

SOBA IN KUHINJA

se odda odraslim osebam. — Pobrežje, Cankarjeva ul. 24. 9596-5

SOBO S ŠTEDILNIKOM

oddam. Studenci, Ciril Metodova 17. 8620-5

STANOVANJE

sončno, suho in čisto, 2 sobi, kuhinja, 2 shrambi, balkon, vrt, klet, separirano, se takoj odda. Lorbekova 3, Nova vas. 8618-5

DVE LEPI STANOVANJE

po 175 din se oddata s 1. oktobrom v Cankarjevi 3, Studenci, drž. uslužbencem brez otrok. Vprašati pri g. Pižent istotam.

SOLNČNO STANOVANJE

soba in kuhinja in opremljen kabinet. Ipavčeva 9, Pobrežje.

4 SOBNO STANOVANJE

brez kopalnice v centru mesta se odda. Vprašati pri Društvu hišnih posestnikov.

Kdor hoče imeti odgovor na vprašanja glede malih oglasov in drugih obvestil, naj priloži 3- din v znamkah. Na vprašanja brez priloženih 3- din v znamkah uprava ne odgovarja

OPREMLJENO SOBO

s hrano ali brez. Betnavska 15. 8559-7

OPREMLJENA SOBA

z ločenim vvhodom se poceni odda. Razlagova 20. 8561-7

K dijaku trgovske akademije iščem dijak kot SOSTANOVALCA

v lepo, suho, sončno, parke, tirano sobo s prvovrstno hrano. Antonija Pall, Razlagova 24/II, levo. 8563-7

OPREMLJENA SOBA

velika, čista, se odda. Naslov v upravi. 8575-7

SOBICA

lepo opremljena, eventualno hrano se odda takoj. Sirmia 15. 8626-7

SPREJME SE DIJAK

v popolno oskrbo. Korošceva 5. 8624-7

PRAZNO SOBO ODDAM

Tezno, Prešernova 5. 8619-7

SONČNO SOBO

opremljeno ali neopremljeno, s hrano ali brez hrane oddam eni ali dvema osebam (dijakoma) v bližini parka, Tyrševa 18, vrata 2. 8617-7

Lepo OPREMLJENO SOBO

poceni oddam s 15. septembrom. Koroška cesta 67. 8616-7

ODDAM SOBO

četrtišolcu realne gimnazije v svrhu skupnega učenja z isto šolcem ali tudi višješolcem. Naslov v upravnitvu »Večernika«. 8611-7

SOBA in KUHINJA

s prikljinami se takoj odda stalni stranki s 15. septembrom. Studenci, Kralj Matjaževa ulica 34. 8614-5

Veliko SONČNO STANOVANJE

soba in kuhinja, se odda v novo zidani hiši. Našipna 55. Pobrežje. 8612-5

LEPO STANOVANJE

soba in kuhinja, se takoj odda — Studenci. Frankopanova 4. 8619-5

STANOVANJE

se odda Pekrska cesta 3. — Studenci. 8609-5

SOBA in KUHINJA

sončno, se takoj odda pošteni stranki. Dravska 10 Benet. 8604-5

Oddam dve konfortni STANOVANJE

s 1. oktobrom. Vprašati Erjavčeva 14. Melje. 8607-5

STANOVANJE

— visokopritlično — dve sobi (ena soba posebni vvhod) in kabinet v centru mesta se odda za 1. oktober 1939. — Vprašati Vetrinjska ulica 11-1 — združenje trgovcev. 8599-5

Stanovanje išče

IŠČEM SOBO IN KUHINJO v Melju ali Košakih. Naslov v upravi. 8630-6

Sobo odda

NIŽJEŠOLCA (ŠOLKO sprejemem v dobro domačo oskrbo. Naslov v upravi. 8501-7

Oddam OPREMLJENO SOBO

s hrano ali brez. Betnavska 15. 8559-7

OPREMLJENA SOBA

z ločenim vvhodom se poceni odda. Razlagova 20. 8561-7

K dijaku trgovske akademije iščem dijak kot SOSTANOVALCA

v lepo, suho, sončno, parke, tirano sobo s prvovrstno hrano. Antonija Pall, Razlagova 24/II, levo. 8563-7

OPREMLJENA SOBA

velika, čista, se odda. Naslov v upravi. 8575-7

SOBICA

lepo opremljena, eventualno hrano se odda takoj. Sirmia 15. 8626-7

SPREJME SE DIJAK

v popolno oskrbo. Korošceva 5. 8624-7

PRAZNO SOBO ODDAM

Tezno, Prešernova 5. 8619-7

SONČNO SOBO

opremljeno ali neopremljeno, s hrano ali brez hrane oddam eni ali dvema osebam (dijakoma) v bližini parka, Tyrševa 18, vrata 2. 8617-7

Lepo OPREMLJENO SOBO

poceni oddam s 15. septembrom. Koroška cesta 67. 8616-7

ODDAM SOBO

četrtišolcu realne gimnazije v svrhu skupnega učenja z isto šolcem ali tudi višješolcem. Naslov v upravnitvu »Večernika«. 8611-7

Najbolj varna naložba denarja,

ker jamči za vloge pri tej hranilnici Dravska banovina s celim svojim premoženjem in z vso svojo davčno močjo — Hranilnica izvršuje vse v denarno stroko spadajoče posle točno in kulantno

Hranilnica dravske banovine Maribor

Centrala Maribor

v lastni novi palači na oglu Gosposke in Slovenske ulice

Podružnica Celje

nasproti pošti, prej Južnoštajerska hranilnica

SPREJEMA VLOGE NA KNJIZICE IN TEKOCI RAČUN PO NAJUGODNEJSEM OBRESTOVANJU!

MALI CONTINENTAL

Ta strojček dobite po najugodnejših cenah pri turški
IVAN LEGAT, MARIBOR

Vetrinjska ulica 30

podružnica: LUBLJANA, PREŠERNOVA ULICA 44

Opremljena
SONČNA SOBA
se odda. Naslov v upravi.
8568-7

DIJAKA
sprejem v. popolno oskrbo.
Družina osmošolca. Smeta-
nova 50/I. 8578-7

DIJAKA
nižješolca. prejem v popo-
lno oskrbo in družbo lanske-
mu odličnjaku. Pertot, Koro-
ševa 2/III. 8581-7

Opremljena
SONČNA SOBA
se odda. Jerovškova 71.
8582-7

Opremljena
SONČNA SOBA.
poseben vhod, se takoj odda.
Vrazova ulica 6-III., desno
8588-7

OPREMLJENA SOBA
z uporabo kopalnice se odda
tako ali pozneje. Kolodvor-
ska 6. vrata 10. 8591-7

Odda se
KABINET
s 15. septembrom. Na celo
oskrbo se sprejmeta istotam
dva boljša

GOSPODA
all
ZAKONSKI PAR
s 1. oktobrom na celo oskr-
bo. Naslov v upravi. 8593-7

Sprejem
SOSTANOVALCA
— Eriavčeva 12. 8595-7

OPREMLJENO SOBO
z uporabo kopalnice, eventu-
alno s hrano, oddam dvema
gospodoma ali gospodičnima
— Slomškov trg 2. 8597-7

Službo dobi

GOSPODINJO
inteligentno, mlado. Sprej-
mem. Ponudbe na upravo
pod šifro »Neodvisna«. 8557-9

Sprejme se takoj
RAZNASALEC KRUHA
Naslov v upravi. 8572-9

DRUŽABNICO
takšno rad bi spoznal.
da bi ž njo lahko sodeloval.
Ponudbe podružnici »Veče-
rnika«, Celje, pod »Trajno so-
delovanje«. 8602-9

Sprejem izurjeno
POSTREŽNICO
od 7.—14. ure. — Turnerjeva
36-L. levo. 8642-9

BRIVSKEGA POMOČNIKA
iščem za pomaganje za 14 dni
— Vprašati: »Mareš«, Gospo-
ska 15. 8626-9

SPREJMEM HIŠNIKA.
veščega poljskega dela in
ekonomstva. Radvanjska ce-
sta 9. Maribor. 8608-9

PLETILJO in VAJENKO
sprejme Zelenko. Slovenska
26. Maribor. 8631-9

FRIZERKO
sprejem takoj. — Frizerski
salon Kocbek, Pobrežje, Alek-
sandrova 16. 8600-9

Službo išče

KATERO PODJETJE
bi bilo pripravljeno nuditi
službo blagajničarke ali po-
dobno v katero bi vložila z
tovino 20.000 do 30.000 din.
Naslov v upravi »Večernika«
8567-10

PEKOVSKI POMOČNIK
mlad in vojašine prost želi
spremembe službe. Naslov v
upravi. 8574-10

ZAČETNICA
absolventka trgovskega te-
čaja, z znanj. nekaj nemščine,
išče primerne zaposlitve.
Cenj. ponudbe na ogl. oddel.
»Večernika« pod »Začetnica«
8580-10

Trgovski potnik želi namešče-
nja kot

SKLADIŠČNIK
ali podobno. Zmožen je dati
kavcijo. Pristopi eventualno
kot družabnik. Cenj. ponudbe
na upravo lista pod »Dobra
moč«. 8590-10

GOSPODIČNA.
marljiva, s triletno strokov-
no obrtno šolo in enoletnim
Legatovim trgovskim teča-
jem išče primerne zaposlitve.
Ponudbe na upravo lista pod
»Marljiva«. 8636-10

ŠOFER.
trezen, nekadilec, 30letnik, s
želi službo premenjati. — Na-
slov pove uprava. 8605-10

Dopisi

M. P.
Dvigni pismo v upravi pod
M. P. Mija. 8606-12

Pouk

**NEMŠČINA, ITALIJAN-
ŠČINA, FRANCOŠČINA**
po lahki, hitri metodi. Indi-
vidualen pouk. Zajamčen
uspeh. Aleksandrova 14/I.
levo. 8558-13

GRAJSKI KINO

Od danes do vključno srede, 13. septembra,

prikazujemo vefilm svetovnega slovesa po znamenitem
romanu ameriškega pisatelja HARWEY ALTENA

Antonia Adversa

Ta zanimivi roman je izšel v 9 jezikih z rekordnimi na-
kladami. Harwey Alten je postal s tem romanom sla-
ven in bogat.

Antonio Adverso-najdenček, vzgojen v samostanu, po-
stane veletrgovec in doživlja burno usodo za časa fran-
coske revolucije.

Iz Livorna ga zanese usoda na Kubo, kjer postane
trgovca s sužnji.

Boji, pobune, ljubavne strasti napravijo iz njega je-
klenega moža.

Bogat se vrne v Evropo in se druži z glavami takrat-
ne plutokracije, ki je izšla iz francoske revolucije.

Sijajen film

Prekrasne slike

Velikanska režija

Film, ki Vam ostane v neizbrisnem spominu

Naš prihodnji spored:

Vefilm

Pesem zlatega zapada

V glavnih vlogah oba svetovna pevca EDDY NELSON
in JEANETTE MAC DONALD

PARKETE

HRASTOVE, BUKOVE ter JAVORJEVE v vseh merah nudi in polaga
po strokovno izvežbanih polagalcih

REMEC-Co., KAMNIK-DUPLICA

DOMAČA TOVARNA

Zastopnik: inž. C. R. LUCKMANN
Maribor, Prešernova ulica 4

OKASA

tablete

Pri spolni slabosti
lahko poskusite

OKASA

tablete

za moške

100 komadov din 220.—
proti povzetju

Zastopnik: Lekarna

Mr. Rožman Miroslav

Beograd — Terazije 5

Ogl. reg. S. 5846-36

Dne 18. 9. 1939. ob 10. uri bo pri okrajnem
sodišču v Mariboru v sobi št. 11

javna dražba

nepremičnine vl. št. 396 k. o. Sv. Magdalena.

Cenilna vrednost: din 48.144.—;

Najmanjši ponudek: din 40.000;

Varščina: din 5700.—.

Nepremičnina obstoji iz parcele št. 411/12,

leži v mariborskem mestnem teritoriju in je

po novem regulacijskem načrtu razdeljena v

4 stavbišča.

Informacije pri sodišču, izvršilni oddelek,

pod opr. št. IX I 1115/39.

MOŠKI! Pri spolni slabosti

(spolni impotenci)

poskusite hormonske pilule

HORMO-SEKS

Dobivajo se v vseh lekarnah. 30 pilul din 84, 100

pilul din 217, 300 pilul din 560. — Po pošti diskret-

no razpošilja: KR. DV. LEKARNA PRI SV. AREHU

Maribor. — Glavno skladišče: Farm. kem. labora-

torij »VIS-VIT«, Zagreb, Langov trg 3.

6293 Ogl. reg. S. br. 5846-39.

Suh ladijski pod

(Koroška smreka)

in slavonski hrastovi in parjeni bukovi parketi stalno na zalogi

TOVARNA PARKETOV

Josip Rendeli, Maribor, Koroška c. 10

Polaganje vršimo pod strokovnim nadzorstvom. (dvorišče)

Zlato in srebro,

briljante, zastavljajne listke

išče nujno za nakup

M. Ngerjev sin,

Maribor, Gosposka ulica 15.

Oglašujte!

Dijaki, dijakinje!

Vse šolske potrebščine v veliki izbiri kup-
piti na ceneje v knjigarni in papirnici

„Tiskovne zadruge“

Maribor, Aleksandrova c. 13 - Tel. 25-45

POSOJILNICA NARODNI DOM V MARIBORU

NARODNI DOM

Z. Z. O. J.

Deležna glavica nad 600.000 din, lastne rezerve 11 milijonov din, hranilne vloge 56 milijonov din.

Sprejema hranilne vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje po 3—5%.

Daje posojila na vknjižbo in na menice pod najugodnejšimi pogoji.

Najstarejši slovenski denarni zavod v Mariboru — Vse hranilne vloge so proste in se izplačujejo neomejeno!

Izd. in ureja ADOLF RIBNIKAR v Mariboru. Tiska Mariborska tiskarna d. d., predstavnik STANKO DETELA v Mariboru. — Oglasi po ceniku. — Rokopisi se
ne vračajo. — Uredništvo in uprava: Maribor, Kopališka ulica 6. — Telefon uredništva št. 23-67 in uprave št. 28-67. — Poštni čekovni račun št. 11. 409.